
Sesijas dokuments

A9-0284/2022

30.11.2022

ZIŅOJUMS

Virzība uz vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanu personām ar invaliditāti
(2022/2026(INI))

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja

Referente: *Anne-Sophie Pelletier*

Atzinumus saskaņā ar komiteju iesaistīšanas procedūru (Reglamenta 57. pants)
sagatavoja:

Jordi Cañas, Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

Ulrike Müller, Lūgumrakstu komiteja

SATURA RĀDĪTĀJS

	Lpp.
EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS	3
PASKAIDROJUMS	31
NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAS ATZINUMS	35
LŪGUMRAKSTU KOMITEJAS ATZINUMS	53
KULTŪRAS UN IZGLĪTĪBAS KOMITEJAS VĒSTULE	64
INFORMĀCIJA PAR PIENĒMŠANU ATBILDĪGAJĀ KOMITEJĀ	66
ATBILDĪGĀS KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAUSTA.....	67

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

Virzība uz vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanu personām ar invaliditāti (2022/2026(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantu un 3. Panta 3. Punktu un Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 2., 9., 10., 19. un 48. pantu, 67. panta 4. punktu, 153., 165., 168., 174. pantu un 216. panta 2. punktu,
- ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, jo īpaši tās 3., 6., 14., 15., 20., 21., 23., 24., 25., 26., 34., 35., 40., 41. un 47. pantu,
- ņemot vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāru, jo īpaši tā 1. principu par izglītību, apmācību un mūžizglītību, 2. principu par dzimumu līdztiesību, 3. principu par vienlīdzīgām iespējām, 4. principu par aktīvu atbalstu nodarbinātībai, 5. principu par drošu un pielāgojamu nodarbinātību, 6. principu par algām, 10. principu par veselīgu, drošu un labi pielāgotu darba vidi un datu aizsardzību, 11. principu par bērnu aprūpi un atbalstu bērniem, 14. principu par ienākumu minimumu un 17. principu par personu ar invaliditāti iekļaušanu,
- ņemot vērā ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCRPD*) un tās stāšanos spēkā 2011. gada 21. janvārī saskaņā ar Padomes 2009. gada 26. novembra Lēmumu 2010/48/EK par to, lai Eiropas Kopiena noslēgtu Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām¹,
- ņemot vērā *UNCRPD* Vispārējos komentārus kā autoritatīvus norādījumus tās īstenošanai, jo īpaši Vispārējo komentāru Nr. 2 (2014. gada 22. maijs) par pieejamību, Vispārējo komentāru Nr. 3 (2016. gada 25. novembris) par sievietēm un meitenēm ar invaliditāti, Vispārējo komentāru Nr. 4 (2016. gada 25. novembris) par tiesībām uz iekļaujošu izglītību, Vispārējo komentāru Nr. 5 (2017. gada 27. oktobris) par patstāvīgu dzīvi un iekļaušanu sabiedrībā, Vispārējo komentāru Nr. 6 (2018. gada 26. aprīlis) par vienlīdzību un nediskrimināciju un Vispārējo komentāru Nr. 7 (2018. gada 9. novembris) par personu ar invaliditāti, tostarp bērnu ar invaliditāti, līdzdalību konvencijas īstenošanā un pārraudzībā ar pārstāvošo organizāciju starpniecību,
- ņemot vērā Padomes, dalībvalstu un Komisijas Rīcības kodeksu, kurā izklāstīta iekšējā kārtība, lai ES īstenotu ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām un ES pārstāvību saistībā ar to²,
- ņemot vērā ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejas (*UNCRPD* komitejas) 2015. gada 2. oktobra noslēguma secinājumus par ES sākotnējo ziņojumu un *UNCRPD* komitejas 2022. gada 20. aprīlī iesniegto jautājumu sarakstu pirms Eiropas Savienības otrā un trešā periodiskā ziņojuma iesniegšanas,

---

¹ OV L 23, 27.1.2010., 35. lpp.

² OV C 340, 15.12.2010., 11. lpp.

- ņemot vērā Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju,
- ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (Eiropas Cilvēktiesību konvenciju),
- ņemot vērā ANO Konvenciju par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu (*CEDAW*),
- ņemot vērā ANO Konvenciju par bērna tiesībām,
- ņemot vērā ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un tās ilgtspējīgas attīstības mērķus, jo īpaši skaidri formulētās atsauces uz invaliditāti, kas iekļautas 1. un 2. mērķī par nabadzības un bada izskaušanu, 3. mērķī par veselību, 4. mērķī par izglītību, 8. mērķī par izaugsmi un nodarbinātību, 10. mērķī par nevienlīdzības samazināšanu, 11. mērķī par cilvēku apmetņu pieejamību un 17. mērķī par datu vākšanu,
- ņemot vērā ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas iestādes ziņojumus par sievietēm un meitenēm ar invaliditāti, jo īpaši 2021. gada 1. jūlija ziņojumu „Covid-19, dzimuma un invaliditātes kontrolsaraksts: ar dzimumu saistītas vardarbības pret sievietēm, meitenēm un dzimumneatbilstīgām personām ar invaliditāti novēršana un apkarošana Covid-19 pandēmijas laikā”³,
- ņemot vērā Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija),
- ņemot vērā Eiropas Ombuda stratēģisko izmeklēšanu par to, kā Komisija nodrošina personu ar invaliditāti piekļuvi tās tīmekļa vietnēm,
- ņemot vērā Padomes pasākumu, ar ko izveido pārskatīto ES līmeņa sistēmu, kā prasīts *UNCRPD* 33. panta 2. punktā,
- ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2019. gada 20. marta ziņojumu par personu ar invaliditāti reālajām tiesībām balsot Eiropas Parlamenta vēlēšanās”⁴,
- ņemot vērā Eiropas Ombuda stratēģisko izmeklēšanu par to, kā Komisija uzrauga ES fondus, ko izmanto, lai atbalstītu personu ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēku tiesības uz neatkarīgu dzīvi,
- ņemot vērā ES Pamattiesību aģentūras 2021. gada pamattiesību ziņojumu, kā arī ziņojumu par 2022. gadu,
- ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2019. gada 11. decembra atzinumu par Eiropas Savienības programmas veidošanu personu ar invaliditāti tiesību

³ <https://reliefweb.int/report/world/covid-19-gender-and-disability-checklist-preventing-and-addressing-gender-based>

⁴ <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-02-19-153-lv-n.pdf>

jomā 2020.–2030. gadam⁵,

- ņemot vērā Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta 2021. gada dzimumu līdztiesības indeksu,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1371/2007 (2007. gada 23. oktobris) par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem⁶,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/818 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido programmu „Radošā Eiropa” (2021.–2027. gads) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1295/2013⁷,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīvu 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI⁸,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/2102 (2016. gada 26. oktobris) par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību⁹,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/1808 (2018. gada 14. novembris), ar ko, ņemot vērā mainīgos tirgus apstākļus, groza Direktīvu 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva)¹⁰,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/1972 (2018. gada 11. decembris) par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi¹¹,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/882 (2019. gada 17. aprīlis) par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām¹²,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1158 (2019. gada 20. jūnijs) par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētājiem¹³,
- ņemot vērā Padomes Direktīvu 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju¹⁴,
- ņemot vērā Komisijas 2019. gada 8. maija Ieteikumu (ES) 2019/786 par ēku

---

⁵ OV C 97, 24.3.2020., 41. lpp.

⁶ OV L 315, 3.12.2007., 14. lpp.

⁷ OV L 189, 28.5.2021., 34. lpp.

⁸ OV L 315, 14.11.2012., 57. lpp.

⁹ OV L 327, 2.12.2016., 1. lpp.

¹⁰ OV L 303, 28.11.2018., 69. lpp.

¹¹ OV L 321, 17.12.2018., 36. lpp.

¹² OV L 151, 7.6.2019., 70. lpp.

¹³ OV L 188, 12.7.2019., 79. lpp.

¹⁴ OV L 303, 2.12.2000., 16. lpp.

renovāciju¹⁵,

- ņemot vērā Komisijas dienestu 2020. gada 2. decembra darba dokumentu „Tieslietu sistēmu digitalizācija Eiropas Savienībā – Iespēju rīkkopa” (SWD(2020)0540),
- ņemot vērā Komisijas 2020. gada 7. oktobra paziņojumu „Savienība, kurā valda līdztiesība: ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars”(COM(2020)0620),
- ņemot vērā Komisijas 2020. gada 12. novembra paziņojumu „Savienība, kurā valda līdztiesība: LGBTI līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam” (COM(2020)0698),
- ņemot vērā Komisijas 2021. gada 3. marta paziņojumu „Savienība, kurā valda līdztiesība: personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam” (COM(2021)0101), jo īpaši tajā iekļautās sešas pamatiniciatīvas,
- ņemot vērā Komisijas 2022. gada 19. maija paziņojumu par Eiropas Savienības rezultātu apkopojumu tiesiskuma jomā (COM(2013)0234),
- ņemot vērā pārskatīto Eiropas Sociālo hartu, jo īpaši tās 15. pantu par personu ar invaliditāti tiesībām uz neatkarību, sociālo integrāciju un līdzdalību sabiedrības dzīvē;
- ņemot vērā Komisijas priekšlikumu Padomes direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas (COM(2008)0426) un Parlamenta 2009. gada 2. aprīļa nostāju attiecībā uz to¹⁶,
- ņemot vērā Padomes 1998. gada 4. jūnija Ieteikumu par personu ar invaliditāti stāvvietas karti¹⁷,
- ņemot vērā Padomes 2021. gada 14. jūnija Ieteikumu (ES) 2021/1004, ar ko izveido Eiropas Garantiju bērniem¹⁸,
- ņemot vērā Padomes 2019. gada 5. decembra secinājumus par iekļaujošiem darba tirgiem –, to cilvēku nodarbinātības uzlabošana, kuri atrodas neaizsargātā stāvoklī darba tirgū¹⁹;
- ņemot vērā Komisijas dienestu 2021. gada 9. decembra darba dokumentu „Ekonomikas, kas darbojas cilvēku labā, veidošana. Rīcības plāns sociālajai ekonomikai” (SWD(2021)0373),
- ņemot vērā Parlamenta 2022. gada 23. jūnija rezolūciju par iekļaušanas pasākumu īstenošanu 2014.–2020. gadam paredzētās programmas „Erasmus+” satvarā²⁰,

---

¹⁵ OV L 127, 16.5.2019., 34. lpp.

¹⁶ OV C 137 E, 27.5.2010., 68. lpp.

¹⁷ OV L 167, 12.6.1998., 25. lpp.

¹⁸ OV L 223, 22.6.2021., 14. lpp.

¹⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14646-2019-INIT/lv/pdf>

²⁰ Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0265.

- ņemot vērā Parlamenta 2022. gada 3. maija nostāju par priekšlikumu Padomes regulai par Eiropas Parlamenta deputātu ievēlēšanu tiešās vispārējās vēlēšanās, ar ko atceļ Padomes Lēmumu (76/787/EOTK, EEK, Euratom) un Aktu par Eiropas Parlamenta deputātu ievēlēšanu tiešās vispārējās vēlēšanās²¹,
- ņemot vērā 2022. gada 7. aprīļa rezolūciju par ES aizsardzību bērniem un jauniešiem, kas bēg no kara Ukrainā²²,
- ņemot vērā 2022. gada 19. maija rezolūciju par sociālajām un ekonomiskajām sekām, ko Eiropas Savienībai rada Krievijas karš Ukrainā — ES rīcībspējas pastiprināšana²³,
- ņemot vērā 2021. gada 24. jūnija rezolūciju par seksuālās un reproduktīvās veselības un tiesību uz to stāvokli Eiropas Savienībā sieviešu veselības kontekstā²⁴,
- ņemot vērā 2021. gada 14. decembra rezolūciju ar ieteikumiem Komisijai par cīņu pret vardarbību, kas saistīta ar dzimumu — kibervardarbību²⁵,
- ņemot vērā 2021. gada 20. oktobra rezolūciju par mākslinieku situāciju un kultūras nozares atveseļošanu ES²⁶,
- ņemot vērā 2021. gada 7. oktobra rezolūciju par personu ar invaliditāti aizsardzību, iesniedzot lūgumrakstus: gūtā pieredze²⁷,
- ņemot vērā 2021. gada 29. aprīļa rezolūciju par Eiropas Garantiju bērniem²⁸,
- ņemot vērā 2021. gada 10. marta rezolūciju par Padomes Direktīvas 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, īstenošanu, ņemot vērā *UNCRPD*²⁹,
- ņemot vērā 2020. gada 8. jūlija rezolūciju par personu ar intelektuālās attīstības traucējumiem un viņu ģimeņu tiesībām Covid-19 krīzes laikā³⁰,
- ņemot vērā 2020. gada 17. aprīļa rezolūciju par koordinētu ES rīcību Covid-19 pandēmijas un tās seku apkarošanai³¹,
- ņemot vērā 2020. gada 18. jūnija rezolūciju par Eiropas stratēģiju invaliditātes jomā pēc 2020. gada³²,
- ņemot vērā 2017. gada 5. oktobra rezolūciju par brīvības atņemšanas iestāžu sistēmu un

---

²¹ Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0129.

²² OV C 434, 15.11.2022., 50. lpp.

²³ Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0219.

²⁴ OV C 81, 18.2.2022., 43. lpp.

²⁵ OV C 251, 30.6.2022., 2. lpp.

²⁶ OV C 184, 5.5.2022., 88. lpp.

²⁷ OV C 132, 24.3.2022., 129. lpp.

²⁸ OV C 506, 15.12.2021., 94. lpp.

²⁹ OV C 474, 24.11.2021., 48. lpp.

³⁰ OV C 371, 15.9.2021., 6. lpp.

³¹ OV C 316, 6.8.2021., 2. lpp.

³² OV C 362, 8.9.2021., 8. lpp.

apstākļiem šajās iestādēs³³,

- ņemot vērā 2018. gada 29. novembra rezolūciju par sieviešu ar invaliditāti stāvokli³⁴,
- ņemot vērā pētījumu „Eiropas strukturālie un investīciju fondi un cilvēki ar invaliditāti Eiropas Savienībā”, ko publicējis Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts 2016. gada 3. novembrī³⁵,
- ņemot vērā Iekšpolitikas ģenerāldirektorāta 2017. gada 15. septembrī publicēto pētījumu „Iekļaujoša izglītība audzēkņiem ar invaliditāti”³⁶,
- ņemot vērā pētījumu „Lūgumrakstu komitejas aizsardzības funkcija saistībā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanu”, ko publicējis Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts 2015. gadā³⁷, un tā atjauninājumus 2016., 2017. un 2018. gadā,
- ņemot vērā padziļināto analīzi “The European Accessibility Act” (Eiropas Piekļūstamības akts), ko publicējis Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts 2016. gada 15. augustā³⁸,
- ņemot vērā pētījumu “Transport and tourism for persons with disabilities and persons with reduced mobility” (Transports un tūrisms personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām), ko publicējis Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts 2018. gada 8. maijā³⁹,
- ņemot vērā pētījumu “The Post-2020 European Disability Strategy” (Eiropas stratēģija invaliditātes jomā laikposmam pēc 2020. gada), ko publicējis Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts 2020. gada 15. jūlijā⁴⁰,
- ņemot vērā Iekšpolitikas ģenerāldirektorāta 2021. gada 2. decembrī publicēto pētījumu

---

³³ OV C 346, 27.9.2018., 94. lpp.

³⁴ OV C 363, 28.10.2020., 164. lpp.

³⁵ Pētījums – „European Structural and Investment Funds and People with Disabilities in the European Union” (Eiropas strukturālie un investīciju fondi un cilvēki ar invaliditāti Eiropas Savienībā), Eiropas Parlaments, ES Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, politikas departaments C – Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, 2016. gada 3. novembris.

³⁶ Pētījums – “Inclusive education for learners with disabilities” (Iekļaujoša izglītība audzēkņiem ar invaliditāti), Eiropas Parlaments, ES Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, politikas departaments C – Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, 2017. gada 15. septembris.

³⁷ Pētījums – „The protection role of the Committee on petitions in the context of the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities” (Lūgumrakstu komitejas aizsardzības funkcija saistībā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanu), Eiropas Parlaments, ES Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, politikas departaments C – Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, 2015. gada 9. oktobris.

³⁸ Padziļināta analīze – “The European Accessibility Act” (Eiropas Piekļūstamības akts), Eiropas Parlaments, ES Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, politikas departaments C – Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, 2016. gada 15. augusts.

³⁹ Pētījums – “Transport and tourism for persons with disabilities and persons with reduced mobility” (Transports un tūrisms personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām), Eiropas Parlaments, ES Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, politikas departaments B – Strukturālā un kohēzijas politika, 2018. gada 8. maijs.

⁴⁰ Pētījums – „The Post-2020 European Disability Strategy” (Eiropas stratēģija invaliditātes jomā laikposmam pēc 2020. gada), Eiropas Parlaments, ES Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, politikas departaments C – Pilsoņu tiesības un konstitucionālie jautājumi, 2020. gada 15. jūlijs.

„The implementation of the 2015 Concluding Observations of the CRPD Committee by the EU” (*UNCRPD* komitejas 2015. gada noslēguma secinājumu īstenošana ES)⁴¹,

- ņemot vērā Eiropas Parlamenta *ad hoc* delegācijas darba braucieni Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas, Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas un Lūgumrakstu komitejas vārdā uz 15. Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām (COSP) dalībvalstu konferenci 2022. gada 14.–16. jūnijā Ņujorkā,
- ņemot vērā Eiropas Revīzijas palātas 2021. gada 26. maija Īpašo ziņojumu Nr. 10/2021 „Dzimumu līdztiesības aspekta integrēšana ES budžetā – laiks vārdus pārvērst darbos”⁴²,
- ņemot vērā stratēģijas „Eiropa 2020” nabadzības apkarošanas mērķi, Portu deklarāciju, Komisijas 2021. gada 4. marta paziņojumu „Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns” (COM(2021)0102) un tā 2030. gada mērķi attiecībā uz cīņu pret nabadzību un sociālo atstumtību,
- ņemot vērā Padomes Direktīvu 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības⁴³,
- ņemot vērā regulas, kurās paredzēti noteikumi par ES finansējuma programmām daudzgadu finanšu shēmas ietvaros, jo īpaši par Eiropas Sociālo fondu, Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvu, Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai, programmu „Erasmus” un Taisnīgas pārkārtošanās fondu, kuri sniedz ES finansiālo palīdzību, lai uzlabotu cilvēku ar invaliditāti situāciju,
- ņemot vērā Komisijas 2018. gada 22. jūnija Ieteikumu (ES) 2018/95 par līdztiesības iestāžu standartiem⁴⁴,
- ņemot vērā Komisijas 2010. gada 15. novembra paziņojumu „Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020) – atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem” (COM(2010)0636),
- ņemot vērā Komisijas dienestu 2017. gada 2. februāra darba dokumentu „Progresā ziņojums par Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā (2010–2020) īstenošanu” (SWD(2017)0029),
- ņemot vērā Komisijas 2016.–2018. gada izmēģinājuma projekta iniciatīvu par ES invaliditātes karti 8 dalībvalstīs un 2021. gada maija pētījumu, kurā novērtēta izmēģinājuma darbības īstenošana saistībā ar ES invaliditātes karti un ar to saistītajiem ieguvumiem,

---

⁴¹ Pētījums – „The implementation of the 2015 Concluding Observations of the CRPD Committee by the EU” (*UNCRPD* komitejas 2015. gada noslēguma secinājumu īstenošana ES”), Eiropas Parlaments, Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, Politikas departaments C – Pilsoņu tiesības un konstitucionālās lietas, 2021. gada 2. decembris.

⁴² <https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=58678>

⁴³ OV L 180, 19.7.2000., 22. lpp.

⁴⁴ OV L 167, 4.7.2018., 28. lpp.

- ņemot vērā Komisijas dienestu 2020. gada 20. novembra darba dokumentu „Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā (2010-2020) novērtējums” (SWD(2020)0289),
  - ņemot vērā Komisijas 2021. gada 19. marta ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par Padomes 2000. gada 29. jūnija Direktīvas 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības („Rasu un nodarbinātības vienlīdzības direktīva”), un Padomes Direktīvas 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju („Nodarbinātības vienlīdzības direktīva”), piemērošanu (COM(2021)0139),
  - ņemot vērā Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonda (*Eurofound*) 2022. gada 21. marta politikas kopsavilkumu „Cilvēki ar invaliditāti un Covid-19 pandēmija – e-aptaujas „Dzīvošana, strādāšana un Covid-19” secinājumi”,
  - ņemot vērā *Eurofound* 2021. gada 19. aprīļa publikāciju „Invaliditāte un integrācija darba tirgū – politikas tendences un atbalsts ES dalībvalstīs”,
  - ņemot vērā *Eurofound* 2018. gada 2018. gada 30. novembra politikas rezumējumu „Cilvēku ar invaliditāti sociālais un nodarbinātības stāvoklis”,
  - ņemot vērā Padomes 2021. gada 14. jūnija Ieteikumu (ES) 2021/1004, ar ko izveido Eiropas Garantiju bērniem⁴⁵,
  - ņemot vērā Reglamenta 54. pantu,
  - ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas un Lūgumrakstu komitejas atzinumus,
  - ņemot vērā Kultūras un izglītības komitejas vēstuli,
  - ņemot vērā Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas ziņojumu (A9-0284/2022),
- A. tā kā saskaņā ar pieejamajiem datiem ES ir aptuveni 87 miljoni personu ar kāda veida invaliditāti, tostarp vairāk nekā 24 miljoni personu ar smagu invaliditāti;
- B. tā kā saskaņā ar ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam vairāk nekā 1 miljons bērnu un pieaugušo ar invaliditāti, kas jaunāki par 65 gadiem, un vairāk nekā 2 miljoni pieaugušo vecumā no 65 gadiem dzīvo specializētās iestādēs; tā kā pastāv saikne starp personu ar invaliditāti skaita pieaugumu un Eiropas iedzīvotāju novecošanu un tas būtu jāņem vērā ES politikā;
- C. tā kā saskaņā ar ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam 50,8 % personu ar invaliditāti ir nodarbinātas salīdzinājumā ar 75 % personu bez invaliditātes; tā kā saskaņā ar ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam invaliditātes stratēģijas 2010.–2020. gadam novērtējumā ir konstatēts, ka nodarbinātība ir viena no piecām galvenajām politikas prioritātēm turpmākajās darbībās;
- D. tā kā ES dzīvojošās personas ar invaliditāti joprojām saskaras ar diskrimināciju, tostarp ar atteikumu veikt saprātīgus pielāgojumus, vajāšanu un daudzējādu un vairāknozaru

⁴⁵ OV L 223, 22.6.2021., 14. lpp.

diskrimināciju visās viņu dzīves jomās, tostarp sociālekonomiskā ziņā sliktāku stāvokli, sociālo izolāciju un vardarbību, tostarp uz dzimumu balstītu vardarbību, piespiedu sterilizāciju un abortiem, neiespējamību saņemt sabiedriskos pakalpojumus, zemas kvalitātes mājokļiem, institucionalizāciju, neatbilstošu veselības aprūpi un iespēju sniegt ieguldījumu sabiedrības dzīvē un aktīvas iesaistīšanās tajā liegšanu⁴⁶;

- E. tā kā tikai 22 no 27 dalībvalstīm ir parakstījušas un ratificējušas *UNCRPD* fakultatīvo protokolu⁴⁷; tā kā vairākās rezolūcijās Parlaments ir uzraudzījis, popularizējis un aicinājis pilnībā īstenot *UNCRPD*, kā arī palielināt informētību par tajā paredzētajām tiesībām; tā kā Parlaments ir arī uzsvēris, ka *UNCRPD* fakultatīvais protokols ir jāratificē gan dalībvalstīm, kuras to vēl nav izdarījušas, gan ES, jo tā ir iespēja izskatīt individuālus un sistēmiskus diskriminācijas gadījumus;
- F. tā kā pieejamas un iekļaujošas Eiropas pamats ir Savienība, kuras visas dalībvalstis atzīst personas invaliditātes statusu un ļauj personām ar invaliditāti pilnībā izmantot savu pārvietošanās brīvību; tā kā personām ar invaliditāti visā tās daudzveidībā ir tiesības vienlīdzīgi izmantot savas pamattiesības; tā kā personu ar invaliditāti pilnīgai un īstenai līdzdalībai visās dzīves un sabiedrības jomās ir izšķirīga nozīme viņu pamattiesību īstenošanā;
- G. tā kā Komisija nav veikusi rezultatīvus pasākumus, kas nodrošinātu tiesību aktu saskaņošanu ar *CRPD*; tā kā līdz šim nav izskatīti pastāvošie tiesību akti un rīcībpolitika un nav pārskatītas pirms tiesību akta priekšlikuma iesniegšanas veicamā ietekmes novērtējuma vadlīnijas;
- H. tā kā vienotas ES invaliditātes definīcijas trūkums ir būtisks šķērslis invaliditātes novērtējuma kodifikācijai un valstu lēmumu savstarpējai atzīšanai invaliditātes jautājumos, jo īpaši attiecībā uz tiesībām uz piekļuvi īpašām iespējām un pakalpojumiem sociālā nodrošinājuma jomā;
- I. tā kā ES līmenī ir pieejami ļoti ierobežoti uzticami un sadalīti dati par personām ar invaliditāti;
- J. tā kā Komisija ir nākusi klajā ar vērienīgu programmu saistībā ar Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam;
- K. tā kā saskaņā ar ES Pamattiesību aģentūras sniegto informāciju pastāvošajiem ES tiesību aktiem, kas saistīti ar personu ar invaliditāti tiesībām, trūkst rezultatīvas īstenošanas un izpildes panākšanas; tā kā ES tiesību akti neattiecas uz multiplo un interseksionālo diskrimināciju un joprojām pastāv nepilnības diskriminācijas gadījumu uzraudzībā;
- L. tā kā ES iestādēm būtu jāstiprina strukturētais process konsultācijām ar personām ar invaliditāti un viņu pārstāvības organizācijām, nodrošinot tiesības uz informāciju un šādu procesu pieejamību gan attiecībā uz tiešsaistes platformu digitālo pieejamību,

⁴⁶ Kopīgs informatīvs paziņojums Apvienoto Nāciju Organizācijas Personu ar invaliditāti tiesību komitejai par pārskatu par to, kā ES īsteno *UNCRPD*, pieejams tīmekļa vietnē <https://equineteurope.org/wp-content/uploads/2022/02/02-14-Joint-Briefing-CRPD-Equality-and-intersectional-issues-faced-by-persons-with-disabilities-in-the-European-Union.pdf>

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=1138>

atsauksmju sniegšanas termiņiem, gan nodrošinot, ka ieguldījums tiek meklēts likumdošanas procesa posmos, kuros ieguldījums vēl var mainīties; tā kā joprojām trūkst pārredzamības attiecībā uz to, kā šis ieguldījums tiek apstrādāts un atspoguļots galīgajos priekšlikumos; tā kā dalībvalstīm un valstīm ārpus ES, jo īpaši kandidātvalstīm, arī šajā ziņā būtu jādara vairāk;

- M. tā kā personas ar invaliditāti, kam ir liegta vai ierobežota tiesībspēja un rīcībspēja, nevar izmantot savas pamattiesības, tostarp tiesības uz piekļuvi taisnīgai tiesai, balsot un kandidēt vēlēšanās, izlemt, kur dzīvot, un parakstīt jebkāda veida līgumus;
- N. tā kā tiesu iestāžu pieejamība ir būtisks tiesiskuma aspekts un pamattiesības un priekšnoteikums citu cilvēktiesību izmantošanai, piemēram, vienlīdzība likuma priekšā un pienācīga procesa ievērošana; tā kā *UNCRPD* prasa no konvencijas dalībvalstīm nodrošināt, ka personām ar invaliditāti ir „reāla iespēja vērsties tiesā ... uz līdztiesīga pamata, tāpat kā ikvienai citai personai”, izmantojot „procesuālus ... pielāgojumus”, veicinot pienācīgu apmācību darbiniekiem, kuri strādā tiesas spriešanas jomā;
- O. tā kā invaliditātes pastāvēšana pati par sevi neattaisno personu ar invaliditāti tiesībspējas un rīcībspējas noliegšanu; tā kā visi pasākumi, kas ierobežo šo personu tiesībspēju un rīcībspēju, ir jāpielāgo viņu apstākļiem un tiem jābūt samērīgiem ar viņu vajadzībām, un tie būtu jāpiemēro tikai ar zināmiem nosacījumiem un ar noteiktām garantijām;
- P. tā kā saskaņā ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2019. gada ziņojumu „Personu ar invaliditāti reālās tiesības balsot Eiropas Parlamenta vēlēšanās” aptuveni 800 000 ES pilsoņu tika liegtas tiesības balsot Eiropas Parlamenta vēlēšanās invaliditātes vai garīgās veselības problēmu dēļ un miljoniem ES pilsoņu nespēj balsot Eiropas Parlamenta vēlēšanās tehnisku šķēršļu vai pienācīgu organizatorisko pasākumu trūkuma dēļ, kas neatbilst vajadzībām, kuras izriet no vienas vai vairākām invaliditātēm;
- Q. tā kā 14 dalībvalstīs personām ar invaliditāti, kurām ir noteikta aizgādība vai aizbildnība, ir liegtas tiesības balsot⁴⁸; tā kā viņi var izmantot savas tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās tikai septiņās dalībvalstīs; tā kā tas ir acīmredzamā pretrunā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 39. un 40. pantam; tā kā daudzi pieejamības šķēršļi joprojām liedz personām ar invaliditāti piedalīties vēlēšanās;
- R. tā kā pandēmija ir smagi ietekmējusi bērnu un jauniešu, jo īpaši personu ar invaliditāti, psiholoģisko labklājību; tā kā Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi arī personas ar invaliditāti, kas dzīvo aprūpes iestādēs, vairāk nekā citas personas, ņemot vērā ierasto praksi, kas paredz aizliegumu apmeklēt šādas iestādes; tā kā dalībvalstīm ir jāpastiprina centieni uzlabot personu ar invaliditāti dzīves apstākļus turpmāko pandēmiju laikā;
- S. tā kā ES būtu labāk jāgarantē personu ar invaliditāti tiesības un vajadzības savā veselības politikā, piemēram, ar Covid-19 saistītajā politikā, garīgās veselības stratēģijās un Eiropas Vēža uzveikšanas plānā;
- T. tā kā Sendai ietvarprogramma katastrofu riska mazināšanai 2015.–2030. gadam atspoguļo uz cilvēktiesībām balstītu ilgtspējīgas attīstības programmu, kas ietver personas ar invaliditāti un ir tām pieejama, un paredz, ka visos katastrofu riska

⁴⁸ Eiropas Invaliditātes foruma 2022. gada ziņojums par Eiropas cilvēktiesībām.

mazināšanas politikas virzienos ir jāintegrē invaliditātes perspektīva, un veicina iekļaujošu, uz risku balstītu lēmumu pieņemšanu, kuras pamatā atbilstoši invaliditātei sadalītas informācijas izplatīšana;

- U. tā kā mākslīgā intelekta (MI) tehnoloģija var jo īpaši vienkāršot to personu ikdienas dzīvi, kurām ir redzes, dzirdes, kustību un mācīšanās traucējumi, ļaujot tām vieglāk piekļūt kultūrai, mākslai, sportam, darbam un sociālajām aktivitātēm, kā arī ļaujot šīm personām dzīvot neatkarīgāk;
- V. tā kā personām ar invaliditāti ir vismaz trīs reizes lielāka iespēja piedzīvot fizisku, seksuālu un emocionālu vardarbību nekā personām bez invaliditātes; tā kā sievietes un meitenes ar invaliditāti ir pakļautas lielākam ar dzimumu saistītas vardarbības riskam; tā kā sievietēm ar invaliditāti ir līdz pat 10 reizēm lielāka iespēja saskarties ar seksuālu vardarbību⁴⁹, tostarp piespiedu sterilizāciju, un ES tiesību aktos par dzimumu līdztiesību nav pilnībā ņemtas vērā viņu tiesības un vajadzības;
- W. tā kā, lai pieņemtu iekļaujošas reaģēšanas stratēģijas, ir būtiski atzīt saikni starp vardarbību, dzimumu un invaliditāti, ar ko saskaras sievietes un meitenes ar invaliditāti; tā kā daudzām personām ar invaliditāti var nebūt pieejama arī seksuālā izglītība, kas pretējā gadījumā varētu tām palīdzēt atklāt un novērst ļaunprātīgu izmantošanu, un tā kā šīs personas saskaras ar lielākiem šķēršļiem tiesu iestāžu pieejamībai un ziņošanai par vardarbību; tā kā sievietes ar invaliditāti biežāk saskaras ar nabadzību un izolāciju nekā vīrieši ar invaliditāti vai personas bez invaliditātes;
- X. tā kā vairākās dalībvalstīs aizturētās personas ar invaliditāti joprojām saskaras ar viņu pamattiesību pārkāpumiem; tā kā aizturētie ar invaliditāti, kuru invaliditāte nav atzīta vai netiek pietiekami ņemta vērā, saskaras ar apkaunojošiem apcietinājuma apstākļiem; tā kā dalībvalstis pārāk bieži pārkāpj aizturēto personu ar invaliditāti pamattiesības, neņemot vērā viņu vajadzības;
- Y. tā kā kultūras radītājiem, piemēram, autoriem, izpildītājiem un māksliniekiem ar invaliditāti, ir grūtāk piekļūt profesionāliem un neprofesionāliem mākslas un kultūras pasākumiem, kā arī ir mazāk iespēju attīstīt ilgtermiņa karjeru kultūras un radošajās nozarēs; tā kā viņi bieži vien ir izslēgti no kultūras un radošās nozares rīcībpolitikas un finansējuma, piemēram, ierobežoto pārvietošanās spēju vai birokrātisko finansējuma procedūru radīto sarežģītumu dēļ;
- Z. tā kā Savienībai ir jāsniedz papildu atbalsts bērniem ar invaliditāti, kuri ir aizbēguši no kara, lai apmierinātu viņu vajadzības; tā kā saskaņā ar 2022. gada aprīlī pieņemto rezolūciju par ES aizsardzību bērniem un jauniešiem, kuri bēg no kara Ukrainā, vairāk Ukrainā nekā 100 000 bērnu dzīvo aprūpes iestādēs un internātskolās un pusei no viņiem ir invaliditāte;
- AA. tā kā *Eurofound* pētījums liecina, ka laikposmā no 2011. līdz 2016. gadam atšķirība

---

⁴⁹ Apvienoto Nāciju Organizācijas Iedzīvotāju fonds (*UNFPA*) un organizācijas *International Women Enabled International* „Sievietes un jaunieši ar invaliditāti – pamatnostādnes par to, kā nodrošināt uz tiesībām balstītus, dzimumresponsīvus pakalpojumus ar dzimumu saistītas vardarbības un seksuālās un reproduktīvās veselības un tiesību novēršanai”, 2018. gads, https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/UNFPA-WEI_Guidelines_Disability_GBV_SRHR_FINAL_19-11-18_0.pdf.

starp personām ar invaliditāti un bez invaliditātes attiecībā uz trešā līmeņa izglītības iegūšanu palielinājās no 7 % līdz 9 %; tā kā tikai 29,4 % personu ar invaliditāti iegūst augstāko izglītību salīdzinājumā ar 43,8 % personu bez invaliditātes; tā kā ierobežojumi attiecībā uz personu ar invaliditāti piekļuvi izglītībai ir par iemeslu mazākai līdzdalībai izglītības un apmācības pasākumos un rada sociālās un ekonomiskās atstumtības risku;

- AB. tā kā ES, tās iestādes un dalībvalstis ir pievienojušās *UNCRPD* un tām ir pienākums pilnībā īstenot tajā paredzētās pamattiesības, tostarp 27. pantu par darbu un nodarbinātību; tā kā *UNCRPD* noteiktās tiesības ne tuvu nav realitāte miljoniem personu ar invaliditāti ES, jo īpaši Nodarbinātības vienlīdzības direktīvas nepilnību dēļ;
- AC. tā kā *UNCRPD* atzīst personu ar invaliditāti tiesības strādāt vienlīdzīgi ar citiem, tostarp iespēju iegūt iztiku ar brīvi izvēlētu darbu atvērtā, iekļaujošā un pieejamā vidē; tā kā ikvienam ir tiesības uz savlaicīgu un pielāgotu palīdzību, lai uzlabotu nodarbinātības vai pašnodarbinātības izredzes, tostarp tiesības saņemt atbalstu darba meklēšanai, apmācībai un pārkvalifikācijai, kā noteikts Eiropas Sociālo tiesību pīlāra 4. principā; tā kā personas ar invaliditāti ir daudzējādā ziņā atstumtas no atvērtā darba tirgus un tām ir liegtas tiesības strādāt vienlīdzīgi ar citiem vai tām ir lielas grūtības panākt vienlīdzīgu piekļuvi darba tirgum un vienlīdzīgus nosacījumus dalībai tajā; tā kā *Eurofound* pētījums ir atklājis, ka galvenie šķēršļi personu ar invaliditāti nodarbinātībai ir ar invaliditāti saistīti stereotipi, birokrātiskas grūtības piekļūt pieejamajiem pakalpojumiem, stratēģiska redzējuma trūkums pārvaldībā, nepietiekama politikas īstenošanas uzraudzība, ierobežoti darba devēju apmācības resursi un speciālistu atbalsta trūkums;
- AD. tā kā personām ar invaliditāti jābūt pieejamam individualizētam atbalstam un pielāgojumiem darba vietā; tā kā personām ar invaliditāti ir tiesības uz ienākumu atbalstu, kas nodrošina tām iespēju dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi, uz pakalpojumiem, kuri ļauj viņiem piedalīties darba tirgū un sabiedrības dzīvē, un tiesības uz darba vidi, kas ir pielāgota viņu vajadzībām; tā kā nelabvēlīgā situācija, ar ko saskaras personas ar invaliditāti, pastāv ne tikai nodarbinātības jomā; tā kā personu ar invaliditāti sociālais un finansiālais stāvoklis ES ir ievērojami sliktāks nekā personām bez invaliditātes un ir strukturāli vai izglītības ziņā neizdevīgs un diskriminējošs; tā kā atbalsta pasākumiem, kas vērsti ne tikai uz nodarbinātību, bet arī uz citām jomām, piemēram, nabadzības mazināšanu, mājokļa un bērnu aprūpes pieejamību, pieejamu sabiedrisko transportu un personīgo palīdzību, arī ir būtiska nozīme, lai personām ar invaliditāti nodrošinātu iespējas piekļūt darba tirgum un palikt tajā;
- AE. tā kā Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam ir ierosināts līdz 2023. gada beigām izveidot Eiropas invaliditātes karti, kas tiktu atzīta visās dalībvalstīs;
- AF. tā kā tehniskiem jauninājumiem, piemēram, ētiskām un uz cilvēku vērstām MI sistēmām, ir potenciāls attīstīt efektīvus, pieejamus un nediskriminējošus darbā pieņemšanas procedūras, bet tā kā neiekļaujoša tehnoloģiju attīstība var radīt risku, ka personām ar invaliditāti radīsies jauni šķēršļi un diskriminācijas veidi; tā kā *UNCRPD* 9. pantā ietverta prasība par piekļuvi informācijai un piekļuvi sakaru tehnoloģijām un sistēmām ar vienlīdzīgiem nosacījumiem; tā kā 64,3 % personu ar invaliditāti vecumā no 16 gadiem mājās ir interneta pieslēgums salīdzinājumā ar 87,9 % personu bez invaliditātes;

- AG. tā kā *Eurofound* pētījumi liecina, ka atbalsts uzņēmējdarbībai un pašnodarbinātībai orientācijas, apmācības un finansiāla atbalsta veidā var nodrošināt personām ar invaliditāti iespējas būt aktīvām atvērtā darba tirgū, mazinot viņu paļaušanos tikai uz invaliditātes pabalstiem; tā kā šādam atbalstam jābūt mērķtiecīgam un ar atbilstīgiem resursiem;
- AH. tā kā Covid-19 pandēmija ir saasinājusi pastāvošos šķēršļus un nevienlīdzību attiecībā uz visām personām ar invaliditāti; tā kā *Eurofound* pētījums liecina, ka pandēmijas laikā vidēji 71 % respondentu ar invaliditāti bija pakļauti depresijas riskam un 25 % respondentu ar invaliditāti norādīja, ka viņi nevar piekļūt garīgās veselības aprūpei, kas ir divreiz vairāk nekā to respondentu vidū, kuriem nav invaliditātes; tā kā *Eurofound* pētījums liecina, ka Covid-19 pandēmijas izraisītie aizliegumi un ierobežojumi īpaši skāra jauniešus ar invaliditāti vecumā no 18 līdz 29 gadiem, jo 51 % no šiem respondentiem norādīja, ka viņi jūtas vientuļi, kas ir par 19 % vairāk nekā jaunieši bez invaliditātes; tā kā plāni par atgriešanos darbā ir būtiski darbiniekiem, kas cieš no garīgās veselības problēmām;
- AI. tā kā desmit gadus pēc tam, kad ES kļuva par *UNCRPD* dalībnieci, institucionalizācijas līmenis nav mainījies; tā kā visā Eiropā vismaz 1,4 miljoni cilvēku joprojām atrodas aprūpes iestādēs, un šis skaitlis kopš konvencijas pieņemšanas nav mainījies; tā kā saskaņā ar Eiropas Neatkarīgās dzīves tīkla 2020. gada apsekojumu par neatkarīgu dzīvi 24 no 43 Eiropas Padomē pārstāvētajām valstīm nav izstrādāta deinstitucionalizācijas stratēģija, un attiecībā uz 18 valstīm, kurās šāda stratēģija ir izstrādāta, 88 % respondentu to raksturojuši kā nepietiekamu vai tādu, kam nepieciešami uzlabojumi;
- AJ. tā kā 33 Eiropas Padomes valstis sniedz sava veida personisku palīdzību, bet 97 % respondentu norādījuši, ka piekļuve ir vai nu nepietiekama, vai jāuzlabo;
- AK. tā kā pašreizējais tiesiskais regulējums neparedz dalībvalstīm pienākumu izraudzīties līdztiesības iestādi, lai aizsargātu personas, kas cietušas no diskriminācijas invaliditātes dēļ;
- AL. tā kā 2008. gadā Komisija iesniedza priekšlikumu paplašināt aizsardzību pret diskrimināciju ne tikai nodarbinātības jomā, kā noteikts Nodarbinātības vienlīdzības direktīvā, kas aizliedz diskrimināciju invaliditātes, vecuma, seksuālās orientācijas un reliģiskās piederības vai ticības dēļ nodarbinātības un profesijas jomā; tā kā ar jauno direktīvu vienlīdzības princips tiktu piemērots izglītībai, piekļuvei precēm un pakalpojumiem un sociālajai aizsardzībai, tostarp sociālajam nodrošinājumam un veselības aprūpei; tā kā šis priekšlikums vēl nav pieņemts un 14 gadus ir bloķēts Padomē, kur tā pieņemšanai ir vajadzīga vienprātība;
- AM. tā kā visas ES dalībvalstis ir ratificējušas ANO Konvenciju par bērna tiesībām, tāpēc tā ir tām saistoša, un tā kā LES 3. panta 3. punktā ir noteikts ES uzdevums nodrošināt bērna tiesību aizsardzību; tā kā Eiropas Savienības Pamattiesību harta garantē, ka ES iestādēm un dalībvalstīm, īstenojot ES tiesību aktus, ir jāaizsargā bērnu tiesības; tā kā Parlaments ar pārliecinošu balsu vairākumu pieņēma rezolūciju par Eiropas Garantiju bērniem, pieprasot, lai visiem bērniem, tostarp romu bērniem, bērniem ar invaliditāti, bērniem bezvalstniekiem un bērniem migrantiem, kā arī bērniem, kas dzīvo ārkārtas humanitārās situācijās, tiktu nodrošināta piekļuve iekļaujošai izglītībai no agrīnas

bērnības līdz pusaudža vecumam;

- AN. tā kā piekļuve kvalitatīvai nodarbinātībai, izglītībai un apmācībai, veselības aprūpei, sociālajai aizsardzībai, tostarp pāri robežām, pienācīgam mājoklim, neatkarīgas dzīves atbalstam un vienlīdzīgām iespējām piedalīties brīvā laika aktivitātēs un sabiedrības dzīvē ir būtiska, lai uzlabotu personu ar invaliditāti dzīves kvalitāti, samazinot nabadzību un neaizsargātību un atbalstītu iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi; tā kā valstu minimālā ienākuma shēmām būtu jānodrošina vienlīdzīga piekļuve personām ar invaliditāti; tā kā personām ar invaliditāti vajadzētu būt pieejamai arī mērķtiecīgai palīdzībai attiecībā uz papildu izdevumiem, kas saistīti ar invaliditāti, citiem vārdiem sakot, šādus izdevumus nevajadzētu segt tikai ar ienākumiem,

Neatkarīga dzīve un iekļautība sabiedrībā

1. atgādina, kā noteikts *UNCRPD* 19. pantā, ka personām ar invaliditāti ir tiesības dzīvot neatkarīgi un saņemt pienācīgus sabiedrībā balsstītus pakalpojumus; uzskata, ka šīs tiesības var pilnībā garantēt tikai tad, ja valsts, reģionālā un vietējā līmenī tiek izstrādāta politika un tiesību akti, kas piedāvā alternatīvas aprūpes iestādēm, un ka to pamatā ir Eiropas standarti; aicina Komisiju un dalībvalstis pēc iespējas drīzāk pakāpeniski pārtraukt institucionālās aprūpes sistēmas personām ar invaliditāti, kā izklāstīts *UNCRPD* komitejas Vispārīgajā komentārā Nr. 5, un panākt pāreju no institucionālās un citas nošķirtas vides uz sistēmu, kas nodrošina sociālo līdzdalību, kur pakalpojumi tiek sniegti pieejamā kopienā, pilnībā ņemot vērā personu ar invaliditāti individuālās vajadzības, gribu un priekšroku, tostarp aprūpi kopienā, kā Komisija ierosinājusi Eiropas stratēģijā invaliditātes jomā (2010–2020); uzsver, ka ir jāizskauž stereotipi, faktūrisms un maldīgi priekšstati, kas liedz personām ar invaliditāti dzīvot neatkarīgi, un ka ir jāveicina viņu ieguldījums sabiedrībā; uzsver, ka piekļuve darba tirgum ir būtiska, lai personas ar invaliditāti varētu dzīvot neatkarīgu dzīvi un pilnībā piedalīties sabiedrības dzīvē;
2. aicina dalībvalstis pieņemt deinstitutionalizācijas stratēģijas un nodrošināt, ka to tiesību akti, politikas virzieni un programmas deinstitutionalizācijas jomā atbilst *UNCRPD* noteiktajai neatkarīgas dzīves koncepcijai; aicina Komisiju izmantot kritērijus, lai novērtētu progresu šajā jomā; turklāt aicina Komisiju ievērot ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam pausto apņemšanos līdz 2023. gadam sniegt dalībvalstīm norādījumus par to, kā uzlabot viņu neatkarīgu dzīvi un iekļautību sabiedrībā; aicina dalībvalstis savās deinstitutionalizācijas stratēģijās iekļaut konkrētus mērķus ar noteiktu termiņu, tos pienācīgi finansēt un izstrādāt mehānismus, ar kuriem nodrošināt efektīvu koordināciju starp attiecīgajām iestādēm dažādās administratīvajās nozarēs un līmeņos; pauž nožēlu par to, ka trūkst pieejamu mājokļu par pieņemamu cenu, kas ir nozīmīgs šķērslis neatkarīgai dzīvei; uzsver, ka saskaņā ar *UNCRPD* Vispārējo piezīmi Nr. 5 ir jāstiprina un jāpanāk neatkarīga dzīve sabiedrībā kā alternatīva institucionālajai sistēmai;
3. uzskata, ka sabiedrībā balsstīti atbalsta pakalpojumi un atbalstoši dzīves apstākļi personām ar invaliditāti nodrošina labāku dzīves kvalitāti; aicina Komisiju un dalībvalstis pieņemt uz personu vērstu pieeju un pienācīgu atbalstu, kas nepieciešams, lai nodrošinātu personu ar invaliditāti pilnīgu iekļaušanu;

4. aicina Komisiju un dalībvalstis strādāt pie tā, lai izstrādātu savstarpējas definīcijas galvenajiem terminiem, kas saistīti ar *UNCRPD* īstenošanu, piemēram, „pieejamība”, „līdzdalība” un „sabiedrībā balstīta dzīve” kā līdzekli, lai uzlabotu kohēziju starp dalībvalstīm un uzlabotu personu ar invaliditāti mobilitāti ES iekšienē, kā arī lai savstarpēji atzītu deinstitucionalizāciju un tās īstenošanas metodes;
5. aicina Komisiju un *Eurostat* novērst ar personu ar invaliditāti dzīves apstākļiem Eiropā saistīto datu pieejamības, uzticamības un salīdzināmības atšķirības, tostarp nodarbinātības un darba samaksas atšķirības;
6. uzsver, ka attiecīgajam ES finansējumam vajadzētu būt vērstam uz iekļaujošas un pieejamas vides, pakalpojumu, prakses un pasākumu veicināšanu, ievērojot universālā dizaina principu un veicinot deinstitucionalizāciju, tostarp stingru atbalstu personīgai palīdzībai un neatkarīgai dzīvei;
7. atzinīgi vērtē Eiropas Revīzijas palātas paziņojumu par gaidāmo revīziju attiecībā uz ES finansiālā ieguldījuma efektivitāti personu ar invaliditāti līdztiesības nodrošināšanā; mudina Komisiju labāk sekot līdzi ES līdzekļu izmantošanai šajā politikas jomā, tostarp — apsvērt iespēju apturēt, atsaukt un atgūt maksājumus, ja netiek pildīts pienākums ievērot pamattiesības; uzsver, ka segregēta vide neatkarīgi no tās lieluma nebūtu jāfinansē no ES līdzekļiem un ka šiem līdzekļiem vienmēr vajadzētu būt pieejamiem personām ar invaliditāti; turklāt mudina Komisiju nodrošināt pienācīgus turpmākos pasākumus saistībā ar secinājumiem un ieteikumiem, ko Eiropas Revīzijas palāta sniegusi savā īpašajā ziņojumā par dzimumu līdztiesības principa ievērošanu budžeta plānošanā; uzsver, ka saskaņā ar ziņojumu dzimumu līdztiesības principa ievērošana budžeta plānošanā ir veids, kā panākt dzimumu līdztiesību, un darbības dzimumu līdztiesības sasniegšanai ir jāņem vērā diskriminācijas iemesli, tostarp invaliditāte;
8. atgādina, ka Kopīgo noteikumu regulā 2021.–2027. gadam⁵⁰ ir noteikts, ka Eiropas Sociālais fonds un Eiropas Reģionālās attīstības fonds ir jāizmanto veidā, kas atbilst ES sociālās iekļaušanas politikai; tādēļ aicina pieņemt stingrākus noteikumus, kas aizliedz ES līdzekļu ieguldīšanu aprūpes iestādēs;
9. atzinīgi vērtē Ombuda patstāvīgo izmeklēšanu par to, kā Komisija uzrauga ES fondu līdzekļus, ko izmanto, lai atbalstītu personu ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēku tiesības uz neatkarīgu dzīvi; uzsver, ka secinājumos Eiropas Ombuds aicina Komisiju sniegt skaidrākus norādījumus dalībvalstīm un saviem darbiniekiem par nepieciešamību veicināt deinstitucionalizāciju un to, kā to var panākt saistībā ar ES līdzekļu izmantošanu;

Līdztiesība un nediskriminēšana – steidzama nepieciešamība pēc horizontālas diskriminācijas novēršanas direktīvas

10. uzsver, ka saskaņā ar *UNCRPD* Eiropas Savienībai invaliditātes perspektīva būtu

---

⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp.)

jāintegrē visās tās politikas jomās, programmās un stratēģijās; atbalsta *UNCRPD* ieteikumus un mudina Komisiju un dalībvalstis pastiprināt centienus, lai nodrošinātu, ka tie tiek pienācīgi ievēroti; uzskata, ka ir būtiski saskaņot ES tiesību aktus ar *UNCRPD*, lai nodrošinātu līdztiesību un nediskriminēšanu; uzsver ES *UNCRPD* satvara lomu šajā procesā;

11. atzinīgi vērtē attiecīgo Eiropas Ombuda darbu, kas ir daļa no ES *UNCRPD* sistēmas un kura mērķis ir aizsargāt, veicināt un uzraudzīt, kā ES iestādes īsteno *UNCRPD*;
12. aicina ES dalībvalstis, kas to vēl nav izdarījušas, ratificēt *UNCRPD* fakultatīvo protokolu;
13. aicina Komisiju un dalībvalstis pastiprināt centienus, lai veicinātu vienlīdzīgas tiesības personām ar invaliditāti ārpus ES, jo īpaši attiecībā uz kandidātvalstīm; šajā sakarībā uzsver, ka Savienībai pievienošanās sarunu laikā ir jāizvirza jautājums par reformām, lai uzlabotu personu ar invaliditāti stāvokli;
14. aicina Komisiju atjaunināt priekšlikumu ES direktīvai par vienlīdzīgu attieksmi, kura pamatā būtu Parlamenta nostāja, risinot arī intersekcionālās diskriminācijas problēmu un nepārprotami aizliedzot diskrimināciju jebkādu iemeslu dēļ, kā minēts Pamattiesību hartā; aicina Padomes prezidentvalsti piešķirt prioritāti šai direktīvai un apspriest to augstākajā politiskajā līmenī; uzsver, ka ir vajadzīgi konkrēti pasākumi, lai veicinātu direktīvas pieņemšanu un, ja direktīva netiks pieņemta, – alternatīvus likumdošanas pasākumus diskriminācijas novēršanai;
15. atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir pieņēmusi vērienīgo Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam, un aicina Komisiju uzraudzīt un nodrošināt tās īstenošanu dalībvalstīs; uzsver, ka ES *UNCRPD* satvaram ir jābūt skaidrai lomai stratēģijas pārskatīšanā un sistemātiski un aktīvi jāiesaista šādā pārskatīšanā personas ar invaliditāti un viņu pārstāvības organizācijas ES, valstu, reģionālā un vietējā līmenī; aicina Komisiju izstrādāt šos pasākumus, koordinējot un sazinoties ar personām ar invaliditāti un visām iesaistītajām organizācijām, sākot ar Parlamenta *UNCRPD* tīklu;
16. aicina Komisiju sadarbībā ar dalībvalstīm un saskaņā ar ES standartiem un attiecīgajiem valstu tiesību aktiem vākt sadalītus un uzticamus datus un statistiku, tostarp nodrošinot, ka ES mēroga statistikā ir dati, kas sadalīti, balstoties uz invaliditātes veidiem, un ietver iestādēs dzīvojošo personu skaitu, lai izstrādātu piemērotu un efektīvu politiku, kas nodrošinātu pieejamu, iekļaujošu un vienlīdzīgu sabiedrību visām personām ar invaliditāti ES neatkarīgi no tā, kurā teritorijā viņi dzīvo, neatkarīgi no tā, vai viņi dzīvo pilsētās, laukos vai atālos apvidos;
17. mudina Komisiju un dalībvalstis palielināt informētību, īpaši bērnu un jauniešu vidū, un veikt skaidri strukturētas apspriešanās, kurās piedalītos un būtu iesaistīti tieši skartie cilvēki un viņus pārstāvošās pilsoniskās sabiedrības organizācijas, lai iegūtu patiesu izpratni par invaliditāti visos sabiedrības līmeņos;
18. uzskata, ka ir nepieciešama labas prakses apmaiņa Eiropas līmenī par veiksmīgiem projektiem, lai visās jomās iekļautu personas ar invaliditāti, kā arī sabiedrības informēšanas kampaņas par to, kā to panākt saskaņā ar *UNCRPD* 27. pantu;

19. aicina dalībvalstis, izstrādājot visus attiecīgos politikas virzienus, finansēšanas programmas un darbības, pienācīgi ņemt vērā autoru, izpildītāju un mākslinieku ar invaliditāti unikālo situāciju un novērst visus šķēršļus vienlīdzīgu tiesību un vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanai visām personām kultūras un radošajās nozarēs, jo īpaši ieviešot pasākumus, kas nodrošina viņu vienlīdzīgu piekļuvi, līdzdalību un pārstāvību visos kultūras radītājos;
20. aicina Komisiju nodrošināt, ka turpmākie ES tiesību akti MI jomā ietver pēc iespējas plašāku lietotāju loku un padara piekļuvi MI sistēmām vieglu un pieejamu personām ar invaliditāti saskaņā ar Eiropas Pieejamības aktu;
21. atgādina par IMA Nr. 11.7., kurš paredz līdz 2030. gadam nodrošināt vispārēju piekļuvi drošām, iekļaujošām un pieejamām videi nekaitīgām un sabiedriskajām vietām, jo īpaši bērniem un sievietēm, personām ar invaliditāti un gados vecākiem cilvēkiem;

Visvairāk apdraudētās personas ar invaliditāti

22. nosoda to, ka dažas personas ar invaliditāti, piemēram, sievietes un meitenes, bērni, vecāka gadagājuma cilvēki, bezpajumtnieki, aizturētie, migranti un bēgļi, saistībā ar rasi iezīmētas personas un personas no etniskām minoritātēm, piemēram, romi, kā arī LGBTIQ+, ir pakļautas lielākam jebkāda veida vardarbības riskam; aicina Komisiju un dalībvalstis pievērsties šo cilvēku īpašajām problēmām, tiesībām un vajadzībām, izmantojot mērķtiecīgus pasākumus, kas nodrošinātu iespējas vērsties tiesā, saņemt cietušajiem paredzētu palīdzību, piekļuvi cietušo atbalsta pakalpojumiem un aizsardzībai un likvidētu šķēršļus ziņošanai par vardarbību;
23. uzsver, ka personas ar invaliditāti, jo īpaši sievietes ar invaliditāti, joprojām saskaras ar multiplo un krustenisko diskrimināciju savas invaliditātes, kā arī dzimuma, rases, etniskās piederības, vecuma, reliģijas vai pārliecības, seksuālās orientācijas, migrācijas statusa vai sociālekonomiskās izcelsmes dēļ; uzsver, ka sievietes un meitenes ar invaliditāti ir īpaši pakļautas ar dzimumu saistītai vardarbībai un ka ar dzimumu saistītas vardarbības klāsts, ar ko saskaras sievietes un meitenes ar invaliditāti, var ietvert fizisku, seksuālu, psiholoģisku un ekonomisku vardarbību; pauž bažas par to, ka sievietes ar invaliditāti bieži vien ir pakļautas ar dzimumu saistītai vardarbībai no partneru vai ģimenes locekļu puses; aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt, ka tiek ieviesti un ir pieejami mehānismi ziņošanai par vardarbību pret personām ar invaliditāti, kā arī atbalsta pakalpojumi cietušajiem;
24. atzīst aprūpētāju svarīgo lomu personu ar invaliditāti dzīvē un šķēršļus, ar kuriem viņi saskaras, veicot savu darbu; uzsver, ka personu ar invaliditāti, jo īpaši sievieti, juridiskā, finansiālā un sociālā atkarība no viņu apgādniekiem rada viņām neaizsargātāku situāciju; pauž bažas par ziņotajiem vardarbības gadījumiem pret personām ar invaliditāti, ko īsteno personas, kurām būtu jā rūpējas par šīm personām mājās vai aprūpes iestādēs;
25. norāda, ka ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam Komisija ir apņēmusies īpašu uzmanību pievērst sievietēm ar invaliditāti, kurām ir divas līdz piecas reizes lielāka iespēja saskarties ar vardarbību nekā citām sievietēm⁵¹; aicina Komisiju

---

⁵¹ [Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam](#), 16. lpp.

integrēt un ņemt vērā sieviešu ar invaliditāti stāvokli ES politikā un pasākumos;

26. pauž dziļas bažas par to, ka sievietēm un meitenēm ar invaliditāti pārāk bieži tiek liegta piekļuve seksuālās un reproduktīvās veselības pakalpojumiem, jo īpaši ginekoloģiskajiem pakalpojumiem, ka viņām ir liegta arī apzināta piekrišana kontracepcijas līdzekļu izmantošanai un ka viņas pat saskaras ar piespiedu sterilizācijas risku⁵²; aicina dalībvalstis īstenot likumdošanas pasākumus, kas nodrošina fizisko integritāti, izvēles brīvību un pašnoteikšanās tiesības attiecībā uz personu ar invaliditāti seksuālo un reproduktīvo dzīvi;
27. atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu direktīvai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu, kā arī dažu dalībvalstu apņemšanos un šajā sakarībā veiktos pasākumus; aicina Komisiju un dalībvalstis pieņemt konkrētus papildu pasākumus ar dzimumu saistītas vardarbības apkarošanai, tostarp sniedzot mērķtiecīgu atbalstu personām ar invaliditāti; turklāt mudina Komisiju un dalībvalstis organizēt īpašus mācību kursus un izpratnes veicināšanas pasākumus, kas vērsti uz reaģēšanas sistēmām pret dzimumbalstītu vardarbību un kam būtu jānodrošina sieviešu ar invaliditāti līdzdalība un jāsniedz viņām informācija par viņu tiesībām; uzskata, ka Komisijai un dalībvalstīm ir padziļināti jāizpēta dzimuma un invaliditātes unikālais krustpunkts, lai nodrošinātu, ka ar dzimumu saistītas vardarbības pret sievietēm un meitenēm ar invaliditāti sarežģītība tiek pienācīgi izprasta un risināta;
28. mudina dalībvalstis piešķirt pietiekamus cilvēkresursus un finanšu resursus *UNCPRD* 33. panta 2. punktā noteiktajam satvaram, lai nodrošinātu, ka valstu līdztiesības iestādes savus uzdevumus pilda efektīvi un lietderīgi; mudina Komisiju sniegt šim nolūkam nepieciešamo atbalstu;
29. atzinīgi vērtē un atbalsta Komisijas plānoto juridisko iniciatīvu par minimāliem standartiem līdztiesības iestādēm un mudinātu dalībvalstis paplašināt līdztiesības iestāžu pilnvaras, lai aizsargātu personas, kas cietušas no diskriminācijas invaliditātes dēļ; tāpēc aicina Komisiju pēc iespējas ātrāk nākt klajā ar priekšlikumu;
30. mudina Padomi pabeigt Stambulas konvencijas ratifikāciju ES, balstoties uz plašu pievienošanos bez jebkādiem ierobežojumiem, un atbalstīt tās ratifikāciju visās dalībvalstīs, jo tā ir būtisks instruments, lai novērstu vardarbību pret sievietēm un meitenēm ar invaliditāti;
31. mudina Komisiju un dalībvalstis novērst sieviešu ar invaliditāti izolāciju visā viņu daudzveidībā, izmantojot transversālus un strukturālus pasākumus, piemēram, izglītības un izpratnes veicināšanas pasākumus sievietēm ar invaliditāti, kā arī viņu ģimenēm un apgādniekiem;
32. pauž bažas par aizturēto personu ar invaliditāti stāvokli dalībvalstīs neatkarīgi no viņu invaliditātes veida; pauž nožēlu par to, ka dažās dalībvalstīs netiek pilnībā ņemts vērā ieslodzīto ar invaliditāti neaizsargātais stāvoklis; aicina dalībvalstis gādāt par to, lai aizturētajām personām ar invaliditāti tiktu nodrošināta nepieciešamā infrastruktūra, tostarp pienācīgs nodrošinājums viņu īpašajām vajadzībām, kā arī par pieejamību un

---

⁵² https://www.edf-feph.org/content/uploads/2022/09/Final-Forced-Sterilisation-Report-2022-European-Union-copia_compressed.pdf

saprātīgiem pielāgojumiem; turklāt aicina dalībvalstis un ES iestādes veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu ieslodzīto pamattiesību ievērošanu un aizsardzību, jo īpaši to personu pamattiesības, kuras atrodas neaizsargātā situācijā, piemēram, garīgi slimas personas un personas ar invaliditāti, tostarp pieņemot kopējus Eiropas aizturēšanas standartus visās dalībvalstīs;

33. aicina dalībvalstis garantēt tiesības uz izglītību visiem bērniem ar invaliditāti, nodrošinot, ka viņiem ir vienlīdzīga piekļuve iekļaujošām, kvalitatīvām mācībām no agrīnas bērnības līdz pusaudža vecumam, jo īpaši izveidojot pielāgotu infrastruktūru un specializētu apmācību viņu skolotājiem un asistentiem; uzsver, ka īpaša uzmanība būtu jāpievērš skolu pakalpojumu pieejamībai bērniem ar invaliditāti; uzsver, ka bērni ar invaliditāti joprojām ir nesamērīgi pārstāvēti institucionālajā aprūpē, ilgstoši vai pastāvīgi dzīvo aprūpes iestādēs un saskaras ar augstu diskriminācijas un nevērības līmeni;
34. uzsver, ka personas ar invaliditāti ir pakļautas lielākam riskam kļūt par naida runas un citos naida noziegumos cietušajiem; atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu paplašināt ES definēto noziegumu sarakstu, iekļaujot tajā naida runu un citus naida noziegumus;

Vienlīdzība likuma priekšā

35. aicina Komisiju un dalībvalstis veikt steidzamus pasākumus, lai atceltu tiesībspējas ierobežojumus, kas attiecas uz Līgumos noteiktajām personu ar invaliditāti tiesībām, tostarp rīkoties, lai lēmumu pieņemšanu ar aizstājēju Eiropas Savienībā aizvietotu ar atbalstītu lēmumu pieņemšanu, respektējot attiecīgās personas autonomiju, vēlmes un preferences;
36. aicina dalībvalstis īstenot īpašas programmas, kas ļaus pāriet no personu ar psihosociālu invaliditāti tiesībspējas atņemšanas uz atbalstītām lēmumu pieņemšanas shēmām;
37. atzinīgi vērtē to, ka 2022. gadā ES rezultātu apkopojumā tiesiskuma jomā pirmo reizi tika ņemtas vērā personu ar invaliditāti īpašās vajadzības attiecībā uz iespēju vērsties tiesā;
38. aicina Komisiju un dalībvalstis veikt pienācīgus pasākumus, lai izskaustu tiesu iestāžu pieejamības šķēršļus, tostarp ar kultūru saistītus, personām ar invaliditāti, novēršot dienestu nepietiekamo informētību par invaliditāti un *UNCRPD*, tostarp piešķirot pienācīgu finansējumu tiesu iestāžu darbinieku apmācībai, lai uzlabotu informācijas pieejamību un sniegtu profesionālu atbalstu cietušajiem ar invaliditāti, jo īpaši situācijās, kad cietušais ir juridiski, finansiāli vai sociāli ir atkarīgs no personas, kas ļaunprātīgi izturas pret cietušo; norāda, ka gan tiesu, gan ārpustiesas sūdzību mehānismi būtu jāpadara pieejamāki personām ar invaliditāti; turklāt aicina Komisiju un dalībvalstis personāla, jo īpaši tiesu iestāžu un cietumu personāla, darbā pieņemšanas kritērijos, kas attiecas uz personām ar invaliditāti, iekļaut izpratni par invaliditāti un multiplo un interseksionālo diskrimināciju;
39. uzsver, ka iekārtām un pakalpojumiem jābūt pieejamiem, lai nodrošinātu vienlīdzīgu iespēju vērsties tiesā un pienācīgu palīdzību tiem, kuriem ir grūtības īstenot savu tiesībspēju; atgādina, ka saziņas grūtības var radīt nopietnas sekas attiecībā uz aizturēto personu ar invaliditāti piekļuvi informācijai pieejamos formātos un darbībām, kas

piemērotas viņu invaliditātei; aicina Komisiju un dalībvalstis veikt atbilstīgus pasākumus, lai personām ar invaliditāti garantētu izmaksu ziņā pieejamu, drošu un patiesu iespēju vērsties tiesā un nodrošinātu, ka visos procesa posmos tiek sniegta palīdzība un ir pieejama saziņa un informācija;

40. atgādina, ka atkārtota pārsūtīšana un aprūpes nepārtrauktības trūkums, kā arī tiesu iestāžu un cietumu darbinieku, tostarp medicīnas darbinieku, trūkums, kas būtu pienācīgi apmācīti palīdzēt aizturētajiem ar invaliditāti, palielina šo ieslodzīto neaizsargātību un izolāciju;
41. aicina Komisiju izveidot programmu, lai finansētu tiesvedības, kas saistītas ar tiesas procesiem, kuros dalībvalstu valdības tiek apsūdzētas personu ar invaliditāti diskriminēšanā; ierosina šo finansējumu izmantot no pašreizējā Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+);
42. aicina Komisiju un *Eurofound* vākt pārlicinošus datus un visaptverošus pētījumus par tiesībspējas un rīcībspējas ierobežojumu ietekmi uz personu ar invaliditāti, tostarp personu ar psihosociālu invaliditāti, dzīvi;

Līdzdalība politiskajā un sabiedriskajā dzīvē: „par mums — tikai ar mums”

43. aicina ES un dalībvalstis grozīt Eiropas Vēlēšanu likumu, kā arī visus attiecīgos valsts tiesību aktus, lai nodrošinātu, ka visas personas ar invaliditāti var balsot un kandidēt vēlēšanās vienlīdzīgi ar citiem; uzsver, ka izcelsmes dalībvalsts pieņemtie lēmumi par rīcībspējas atņemšanu invaliditātes dēļ neliedz Savienības pilsoņiem tiesības savā dzīvesvietas dalībvalstī, ja attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos tiesības balsot bez ierobežojumiem ir nostiprinātas visām personām ar invaliditāti. aicina Komisiju, jo īpaši ņemot vērā nākamās Eiropas Parlamenta vēlēšanas 2024. gadā, strādāt ar dalībvalstīm, lai garantētu personu ar invaliditāti tiesības neatkarīgi un aizklāti balsot un kandidēt, turklāt nodrošināt viņiem vienlīdzīgas iespējas uz dalību vēlēšanu kampaņā; uzsver, ka daudzos gadījumos personām ar invaliditāti nav infrastruktūras, lai tās varētu izmantot savas demokrātiskās balsstiesības; šajā sakarībā aicina dalībvalstis nodrošināt, ka vēlēšanu iecirkņi ir pieejami personām ar invaliditāti; šajā nolūkā atkārtoti noteikumus Parlamenta 2022. gada 3. maija normatīvajā rezolūcijā par personu ar invaliditāti politiskajām tiesībām;
44. mudina Komisiju un dalībvalstis ES lēmumu pieņemšanā iesaistīt personas ar invaliditāti visā to daudzveidībā un neatkarīgi no šo cilvēku izcelsmes; uzskata, ka vadošās personas ar invaliditāti būtu vēl vairāk jāveicina, veicot lielākus ieguldījumus personu ar invaliditāti organizācijās (*OPD/DAI*), lai veicinātu viņu jēgpilnu līdzdalību un palielinātu viņu ietekmi lēmumu pieņemšanā;
45. aicina Eiropas, valstu, reģionālās un vietējās politiskās partijas nodrošināt, ka personas ar invaliditāti ir labāk pārstāvētas vēlētajū sarakstos; aicina dalībvalstu izraudzītās vēlēšanu iestādes vākt datus par vēlēšanu iecirkņu pieejamību, tostarp norādes par to, vai tie ir pielāgoti personu ar invaliditāti vajadzībām, un ziņot par to Komisijai, Padomei un Eiropas Parlamentam ne vēlāk kā vienu gadu pēc Eiropas Parlamenta vēlēšanām;
46. pauž stingru pārliecību, ka šķēršļu likvidēšana, kas īstenojama, popularizējot un

pieņemot piekļuves nodrošināšanas pasākumus un īpašus komunikācijas formātus, piemēram, viegli lasāmu valodu, Braila rakstu un zīmju valodu, būtu liels solis ceļā uz to, lai personas ar invaliditāti varētu patiesi piedalīties politiskajā un sabiedriskajā dzīvē; uzsver nepieciešamību padarīt digitālos pakalpojumus pieejamākus personām ar invaliditāti;

47. atzīst jauno tehnoloģiju attīstību un to potenciālu attiecībā uz personām ar invaliditāti; mudina Komisiju ieguldīt informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) lietojumprogrammu izstrādē, kas ļauj sazināties un tulkot zīmju valodu un Braila rakstu;
48. aicina Komisiju vēl vairāk uzlabot un veicināt tos programmas „Radošā Eiropa” aspektus, kas veicina iekļaušanu, lai palielinātu līdzdalību kultūras jomā visā Savienībā kā daļu no progresa virzībā uz iekļaujošāku sabiedrību, jo īpaši personām ar invaliditāti, veicinot viņu aktīvu līdzdalību radošajos procesos, kā arī auditorijas piesaistīšanu;

Nepieciešamība izstrādāt īstenošanas plānu invaliditāti iekļaujošai katastrofu riska pārvaldībai ES līmenī

49. aicina Komisiju un dalībvalstis stiprināt personu ar invaliditāti un viņu pārstāvības organizāciju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā attiecībā uz katastrofu riska mazināšanas rīcībpolitiku un programmu izstrādi, pārvaldību, resursu nodrošināšanu un īstenošanu; aicina integrēt personu ar invaliditāti perspektīvas Savienības krīzes pārvarēšanas reakcijās;
50. uzskata, ka šajās programmās būtu jāiekļauj integrēšana dažādās nozarēs un valdības līmeņos un jānosaka konkrēti mērķrādītāji un termiņi nolūkā panākt, ka tiek izstrādāts invaliditāti iekļaujošas katastrofu riska mazināšanas rīcības plāns, lai izpildītu Sendai ietvarprogrammas prasības;
51. uzsver, ka ES politika un programmas ir jāatbalsta ar sadalītiem, uz pierādījumiem balstītiem datiem; uzsver, ka ir jāatbalsta un jāfinansē pētniecība, lai labāk izprastu katastrofu ietekmi uz personām ar invaliditāti un viņu spēju tikt galā ar tām;
52. aicina dalībvalstis un Komisiju uzlabot krīzes saziņu un nodrošināt, ka tiek izmantoti formāti, kas ļauj personām ar invaliditāti piekļūt attiecīgajai informācijai; ar bažām norāda uz Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras secinājumiem par būtiskajiem trūkumiem šajā jomā Covid-19 pandēmijas laikā;
53. norāda, ka personas ar invaliditāti ir viena no visvairāk atstumtajām un apdraudētajām iedzīvotāju grupām jebkurā krīzes skartajā sabiedrībā; turklāt uzsver, ka kara rezultātā personas ar invaliditāti bruņotu konfliktu situācijās saskaras ar vardarbīgiem uzbrukumiem, piespiedu pārvietošanu un pastāvīgu nevērību humānās palīdzības sniegšanā civiliedzīvotājiem, kas iesaistīti kaujās, un ka šīs personas bieži dienām vai nedēļām tiek pamesta savās mājās vai neapdzīvotos ciematos ar ierobežotu piekļuvi pārtikai vai ūdenim; šajā sakarībā atgādina, cik svarīga ir ES stratēģija par bērnu tiesībām, Bērnu garantija, Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam, kā arī visi spēkā esošie ES juridiskie instrumenti, tostarp Pagaidu aizsardzības direktīva, atbalstot dalībvalstis, lai risinātu bēgļu ar invaliditāti īpašās vajadzības, aizsardzību un

aprūpi⁵³;

Pārvietošanās brīvība un savstarpēja atzīšana: nepieciešamība paplašināt ES invaliditātes kartes dotās priekšrocības

54. uzsver, ka ir obligāti nepieciešams savstarpēji definēt, diagnosticēt un atzīt invaliditātes statusu visās jomās visā ES, un mudina Komisiju paātrināt darbu šajā jomā, lai nodrošinātu invaliditātes statusa atzīšanu, pārvietojoties visā ES, un nodrošinātu personu ar invaliditāti pārvietošanās brīvību visās dalībvalstīs;
55. atzinīgi vērtē Komisijas 2022. gada nodomu vēstulē Parlamentam pausto paziņojumu, ka 2023. gadā tā iesniegs tiesību akta priekšlikumu par Eiropas invaliditātes karti, kas ir iekļauta arī Komisijas 2023. gada darba programmā;
56. ir stingri pārliecināts, ka ES invaliditātes kartei vajadzētu būt balstītai uz saistošu ES tiesību aktu, kuram būtu jāaptver dažādas jomas, kas nav tikai kultūra, atpūta un sports; uzsver, ka invaliditātes kartei pēc noklusējuma vajadzētu būt izmantojamai arī valsts, reģionālajiem un vietējiem sabiedriskajiem pakalpojumiem, piemēram, transportam, īpaši ES tīmekļa vietnei un pieejamai tiešsaistes datubāzei, kas ir pieejama visās ES valodās, tostarp īpašos saziņas formātos, piemēram, viegli lasāmā valodā, Braila rakstā un zīmju valodā; turklāt aicina Komisiju apsvērt no ESF+ finansējamās ES invaliditātes kartes īstenošanas pārvaldību;
57. pauž stingru pārliecību, ka personas ar invaliditāti un viņus pārstāvošās organizācijas ir cieši jāiesaista ES invaliditātes kartes īstenošanā un komunikācijā par to; uzskata, ka šajā nolūkā, pirmkārt, ir jāpārskata spēkā esošie tiesību akti un politika, un tas ir jāpapildina ar stabilu izpratnes veidošanas procesu, kam seko īpaša ietekmes analīze, kuras pamatā ir sadalīti dati, un tā rezultātā jāveic konkrēti īstenošanas pasākumi;

Parastās iekļaujošas izglītības vides popularizēšana un kvalitatīvas un piekļūstamas veselības aprūpes nodrošināšana

58. aicina Komisiju un dalībvalstis veikt pasākumus, kas veicinātu iekļaujošas un kvalitatīvas izglītības piekļūstamību un izmantošanu visiem izglītojamiem ar invaliditāti saskaņā ar *UNCRPD*, un, tiecoties uz izglītības mērķrādītāju, iekļaut invaliditātes rādītājus no stratēģijas „Eiropa 2020”; uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt skolēniem un studentiem vienlīdzīgu piekļuvi izglītībai klasēs, tostarp agrīnajai pirmsskolas izglītībai, neatkarīgi no tā, vai viņiem ir invaliditāte; aicina dalībvalstis palielināt ieguldījumus programmā „Erasmus+” un izmantot tās piedāvātās finansēšanas iespējas;
59. pauž nožēlu par to, ka dažas dalībvalstis nav veikušas ieguldījumus iestādēs, kas paredzētas personām ar invaliditāti, kurām nepieciešama īpaša speciālistu ārstēšana, dažos gadījumos liekot šīm personām, jo īpaši jauniešiem skolas vecumā, pamest savas ģimenes, lai piekļūtu piemērotām telpām citās dalībvalstīs;
60. aicina Komisiju nodrošināt, ka digitālā vide ir pieejama visiem; uzsver, ka tiešraides

---

⁵³ Padomes Direktīva 2001/55/EK (2001. gada 20. jūlijs) par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas (OV L 212, 7.8.2001., 12. lpp.).

uzrakstiem, viegli lasāmai informācijai, zīmju valodas tulkošanai un pieejamām tīmekļa vietnēm ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu izglītību un informāciju personām ar invaliditāti;

61. mudina Komisiju un dalībvalstis ātri rīkoties, lai nodrošinātu, ka personām ar invaliditāti, ieskaitot psihosociālo invaliditāti, tiek nodrošināts tāds pats bezmaksas vai cenas ziņā pieejamas veselības aprūpes un programmu klāsts, kvalitāte un standarti kā citām personām, tostarp piekļuvi seksuālajās un reproduktīvās veselības pakalpojumiem un iniciatīvām, kas izriet no Eiropas plāna cīņai pret vēzi;
62. stingri iesaka ar ES līdzekļiem atbalstīt ar invaliditāti saistītu slimību ārstēšanas pakalpojumu attīstību dalībvalstīs; ierosina Komisijai apsvērt iespēju izstrādāt standartus attiecībā uz skrīninga iekārtu pieejamību;
63. uzskata, ka piekļūstamās sabiedrības veselības kampaņās un saziņā par slimību profilaksi, skrīningu un ārstēšanu ir jāiekļauj personas ar invaliditāti un tās ir jāizplata dažādos pieejamos formātos, piemēram, zīmju valodā, Braila rakstā un viegli lasāmā formātā;
64. aicina dalībvalstis garantēt aprūpes un atbalsta nepārtrauktību, kas bieži vien beidzas pēc skolas pabeigšanas, radot sarežģījumus pārejā uz darba tirgu, pārtraukumus piekļuvei nodarbinātības atbalsta iespējām, kā arī grūtības spējā dzīvot neatkarīgi;
65. aicina dalībvalstis nodrošināt personām ar invaliditāti vienlīdzīgas iespējas darba tirgū, vienlīdzīgu piekļuvi iekļaujošai un integrētai izglītībai un veselības aprūpes pakalpojumiem, kā arī vienlīdzīgu piekļuvi transporta pakalpojumiem, mazinot pamatšķēršļus līdzdalībai sabiedriskajā dzīvē un ieguldījumiem infrastruktūrā un digitālajā jomā ES iekļaujot universālā dizaina principus,
66. aicina Komisiju izstrādāt Eiropas visaptverošu un starpnozaru garīgās veselības stratēģiju, kas nodrošinātu pienācīgus pēcpasākumus Eiropas rīcības programmai garīgās veselības jomā, un uzlabot ES kompasu rīcībai garīgās veselības un labbūtības jomā; norāda, ka šīs stratēģijas mērķim vajadzētu būt prasībai, lai dalībvalstis integrētu garīgo veselības aprūpi ar fizisko aprūpi, ņemot vērā ciešo saikni starp tiem, tostarp īpašu uzmanību pievēršot personām ar invaliditāti, lai nodrošinātu efektīvu aprūpi, pamatojoties uz pierādījumiem un cilvēktiesībām, un paplašinātu piedāvāto pakalpojumu skaitu, lai vairāk cilvēku varētu piekļūt ārstēšanai; jo īpaši aicina dalībvalstis savos attiecīgajos ES fondos iekļaut neiropsihiatrisko pakalpojumu uzlabošanu bērniem un jauniešiem, kuri visvairāk cietuši pandēmijas laikā pieņemto pasākumu rezultātā, kas palielināja sociālās grūtības, nabadzību un psiholoģiskās ciešanas, radot dramatiskas sekas;
67. aicina Komisiju pārskatīt Pārrobežu veselības aprūpes direktīvu, lai tā atbilstu *UNCRPD* un garantētu efektīvu piekļuvi kvalitatīvai pārrobežu veselības aprūpei personām ar invaliditāti;

Iekļaujošas nodarbinātības veicināšana

68. uzsver, ka personu ar invaliditāti tiesību uz darbu īstenošana⁵⁴ ir cieši saistīta ar pasākumiem, kas vērsti uz tiešas un netiešas diskriminācijas, nabadzības un šķēršļu novēršanu veselības, izglītības, apmācības, mājokļu, aprūpes, atbalsta, personīgās mobilitātes, apbūvētas vides pieejamības, segregācijas un institucionalizācijas jomā; tādēļ mudina Komisiju un dalībvalstis veikt efektīvus un konkrētus pasākumus, lai veicinātu personu ar invaliditāti un viņu ģimeņu līdztiesību, daudzveidību un horizontālo integrāciju visās sabiedrības daļās, cita starpā sniedzot personisku palīdzību, patstāvīgu dzīvi, sociālo aizsardzību, izpratnes veidošanu un vidi bez šķēršļiem; atgādina, ka personu ar invaliditāti integrācija darba tirgū ir ne tikai būtiska sociālajai iekļaušanai un vienlīdzīgām iespējām, bet arī sniedz būtiskas ekonomiskās iespējas personu ar invaliditāti finansiālajai neatkarībai un sniedz labumu ekonomikai kopumā;
69. aicina Eiropas Darba iestādi sadarboties ar valstu darba inspekcijām, lai īstenotu spēkā esošos tiesību aktus; iesaka darba inspektoriem uzraudzīt valsts un privātos darba devējus, lai nodrošinātu darba tiesību ievērošanu personām ar invaliditāti;
70. aicina Komisiju un dalībvalstis pieņemt visaptverošu dzīves cikla politikas pieeju, lai atbalstītu diskriminācijas novēršanu un nodrošinātu personu ar invaliditāti efektīvu noturēšanu un iekļaušanu darba tirgū; aicina Komisiju un dalībvalstis pilnībā īstenot un integrēt *UNCRPD* visos likumdošanas, politikas un finansēšanas pasākumos, jo īpaši attiecībā uz personu ar invaliditāti sociālo un darba tirgus iekļaušanu; aicina ES un visas tās dalībvalstis ratificēt *UNCRPD* Fakultatīvo protokolu;
71. atzinīgi vērtē nodarbinātības un sociālo lietu ministru politikas debates, kas notika 2022. gada 16. jūnijā, par personu ar invaliditāti nodarbinātību, par to, kā novērst šķēršļus, kas kavē personu ar invaliditāti pieņemšanu darbā, un par pasākumiem, kas veicina viņu integrāciju darba tirgū; gaida, ka dalībvalstis veiks konkrētus turpmākus pasākumus;
72. uzsver, ka īpaša uzmanība jāpievērš etnisko minoritāšu invalīdu, piemēram, migrantu, bēgļu, romu un afrikāņu izcelsmes cilvēku, nodarbinātības stāvoklim;
73. uzsver, ka ir jāizstrādā uz cilvēktiesībām balstīta pieeja, saskaņā ar kuru sabiedrība apspriež jautājumus par invaliditāti, un attiecīgi jāpielāgo atbalsts cilvēkiem ar invaliditāti; uzsver, cik būtiska ir visaptveroša piekļūstamības definīcija un piemērošana, un to, cik tā ir vērtīga kā neaizstājams pamats, kas personām ar invaliditāti nodrošina vienlīdzīgas iespējas, kā atzīts *UNCRPD* un atbilstīgi *UNCRPD* Vispārējam komentāram Nr. 2, ņemot vērā personu ar invaliditāti vajadzību daudzveidību un veicinot universālo dizainu kā ES principu⁵⁵;
74. aicina Komisiju pēc iespējas drīzāk sākt Nodarbinātības vienlīdzības direktīvas pārskatīšanu, jo īpaši attiecībā uz saskaņotiem minimālajiem standartiem par saprātīgiem pielāgojumiem darba ņēmējiem ar invaliditāti, lai to pilnībā saskaņotu ar *UNCRPD* noteikumiem un īstenotu līdzdalības procesu, kura mērķis ir nodrošināt personu ar invaliditāti pārstāvības organizāciju tiešu un pilnīgu iesaistīšanos;

---

⁵⁴ *UNCRPD* 27. pants.

⁵⁵ *UNCRPD* 2. pantā „universālais dizains” ir definēts kā „ražojumu, vides, programmu un pakalpojumu dizains, kas pēc iespējas vairāk izmantojams visiem cilvēkiem bez pielāgošanas vai specializēta dizaina. Universālais dizains neizslēdz palīgierīces konkrētām personu grupām ar invaliditāti, ja tas ir nepieciešams”.

75. uzsver, cik būtiski ir aktīvi iesaistīt personas ar invaliditāti, viņu ģimenes un pārstāvības organizācijas visu to pasākumu izstrādē un īstenošanā, kas viņus skar; uzsver, ka ir būtiski integrēt invaliditātes apsvērumus darba vietā, un uzsver sociālā dialoga un darba devēju apmācības nozīmi šajā jomā; aicina dalībvalstis veikt aktīvus pasākumus, lai nodrošinātu nediskriminējošu attieksmi pret visiem, un to, ka personas ar invaliditāti var izmantot savas darba un arodbiedrību tiesības ar tādiem pašiem noteikumiem kā citi;
76. uzsver, ka uzmācšanās darbā, tostarp seksuāla uzmācšanās un represijas par neklusēšanu, kavē piekļuvi darbam un nodarbinātībai, darba saglabāšanu un vienlīdzīgas karjeras iespējas, jo īpaši sievietēm ar invaliditāti⁵⁶, un ka dalībvalstīs ir vajadzīgi īpaši pasākumi, lai novērstu, apkarotu un sodītu uzmācšanos personām ar invaliditāti;
77. uzskata, ka ienākumu atbalsta shēmas, ar invaliditāti saistītā palīdzība un aktīvs nodarbinātības atbalsts papildina cits citu personu ar invaliditāti pilnīgas un efektīvas līdzdalības darba tirgū veicināšanā, jo algas nevar aizstāt ar invaliditāti saistīto papildu izdevumu segšanu; tādēļ aicina dalībvalstis nošķirt ienākumus no aktīva nodarbinātības atbalsta un ar invaliditāti saistītas palīdzības⁵⁷, lai nodrošinātu, ka atbilstības noteikumi ir pēc iespējas iekļaujošāki, un segtu papildu izdevumus, kas saistīti ar invaliditāti, apkarotu strādājošo nabadzību un personām ar invaliditāti nodrošinātu vienlīdzību, cieņu un autonomiju; mudina dalībvalstis ieviest līdzīgus risinājumus, lai personu ar invaliditāti aprūpētāji papildus ar aprūpi saistītajiem pabalstiem gūtu ienākumus;
78. mudina Komisiju nodrošināt, lai dalībvalstis ievērotu vienlīdzīgas attieksmes principu un visiem darba ņēmējiem nodrošina vienādu darba samaksu par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu; turklāt uzstāj, ka darba ņēmējiem ar invaliditāti aizsargātās darbnīcās jānodrošina vismaz tādas pašas tiesības un statuss kā darba ņēmējiem, kas strādā atvērtā darba tirgū; uzskata, ka šādās darbnīcās būtu jāizmanto individualizēta pieeja un, ciktāl tas ir praktiski iespējams, jāparedz iespēja noteikt pagaidu periodu personām ar invaliditāti visā viņu darba dzīvē; turklāt uzskata, ka šādām darbnīcām būtu jāveicina prasmju attīstība un jāsekmē pāreja uz atvērto darba tirgu; uzstāj, ka personas ar invaliditāti, kas strādā šādā vidē, būtu jāaizsargā saskaņā ar spēkā esošajiem tiesiskajiem regulējumiem, kuri attiecas uz sociālo aizsardzību un darba apstākļiem, tostarp minimālās algas aizsardzību vienlīdzīgi ar citām personām, atbilstīgi *UNCRPD* 27. pantam; aicina dalībvalstis izstrādāt iekļaujošus aizsargātus un atbalstītus nodarbinātības modeļus, ievērojot personu ar invaliditāti tiesības, kas kalpotu kā pasākumi efektīvai iekļaušanai un vēlākai pārejai uz atvērto darba tirgu; uzsver, ka personām ar invaliditāti ir būtiski atrast kvalitatīvu darbu, kas atbilst viņu prasmēm un mērķiem, un ka personu ar invaliditāti apmācībai, kvalifikācijas celšanai un pārkvalificēšanai ir jānodrošina reālas spējas un prasmes; aicina dalībvalstis novērtēt esošo aizsargāto darbnīcu efektivitāti, nodrošinot personām ar invaliditāti prasmes iegūt darbu atvērtajā darba tirgū; aicina Komisiju uzraudzīt šo procesu;
79. atzīmē, ka Covid-19 krīze ir izraisījusi tāldarba pieaugumam un ka tāldarbs varētu palīdzēt veicināt personu ar invaliditāti nodarbinātību, jo tas ir veids, kā pielāgoties

⁵⁶ [Europe 2020 data & People with disabilities - tables \(EU SILC 2017\)](#), sagatavojis *Stefanos Grammenos*, Eiropas Sociālās un ekonomiskās politikas centrs, 2019. gada 27. decembris.

⁵⁷ ANO īpašais referents personu ar invaliditāti tiesību jautājumos, īpašā referenta personu ar invaliditāti tiesību jautājumos ziņojums, kas iesniegts ANO Ģenerālās asamblejas 70. sesijā 2015. gada 7. augustā.

invaliditātes vajadzībām un līdzeklis, lai panāktu labāku darba un privātās dzīves līdzsvaru un mazinātu ar sāpēm un nogurumu saistītos šķēršļus darba tirgū; tomēr brīdina, ka darba devēji nedrīkst izmantot tāldarbu, lai izvairītos no saprātīgiem pielāgojumiem vai iekļaujošas darbavietas kultūras radīšanas darbiniekiem ar invaliditāti⁵⁸, jo tas var radīt viņu izolētību un ietekmēt viņu mentālo veselību; uzsver, ka turpmākā tāldarba politika jāizstrādā, ņemot vērā personu ar invaliditāti tiesības, un tās izstrādē jāiesaista personas ar invaliditāti, kad tiek izstrādāti jauni koplīgumi par tāldarbu un kad uzņēmumi pārskata savu tāldarba politiku, lai nodrošinātu, ka tā ir piemērota personām ar invaliditāti; atgādina, ka ir vajadzīga viņu vienlīdzīga piekļuve izglītībai un apmācībai personām ar invaliditāti, kā arī digitālo prasmju apguve un ar to saistītās digitālās infrastruktūras pieejamība gan pilsētās, gan laukos un attālos reģionos, lai cilvēki varētu izmantot digitalizācijas radītās jaunās nodarbinātības iespējas; uzsver, ka darbiniekiem ar invaliditāti ir tiesības uz saprātīgu pielāgošanu, un uzskata, ka valsts iestādēm būtu jāpalielina izpratnes veicināšanas pasākumi un programmas par personu ar invaliditāti prasmēm un spējām, kā arī jāveicina privāto un publisko darba devēju izpratne par saprātīgu pielāgošanu, lai novērstu darbaspēka trūkumu un nodrošinātu, ka darba devēju rīcībā ir līdzekļi, ar kuriem nodarbināt, atbalstīt un noturēt darbiniekus ar invaliditāti;

80. norāda, ka vecāka gadagājuma personu tiesību veicināšana ir cieši saistīta ar vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanu personām ar invaliditāti, jo vecāka gadagājuma personām ir lielāka invaliditātes iespējamība un vairāk nekā 46 % personu vecumā no 60 gadiem ir invaliditāte; uzsver, ka, ņemot vērā demogrāfiskās pārmaiņas un jo īpaši saistībā ar sabiedrības novecošanu, ir jārisina jaunas problēmas, kas saistītas ar lielāku invaliditātes izplatību saistībā ar darbaspēka novecošanu un lielāku to darba ņēmēju skaitu, kuri slimo ar hroniskām slimībām; uzsver, ka ir būtiski izstrādāt politiku, tostarp elastīgus darba grafikus, lai palīdzētu darba ņēmējiem ar invaliditāti labāk integrēties darba tirgū, kā arī aprūpes pakalpojumus personām ar invaliditāti, tostarp standartus par personāla apmācību un personiskās palīdzības standartus;
81. aicina dalībvalstis uzraudzīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra 2. un 3. principa ievērošanu, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi un iespējas attiecībā uz dalību darba tirgū, nodarbinātības noteikumiem un karjeras virzību vīriešu un sieviešu vidū neatkarīgi no rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas; aicina uzraudzīt, kā tiek īstenoti saskaņā ar *UNCRPD* noteiktie pasākumi;
82. aicina dalībvalstis sniegt pielāgotu atbalstu personām ar invaliditāti attiecībā uz piekļuvi prasmju pilnveidei, profesionālajai izglītībai un apmācībai un nodarbinātībai, lai nodrošinātu iekļaujošu un aktīvu darba tirgus politiku; mudina nodarbinātības dienestus un publisko un privāto sektoru īstenot individualizētus pasākumus, lai uzlabotu personu ar invaliditāti nodarbināmību un noturēšanu darba tirgū ar mērķi ievērot *UNCRPD*, un apmainīties ar paraugpraksi personu ar invaliditāti nodarbināšanā, izmantojot Eiropas Valsts nodarbinātības dienestu tīklu; aicina dalībvalstis sniegt norādījumus, apmācību un finansiālu atbalstu darba vietu radīšanai, uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības veicināšanai personām ar invaliditāti, tostarp izmantojot ESF+; uzsver, ka sociālā

---

⁵⁸ Schur, L.A., Ameri, M. un Kruse, D., „[Telework After COVID: A Silver Lining for Workers with Disabilities?](#)” *Journal of Occupational Rehabilitation*, 30. sēj., Nr. 4, 2020. g., 521.–536. lpp.

ekonomika var labvēlīgi ietekmēt personu ar invaliditāti nodarbinātību; aicina dalībvalstis radīt stimulus, lai mudinātu personas ar invaliditāti izveidot sociālās ekonomikas struktūras un uzsākt darbības, kas rada ienākumus;

83. uzskata, ka darba tirgus atbalsta pasākumos jāņem vērā invaliditāte un īpaši pielāgoti politikas risinājumi, lai atbalstītu personu ar invaliditāti iekļaušanu nodarbinātībā; aicina dalībvalstis atbalstīt darba piemeklēšanu, profesionālo profilēšanu, vienlaicīgu nodarbinātību un apmācību, ievadīšanu darbā, apmācību darba vietā, karjeras attīstību un darbaudzināšanu, kā arī iekļaujošu un pieejamu profesionālo izglītību un apmācību, lai atbalstītu personu ar invaliditāti nepieciešamo integrāciju un noturēšanu darba vietā; uzsver, ka pasākumi personu ar invaliditāti iekļaušanas un nodarbinātības uzlabošanai nebūs patiesi efektīvi, ja netiks novērsti arī ar invaliditāti saistītie stereotipi un stigmatizācija darbavietā un plašākā sabiedrībā; šajā saistībā uzsver, ka ir būtiski veicināt pedagogu, darba devēju un darba ņēmēju, kā arī plašas sabiedrības izpratni un apmācību, lai cīnītos pret aizspriedumiem, mainītu domāšanas veidu un nodrošinātu patiesi iekļaujošu sabiedrību;
84. uzsver, ka personu ar invaliditāti zema aktivitātes līmenis kavē sociālekonomisko iekļaušanu, kas jāuzlabo ar Eiropas un valstu programmām, kuru mērķis ir iesaistīt un apmācīt no darba tirgus atstumtas personas; uzsver, ka, atbalstot un veicinot personu ar invaliditāti līdzdalību darba tirgū, ir būtiski ieviest arī atbilstīgus un iekļaujošus sociālās aizsardzības mehānismus, lai nodrošinātu, ka atbalsts ir pieejams visām personām ar invaliditāti;
85. atkārtoti aicina Komisiju un dalībvalstis izvērtēt galvenās tendences attiecībā uz darba nākotni no invaliditātes viedokļa, lai apzinātu un uzsāktu konkrētas darbības ar mērķi padarīt darba tirgu iekļaujošāku un samazināt digitālo plaisu; uzsver, ka ir būtiski labāk izmantot inovatīvas tehnoloģijas, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un likvidētu šķēršļus izglītībai, apmācībai un nodarbinātībai, jo īpaši digitālajā darba tirgū, un palīdzētu personām ar invaliditāti piekļūt digitālajiem rīkiem un programmatūrai, kas ir nepieciešami viņu patstāvīgai dzīvei; uzsver, ka ir nepieciešams aizsargāt personas ar invaliditāti no diskriminācijas mākslīgā intelekta izmantošanā darbā pieņemšanas, atlases, paaugstināšanas amatā un darba attiecību izbeigšanas lēmumu pieņemšanā; aicina dalībvalstis uzlabot apmācības kursu pieejamību digitālajās prasmēs to cilvēku grupām, kuriem draud atstumtība, tostarp personām ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēkiem, lai labāk integrētu viņus sociālajā dzīvē un darba tirgū un nodrošinātu labāku piekļuvi e-pakalpojumiem un administrācijai;
86. stingri atbalsta pētniecību, sociālos ieguldījumus un mērķtiecīgas iniciatīvas ES līmenī attiecībā uz programmām un pakalpojumiem, kas izrādījušies efektīvi, atbalstot personu ar invaliditāti ilgtermiņa integrāciju darba tirgū, īpašu uzmanību pievēršot personām no autisma spektra; iesaka dalībvalstīm pasūtīt pētījumus par modeļiem un programmām, kam vēl nav pierādījumu bāzes, kā arī finansēt inovācijas pakalpojumu sniegšanā, piemēram, MI izmantošanu palīgtechnoloģijās⁵⁹;
87. aicina dalībvalstis, jo īpaši valstu koordinātorus savās daudzgadu stratēģijās saskaņā ar

---

⁵⁹ Eiropas Rehabilitācijas platforma, „[Artificial intelligence and service provision for people with disabilities – An analytical paper](#)” (Mākslīgais intelekts un pakalpojumu sniegšana cilvēkiem ar invaliditāti — analītisks dokuments), 2022.g.

Eiropas Garantiju bērniem, īpašu uzmanību pievērst bērnu ar invaliditāti vajadzībām un nodrošināt efektīvu un brīvu piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem, jo īpaši iekļaujošai izglītībai; aicina tās nodrošināt efektīvu piekļuvi veselīgam uzturam un pienācīgam mājoklim visiem bēgļu bērniem ar invaliditāti vienlīdzīgi ar bērniem uzņēmējās valstīs saskaņā ar Padomes Ieteikumu (ES) 2021/1004, lai nodrošinātu, ka valstu integrētajos pasākumos tiek ņemti vērā intersekcionali trūkumi; tādēļ aicina dalībvalstis un Komisiju steidzami palielināt Eiropas Garantijas bērniem finansējumu ar īpaši tai paredzētu budžetu vismaz 20 miljardu EUR apmērā; šajā sakarībā mudina visas dalībvalstis piešķirt vairāk nekā minimālos dalīti pārvaldītos ESF+ finanšu līdzekļus, lai atbalstītu darbības saskaņā ar Eiropas Garantiju bērniem; atkārtoti aicina dalībvalstis īstenot uzlaboto Garantiju jauniešiem, lai nodrošinātu augstas kvalitātes piedāvājumus, tostarp taisnīgu atalgojumu, piekļuvi sociālajai aizsardzībai un darba videi, kas pielāgota personu ar invaliditāti vajadzībām;

88. aicina dalībvalstis īstenot Direktīvu par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētājiem, ar kuru ievieš aprūpētājiem paredzētu atvaļinājumu, kas ir piecas darba dienas gadā; uzstāj, ka būtu jāapsver īpaša kārtība attiecībā uz aprūpētājiem paredzētu atvaļinājumu, paternitātes atvaļinājumu, bērna kopšanas atvaļinājumu un elastīgu darba laiku vecākiem, kas atrodas īpaši nelabvēlīgā situācijā, piemēram, invalīdiem vai bērnu vecākiem ar invaliditāti vai ilgstošām slimībām, neradot nekādas sekas no darba devēja puses;
89. aicina dalībvalstis nodrošināt labākus darba un dzīves apstākļus, tostarp ar atbilstošu minimālo algu un atalgojuma pārredzamības pasākumiem, lai samazinātu darba samaksas atšķirības invaliditātes jomā un panāktu iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi darba tirgū; uzsver, ka ir būtiski ātri pieņemt direktīvu par minimālo algu un darba samaksas pārredzamību, kas pilnībā jāpiemēro personām ar invaliditāti;
90. aicina Komisiju izstrādāt un veicināt Eiropas tiesisko regulējumu iekļaujošiem uzņēmumiem, lai radītu pastāvīgu nodarbinātību cilvēkiem ar invaliditāti.

o

o o

91. uzdod priekšsēdētājam šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.

PASKAIDROJUMS

Šā ziņojuma sagatavošanas procesā referente kopā ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem un pašām personām ar invaliditāti rūpīgi pārbaudīja, kā tiek īstenots katrs ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCRPD*) pants.

UNCRPD ir pirmais starptautiskais cilvēktiesību līgums, kas jāratificē ES un visām tās dalībvalstīm un līdz ar to ir juridiski saistošs ES iestādēm un 27 valstīm. Turklāt ES iestādēm ir pilnībā jāīsteno ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejas ieteikumi un jānodrošina, ka visi turpmākie tiesību akti pilnībā atbilst *UNCRPD*. Eiropas Parlaments ir uzsvēris, ka *UNCRPD* fakultatīvais protokols ir jāratificē gan dalībvalstīm, kuras to vēl nav izdarījušas, gan ES, jo tā ir iespēja izskatīt individuālus un sistēmiskus diskriminācijas gadījumus.

Tomēr pastāvošajiem ES tiesību aktiem par personu ar invaliditāti tiesībām trūkst rezultatīvas īstenošanas un izpildes panākšanas. Sešpadsmit gadus pēc *UNCRPD* pieņemšanas personu ar invaliditāti ikdienas dzīve joprojām ir šķēršļu pilna — tie skar viņu fiziskās un sociālās vajadzības, integrāciju skolā un nodarbinātībā, visus būtiskos ikdienas dzīves aspektus.

Nepietiekama UNCRPD īstenošana

Nediskriminēšanas tiesību aktu nepieņemšana ES līmenī ir viens no lielākajiem šķēršļiem personu ar invaliditāti tiesību pilnīgai izmantošanai. Bez horizontāliem nediskriminēšanas tiesību aktiem personas ar invaliditāti ir pakļautas daudzu veidu diskriminācijai attiecībā uz piekļuvi mājokļiem, precēm un pakalpojumiem, uz ko neattiecas Eiropas tiesību akti par nediskriminēšanu. Lai gan Eiropas Parlaments vairākkārt ir aicinājis Padomi atbloķēt sarunas par horizontālo līdztiesības direktīvu, kopš 2008. gada nav panākts nekāds progress un Komisija nav nākusi klajā ar konkrētiem pasākumiem gadījumam, ja Padome direktīvu nepieņem.

Lai gan dalībvalstis ir panākušas ievērojamu progresu rezultatīvā *UNCRPD* īstenošanā un uzraudzībā un tās standartu ievērošanā, pretēji konvencijai ES, piemēram, ir turpinājusi atbalstīt investīcijas lielās un mazās iestādēs. Turklāt sūdzības un pierādījumi par spīdzināšanas un citu fizisku un ķīmisku ierobežojumu izmantošanu iestādēs liecina, ka Eiropas Savienībā tas ir sistēmisks jautājums, un mums būtu jāaicina to pilnībā aizliegt un saukt pie atbildības personas, kas šādā praksē iesaistītas.

Referente atzinīgi vērtē ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam un Komisijas apņemšanos izbeigt institucionalizācijas praksi dalībvalstīs. Tomēr viņa uzskata, ka ir būtiski skaidri atzīt grupu māju segregējošo dabu un nepieciešamību atteikties no šādām vidēm (kam nevajadzētu būt lielu iestāžu „alternatīvai”), veicinot kopienas atbalstu un pakalpojumus, piemēram, personīgo palīdzību, un paverot ceļu uz piekļūstamu un cenas ziņā pieejamu mājokli. Lai gan kopienā balstītu pakalpojumu attīstības atbalstam ir piešķirti ievērojami ES līdzekļi, paralēlās investīcijas mazās un lielās iestādēs ir kavējušas alternatīvu mājokļu un atbalsta iespēju attīstību. Svarīga ir piekļuve neatkarīgas dzīves pakalpojumiem. Personām ar invaliditāti būtu jāizlemj, kur tās vēlas dzīvot un kādu atbalstu vēlas saņemt.

Līdztiesība un nediskriminēšana

Daļa personu ar invaliditāti, tostarp personas ar psihosociālu invaliditāti, Eiropas Savienībā

joprojām nevar pilnībā izmantot savas tiesības uz politisko līdzdalību. Pēdējās Eiropas Parlamenta vēlēšanās 2019. gadā 18 ES dalībvalstīs bija spēkā tiesību akti, kas simtiem tūkstošiem pilsoņu invaliditātes dēļ (proti, tāpēc, ka viņiem piemērota pilnīga vai daļēja aizbildnība) liedza iespēju balsot. Turklāt tas neietver personas, kuras, pat ja tām nebija liegta tiesībbspēja un rīcībbspēja, nevarēja balsot institucionalizācijas dēļ.

Personas ar invaliditāti joprojām ir pakļautas lielākam vardarbības un sliktas izturēšanās riskam nekā citi cilvēki. Bērniem un pusaudžiem ar invaliditāti ir trīs līdz četras reizes lielāka varbūtība piedzīvot fizisku un seksuālu vardarbību un nevērību nekā citiem bērniem. Dalībvalstīm būtu jāveic visi piemērotie pasākumi, lai nodrošinātu bērnu tiesību aizsardzību bez jebkādas diskriminācijas.

Sievietes un meitenes ar invaliditāti visās dzīves jomās saskaras ar multiplo un interseksionālo diskrimināciju, un salīdzinājumā ar citām sievietēm viņas ir vairāk pakļautas vardarbības, ekspluatācijas un sliktas izturēšanās riskam. Šāda vardarbība var izpausties dažādos veidos, tostarp kā uzmākšanās, seksuāla vardarbība un piespiedu aborti, sterilizācija un kontracepcija. UNCRPD komiteja ir paudusi bažas par to, ka vairākas dalībvalstis savos tiesību aktos joprojām atļauj piespiedu sterilizāciju un ka pat valstīs, kurās tiesību akti piespiedu sterilizāciju neatļauj, šāds pārkāpums joprojām var notikt, kad sterilizācija tiek veikta bez meitenes vai sievietes ar invaliditāti izpratnes un piekrišanas. Tāpēc ES nedrīkst vairs gaidīt un tai būtu ātri jāratificē un jāīsteno Stambulas konvencija, jāvāc sadalīti dati, lai iegūtu informāciju par viņu īpašo situāciju, jāfinansē un jāveicina speciālistu apmācība un spēju veidošana un emocionālā izglītība un dzimumaudzināšana dalībvalstīs, arī ar projektu finansēšanu.

Pārvietošanās brīvība un savstarpēja atzīšana: nepieciešamība paplašināt ES invaliditātes kartes dotās priekšrocības

Referente uzskata, ka ir ārkārtīgi svarīgi paplašināt ES invaliditātes kartes dotās priekšrocības. Tā kā robežas šķērsošana invaliditāti nemaina, savstarpēja atzīšana, kuras pamatā būtu invaliditātes pakāpes novērtēšanas sistēmu saskaņošana, personām ar invaliditāti dotu iespēju izmantot visas savas tiesības visā ES, nesaskaroties ar šķēršļiem. Kāpēc tas ir svarīgi?

Nodarbinātība. Dalībvalstu invaliditātes pakāpes novērtēšanas sistēmu nesakritība būtiski ierobežo iespēju cilvēkiem ar invaliditāti pārcelties no vienas ES dalībvalsts uz citu, lai strādātu. Turklāt invaliditātes apliecība dod tiesības izmantot nodarbinātības aģentūru pakalpojumus, specializēto apmācību un profesionālos kursus. Lai dzīvesvietas valsts maiņas gadījumā šādas tiesības varētu izmantot, ir jāapstiprina attiecīgā invaliditātes pakāpe.

Veselības aprūpe un rehabilitācija. Iespēja izmantot rehabilitācijas pakalpojumus, šo pakalpojumu subsīdiju līmenis, subsīdijas personas ar invaliditāti ikdienas dzīvei nepieciešama aprīkojuma iegādei ir atkarīgas no invaliditātes pakāpes apliecinājuma. Tā kā invaliditātes novērtēšanas sistēmas nesakrīt, iespēja turpināt sāktos rehabilitācijas procesus dzīvesvietas valsts maiņas gadījumā ir ļoti ierobežota.

Transports. Lai varētu izmantot braukšanas maksas samazinājumu, pasažierim jābūt atzītam par personu ar attiecīgu invaliditātes pakāpi, kas atbilst samazinājuma summai. Daudzviet specializētu autotransporta pakalpojumu izmantošana ir atkarīga no tā, vai saņēmējam ir attiecīga augsta invaliditātes pakāpe. Tāpēc specializētie transporta pakalpojumi un braukšana

maksas samazinājumi pašlaik, kad invaliditātes pakāpes nav saskaņotas, ES dalībvalstu pilsoņiem, kas ceļo Eiropā, nav pieejami.

Izglītība. Atsevišķs jautājums ir atšķirības starp bērnu un jauniešu invaliditātes pakāpes novērtēšanas sistēmām ES dalībvalstīs, kas dzīvesvietas valsts maiņas gadījumā rada grūtības piekļūt specializētajai izglītībai.

Nepieciešamība veicināt piekļūstamus un kvalitatīvus veselības aprūpes pakalpojumus

ES pašlaik neatzīst diskrimināciju invaliditātes dēļ veselības aprūpes kontekstā. Tas nozīmē, ka personām ar invaliditāti netiek garantēts tāds pats bezmaksas vai cenas ziņā pieejamu veselības aprūpes un programmu klāsts, kvalitāte un standarti kā citām personām.

Personām ar psihosociālu invaliditāti grūtības rada ne tikai iespējamā diskriminācija un stigmatizācija, bet arī risks nesaņemt pienācīgu informāciju un nevarēt sniegt informētu piekrišanu, ja tām ir aizbildnis vai ja tiek izmantota citāda lēmumu pieņemšana ar aizstājēju. Savukārt atbalstīta lēmumu pieņemšana ir prakse, kas var būtiski ietekmēt personu ar psihosociālu invaliditāti tiesības uz veselību, tomēr gandrīz visās ES dalībvalstīs kā galējais līdzeklis joprojām pastāv dažādu veidu lēmumu pieņemšana ar aizstājēju. Tas nozīmē, ka daudzos gadījumos, kad jāizvēlas starp šiem abiem variantiem, priekšroka tiek dota lēmumu pieņemšanai ar aizstājēju, nevis atbalstītai lēmumu pieņemšanai.

Visbeidzot, ES pašlaik neveic nekādus pasākumus garīgās veselības jomā. Tas ir īpaši problemātiski, jo šķēršļi, ar kuriem saskaras personas ar invaliditāti, ietekmē viņu vispārējo labbūtību un garīgo veselību un — pat personām bez invaliditātes — dažu veidu garīgās veselības problēmas, ja tās netiek pienācīgi novērstas un risinātas, var novest pie psihosociālās invaliditātes izveidošanās. Lai gan Padome un Eiropas Parlaments ir aicinājuši izstrādāt Eiropas garīgās veselības stratēģiju, pašlaik nekāda rīcība nav nedz paredzēta, nedz izstrādes stadijā.

Nepieciešamība izstrādāt ES īstenošanas plānu invaliditāti iekļaujošai katastrofu riska mazināšanai

Referente arī vēlējās uzsvērt, ka klimata pārmaiņu ietekme — no tādām katastrofām kā taifūni un dabas ugunsgrēki līdz tādām pakāpeniskākām pārmaiņām kā sausums, temperatūras pieaugums un jūras līmeņa celšanās — nesamērīgi skar cilvēku ar invaliditāti dzīvi, labbūtību un iztiku visā pasaulē. Tam, ka personas ar invaliditāti netiek iekļautas pasaules centienos apkarot klimata krīzi un mazināt katastrofu risku, ir dramatiskas sekas. Sakarā ar nepieklūstamiem sagatavotības katastrofām plāniem, sistēmisku diskrimināciju un plaši izplatītu nabadzību personas ar invaliditāti palīdzības un reaģēšanas centienos bieži vien tiek atstātas novārtā.

Sendai pamatprogramma katastrofu riska mazināšanai 2015.–2030. gadam atspoguļo cilvēktiesībās balstītu ilgtspējīgas attīstības programmu, kas iekļauj personas ar invaliditāti un ir tām piekļūstama. Tā arī prasa visās katastrofu riska mazināšanas rīcībpolitiskās integrēt invaliditātes perspektīvu un veicina iekļaujošu, uz risku balstītu lēmumu pieņemšanu, kuras pamatā ir pēc invaliditātes sadalītas informācijas izplatīšana.

Var darīt vairāk, lai stiprinātu personu ar invaliditāti un viņu pārstāvības organizāciju

līdzdalību lēmumu pieņemšanā attiecībā uz katastrofu riska mazināšanas rīcībpolitiku un programmu izstrādi, pārvaldību, resursu nodrošināšanu un īstenošanu. Tam būtu jāiekļauj integrēšana dažādās nozarēs un valdības līmeņos, arī ar konkrētiem mērķrādītājiem un termiņiem, nolūkā panākt, ka personas ar invaliditāti ir pārstāvētas līdzsvaroti un tiek izstrādāts invaliditāti iekļaujošas katastrofu riska mazināšanas rīcības plāns, lai izpildītu Sendai ietvarprogrammas prasības. Rīcībpolitikas un programmas ir jāatbalsta arī ar detalizētāku pierādījumu bāzi un datiem, un ir jāatbalsta un jāfinansē pētniecība, kā arī labāk jāizprot katastrofu ietekme uz personām ar invaliditāti un viņu spējas katastrofas pārvarēt.

Secinājums

Katra *UNCRPD* panta pilnīga un rezultatīva īstenošana ir bijusi šā ziņojuma mērķis un dzinējspēks jau kopš paša sākuma, un referente uzskata, ka Eiropas Parlamentam šā mērķa sasniegšanā būtu jāieņem vadošā loma.

Īstenu līdztiesību var panākt tikai ar konkrētiem un izmērāmiem rezultātiem. *UNCRPD* ir galvenais instruments cīņā pret diskrimināciju, atstumtību un piespiešanu, taču mums ir jāpāriet no vārdiem uz darbiem. Dalībvalstīm būtu jāveic praktiskas izmaiņas savos tiesību aktos, lai līdztiesība likuma priekšā Eiropas Savienībā personām ar invaliditāti kļūtu par realitāti. Ne cilvēkiem ar invaliditāti pašiem jāizcīna sev iespēja dzīvot kā visiem citiem — viņu vajadzības jāapmierina tiem, kam ir vara, sākot ar to, ka personām ar invaliditāti jādod galvenā loma attiecīgo lēmumu pieņemšanā.

Demokrātijai jākalpo visu labā, un, ja tā nenotiek, panākt līdztiesību nav iespējams.

24.10.2022

NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAS ATZINUMS

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejai

Virzība uz vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanu personām ar invaliditāti
(2022/2026(INI))

Atzinuma sagatavotājs: *Jordi Cañas*

IEROSINĀJUMI

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju rezolūcijas priekšlikumā iekļaut šādus ierosinājumus:

- ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantu un 3. panta 3. punktu un Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 2., 9., 10. un 19. pantu un 216. panta 2. punktu,
- ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (Harta), jo īpaši tās 3., 15., 20., 21., 23., 25., 26. un 47. pantu;
- ņemot vērā Eiropas Sociālo hartu, jo īpaši tās 15. pantu,
- ņemot vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāru, jo īpaši tā 1., 2., 3., 4., 5., 6., 11., 14., un 17. principu,
- ņemot vērā ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM), jo īpaši 1., 8. un 10. mērķi,
- ņemot vērā ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (*CRPD*), tās Fakultatīvo protokolu un tās stāšanos spēkā 2011. gada 21. janvārī saskaņā ar Padomes 2009. gada 26. novembra Lēmumu 2010/48/EK par to, lai Eiropas Kopiena noslēgtu ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām¹,
- ņemot vērā ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejas (*CRPD* komitejas) vispārējos komentārus par *CRPD* īstenošanu, jo īpaši Vispārējo komentāru Nr. 2 (2014. gada 22. maijs) par pieejamību, Vispārējo komentāru Nr. 3 (2016. gada 25. novembris) par sievietēm un meitenēm ar invaliditāti, Vispārējo komentāru Nr. 4 (2016. gada 25. novembris) par tiesībām uz iekļaujošu izglītību, Vispārējo komentāru Nr. 5 (2017. gada 27. oktobris) par patstāvīgu dzīvi un iekļaušanu sabiedrībā, Vispārējo komentāru Nr. 6 (2018. gada 26. aprīlis) par vienlīdzību un nediskrimināciju un Vispārējo komentāru Nr. 7 (2018. gada 9. novembris) par personu ar invaliditāti, tostarp

---

¹ OV L 23, 27.1.2010., 35. lpp.

bērnu ar invaliditāti, līdzdalību konvencijas īstenošanā un pārraudzībā ar pārstāvošo organizāciju starpniecību,

- ņemot vērā *CRPD* komitejas 2015. gada 2. oktobra noslēguma apsvērumus par Eiropas Savienības sākotnējo pārskatu un *CRPD* komitejas 2022. gada 20. aprīlī iesniegto jautājumu sarakstu pirms Eiropas Savienības otrā un trešā periodiskā pārskata iesniegšanas,
- ņemot vērā Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju,
- ņemot vērā ANO Konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu,
- ņemot vērā Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija),
- ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (Eiropas Cilvēktiesību konvenciju),
- ņemot vērā stratēģijas "Eiropa 2020" nabadzības apkarošanas mērķi, Portu deklarāciju, Komisijas 2021. gada 4. marta paziņojumu "Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns" (COM(2021)0102) un tā 2030. gada mērķi attiecībā uz cīņu pret nabadzību un sociālo atstumtību,
- ņemot vērā Padomes Direktīvu 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības²,
- ņemot vērā regulas, kurās paredzēti noteikumi par ES finansējuma programmām daudzgadu finanšu shēmas ietvaros, jo īpaši par Eiropas Sociālo fondu, Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvu, Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai, programmu "Erasmus" un Taisnīgas pārkārtošanās fondu, kuri sniedz ES finansiālo palīdzību, lai uzlabotu cilvēku ar invaliditāti situāciju,
- ņemot vērā Padomes Direktīvu 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju³ ("Nodarbinātības vienlīdzības direktīva"),
- ņemot vērā Komisijas 2018. gada 22. jūnija Ieteikumu (ES) 2018/951 par līdztiesības iestāžu standartiem⁴,
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/882 (2019. gada 17. aprīlis) par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām⁵ (Eiropas Piekļūstamības akts),
- ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/2102 (2016. gada 26. oktobris) par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu

---

² OV L 180, 19.7.2000., 22. lpp.

³ OV L 303, 2.12.2000., 16. lpp.

⁴ OV L 167, 4.7.2018., 28. lpp.

⁵ OV L 151, 7.6.2019., 70. lpp.

pieklūstamību⁶ (Tīmekļa pieklūstamības direktīva),

- ņemot vērā Komisijas 2008. gada 2. jūlija priekšlikumu Padomes direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas (COM(2008)0426) un Parlamenta 2009. gada 2. aprīļa nostāju attiecībā uz to⁷,
- ņemot vērā 2018. gada 29. novembra rezolūciju par sievieti ar invaliditāti stāvokli⁸,
- ņemot vērā Komisijas 2021. gada 3. marta paziņojumu “Savienība, kurā valda līdztiesība: personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam” (COM(2021)0101), jo īpaši tajā iekļautās sešas pamatiniciatīvas,
- ņemot vērā Komisijas 2010. gada 15. novembra paziņojumu “Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020); atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem” (COM(2010)0636),
- ņemot vērā Komisijas dienestu 2017. gada 2. februāra darba dokumentu “Progresā ziņojums par Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā (2010–2020) īstenošanu” (SWD(2017)0029),
- ņemot vērā Komisijas 2016.–2018. gada izmēģinājuma projekta iniciatīvu par ES invaliditātes karti 8 dalībvalstīs un 2021. gada pētījumu, kurā novērtēta izmēģinājuma darbības īstenošana saistībā ar ES invaliditātes karti un ar to saistītajiem ieguvumiem,
- ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2019. gada 11. decembra atzinumu par tematu “Eiropas Savienības programmas veidošana personu ar invaliditāti tiesību jomā 2020.–2030. gadam — Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ieguldījums”⁹,
- ņemot vērā Komisijas dienestu 2020. gada 20. novembra darba dokumentu “Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā (2010-2020) novērtējums” (SWD(2020)0289),
- ņemot vērā Komisijas ziņojumu par Rasu vienlīdzības direktīvas un Nodarbinātības vienlīdzības direktīvas piemērošanu (COM(2021)0139),
- ņemot vērā 2020. gada 18. jūnija rezolūciju par Eiropas stratēģiju invaliditātes jomā pēc 2020. gada¹⁰,
- ņemot vērā 2021. gada 10. marta rezolūciju par Padomes Direktīvas 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, īstenošanu, ņemot vērā *CRPD*¹¹,
- ņemot vērā *Eurofound* 2021. gada publikāciju “Invaliditāte un integrācija darba tirgū:

---

⁶ OV L 327, 2.12.2016., 1. lpp.

⁷ OV C 137E, 27.5.2010., 68. lpp.

⁸ OV C 363, 28.10.2020., 16. lpp.

⁹ OV C 97, 24.3.2020., 41. lpp.

¹⁰ OV C 362, 8.9.2021., 8. lpp.

¹¹ OV C 474, 24.11.2021., 48. lpp.

politikas tendences un atbalsts ES dalībvalstīs”,

- ņemot vērā 2022. gada 7. aprīļa rezolūciju par ES aizsardzību bērniem un jauniešiem, kas bēg no kara Ukrainā¹²,
  - ņemot vērā 2022. gada 19. maija rezolūciju par sociālajām un ekonomiskajām sekām, ko Eiropas Savienībai rada Krievijas karš Ukrainā — ES rīcības spējas pastiprināšana¹³,
  - ņemot vērā Komisijas 2021. gada 9. decembra paziņojumu “Ekonomikas, kas darbojas cilvēku labā, veidošana. Rīcības plāns sociālajai ekonomikai” (COM(2021)0778),
  - ņemot vērā *Eurofound* 2022. gada publikāciju “Cilvēki ar invaliditāti un Covid-19 pandēmija: e-aptaujas “Dzīvošana, strādāšana un Covid-19” secinājumi”,
  - ņemot vērā ANO Konvenciju par bērna tiesībām,
  - ņemot vērā ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, jo īpaši 8. ilgtspējīgas attīstības mērķi “Veicināt noturīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, pilnīgu un produktīvu nodarbinātību, kā arī cilvēka cienīgu darbu visiem”,
  - ņemot vērā *Eurofound* 2018. gada publikāciju “Cilvēku ar invaliditāti sociālais un nodarbinātības stāvoklis”,
  - ņemot vērā 2021. gada 29. aprīļa rezolūciju par Eiropas Garantiju bērniem¹⁴,
  - ņemot vērā Padomes 2021. gada 14. jūnija Ieteikumu (ES) 2021/1004, ar ko izveido Eiropas Garantiju bērniem¹⁵,
  - ņemot vērā Eiropas Parlamenta Politikas departamenta C 2017. gada septembra pētījumu “*Inclusive education for learners with disabilities*” (“Iekļaujoša izglītība audzēkņiem ar invaliditāti”)¹⁶,
  - ņemot vērā 2021. gada 7. oktobra rezolūciju par personu ar invaliditāti aizsardzību, iesniedzot lūgumrakstus: gūtā pieredze¹⁷ un 2020. gada 8. jūlija rezolūciju par personu ar intelektuālās attīstības traucējumiem un viņu ģimeņu tiesībām Covid-19 krīzes laikā¹⁸,
- A. tā kā invaliditāti izraisa mijiedarbība starp personām, kurām ir ilgstoši fiziski, garīgi, intelektuāli vai maņu orgānu traucējumi, un dažādiem attieksmes un vides šķēršļiem, kas apgrūtina viņu pilnvērtīgu un rezultatīvu līdzdalību sabiedrības dzīvē vienlīdzīgi ar citiem; tā kā *CRPD* atbalsta uz cilvēktiesībām balstītu pieeju un sociālo invaliditātes modeli, nevis invaliditātes medicīnisko modeli; tā kā *CRPD* pieprasa iekļaujošu vienlīdzību attiecībā uz personām ar invaliditāti; tā kā personas ar invaliditāti veicina

¹² Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0120.

¹³ Pieņemtie teksti, P9_TA(2022)0219.

¹⁴ OV C 506, 15.12.2021., 94. lpp.

¹⁵ OV L 223, 22.6.2021., 14. lpp.

¹⁶ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/434b691e-a8b2-11e7-837e-01aa75ed71a1>

¹⁷ OV C 132, 24.3.2022., 129. lpp.

¹⁸ OV C 371, 15.9.2021., 6. lpp.

cilvēces un sabiedrības daudzveidību;

- B. tā kā Eiropā ir aptuveni 87 miljoni personu ar invaliditāti¹⁹; tā kā aptuveni katram sestajam ES iedzīvotājam ir invaliditāte; tā kā 50,6 % personu ar invaliditāti ir nodarbinātas un 28,4 % ir pakļautas nabadzības vai sociālās atstumtības riskam, bet personām bez invaliditātes šie rādītāji ir attiecīgi 74,8 %²⁰ un 18,4 %²¹; tā kā ES statistikas attiecībā uz ienākumiem un dzīves apstākļiem jaunākie dati liecina, ka 2020. gadā nodarbinātības atšķirība invaliditātes jomā bija 24,5 %; tā kā ES nodarbinātības līmenis attiecībā uz personām ar invaliditāti ir tikai 61,0 % salīdzinājumā ar 82,3 % attiecībā uz personām bez invaliditātes; tā kā reimatiskās un balsta un kustību aparāta slimības ir saistītas ar augstu invaliditātes līmeni, tās ir lielākais fiziskās invaliditātes cēlonis ES un veido vairāk nekā 50 % no Eiropā ar invaliditāti nodzīvotajiem gadiem²²; tā kā dažas personas ar invaliditāti, jo īpaši personas ar intelektuāliem vai psihosociāliem traucējumiem un personas, kas pieder pie autisma spektra, nesamērīgi ietekmē augstāks bezdarba līmenis; tā kā 70 līdz 90 % pieaugušo ar autismu ir bezdarbnieki²³;
- C. tā kā personas ar invaliditāti ikdienā joprojām saskaras ar multiplo un krustenisko diskrimināciju un nelabvēlīgiem apstākļiem un personām ar invaliditāti nav pilnībā nodrošinātas pamatbrīvības un pamattiesības, kas noteiktas piemērojamajā ES un ANO normatīvajā un tiesiskajā regulējumā, piemēram, invaliditātes statusa savstarpēja atzīšana dalībvalstīs, vienlīdzīga piekļuve sabiedriskajam transportam, apbūvētās vides pieejamība, zīmju valodas lietošana, izglītības un profesionālās apmācības finansēšana un vienlīdzīga piekļuve tai, piekļuve personiskajai palīdzībai un iekļaušana sabiedrībā, kā arī iespēju un attieksmes vienlīdzība nodarbinātības un profesijas jomā; tā kā šīs problēmas dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgas;
- D. tā kā sievietes ar invaliditāti veido 16 % no ES sieviešu kopskaita un 60 % no Eiropas personu ar invaliditāti kopskaita; tā kā sievietes ar invaliditāti ir pakļautas lielākam bezdarba, nabadzības un sociālās atstumtības riskam nekā vīrieši ar invaliditāti un sievietes bez invaliditātes, jo tikai 20 % sieviešu ar invaliditāti strādā pilna laika darbu, salīdzinot ar 29 % vīriešu ar invaliditāti un 48 % sieviešu bez invaliditātes²⁴; tā kā nabadzība un krusteniskās diskriminācijas formas palielina sociālās atstumtības un vardarbības pret sievietēm risku; tā kā sievietes ar invaliditāti divas līdz piecas reizes biežāk kļūst par vardarbības upuriem nekā citas sievietes²⁵;
- E. tā kā *Eurofound* pētījums liecina, ka laikposmā no 2011. līdz 2016. gadam atšķirība starp personām ar invaliditāti un bez invaliditātes attiecībā uz trešā līmeņa izglītības

¹⁹ Eiropas Komisija, [Komisāres H. Dalli ievadpiezīmes par Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam](#), 2021. gada 3. marts.

²⁰ *Leclercq, M., European Parliamentary Research Service, [Employment and disability in the European Union](#), 2020. gada maijs.*

²¹ *Eurostat, "Invaliditātes statistika — nabadzība un ienākumu nevienlīdzība", 2021. gada janvāris.*

²² *Saskaņā ar [Pasaules Veselības organizācijas Rehabilitācijas vajadzību novērtējuma datiem](#) 2022. gada 4. aprīlī.*

²³ *Autism-Europe, [State of play of employment of people on the autism spectrum in Europe: barriers, good practices and trends](#)" (Stāvoklis attiecībā uz cilvēku nodarbinātību autisma spektrā Eiropā: šķēršļi, labā prakse un tendences), 2019. [gada 5. novembris](#).*

²⁴ Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts, 2021. gada dzimumu līdztiesības indekss:

²⁵ Eiropas Invaliditātes forums, [EDF joins World Day for the Elimination of Violence against Women. Orange the World: Fund, Respond, Prevent, Collect!](#)", 2021. gada 25. novembris.

iegūšanu palielinājās no 7 % līdz 9 %; tā kā tikai 29,4 % personu ar invaliditāti iegūst augstāko izglītību salīdzinājumā ar 43,8 % personu bez invaliditātes²⁶; tā kā ierobežojumi attiecībā uz personu ar invaliditāti piekļuvi izglītībai izraisa mazāku līdzdalību izglītības un apmācības pasākumos un rada sociālās un ekonomiskās atstumtības risku;

- F. tā kā ES, tās iestādes un dalībvalstis ir pievienojušās *CRPD* un tām ir pienākums pilnībā īstenot tajā paredzētās pamattiesības, tostarp 27. pantu par darbu un nodarbinātību; tā kā *CRPD* noteiktās tiesības ne tuvu nav realitāte miljoniem personu ar invaliditāti ES, jo īpaši Nodarbinātības vienlīdzības direktīvas nepilnību dēļ;
- G. tā kā *CRPD* atzīst personu ar invaliditāti tiesības strādāt vienlīdzīgi ar citiem, tostarp iespēju iegūt iztiku ar brīvi izvēlētu darbu atvērtā, iekļaujošā un pieejamā vidē; tā kā ikvienam ir tiesības uz savlaicīgu un pielāgotu palīdzību, lai uzlabotu nodarbinātības vai pašnodarbinātības izredzes, tostarp tiesības saņemt atbalstu darba meklēšanai, apmācībai un pārkvalifikācijai, kā noteikts Eiropas Sociālo tiesību pīlāra 4. principā; tā kā personas ar invaliditāti ir daudzējādā ziņā atstumtas no atvērtā darba tirgus un tām ir liegtas tiesības strādāt vienlīdzīgi ar citiem vai tām ir lielas grūtības panākt vienlīdzīgu piekļuvi darba tirgum un vienlīdzīgus nosacījumus dalībai tajā; tā kā *Eurofound* pētījums atklāj, ka galvenie šķēršļi personu ar invaliditāti nodarbinātībai ir ar invaliditāti saistīti stereotipi, birokrātiskas grūtības piekļūt pieejamajiem pakalpojumiem, stratēģiska redzējuma trūkums pārvaldībā, nepietiekama politikas īstenošanas uzraudzība, ierobežoti darba devēju apmācības resursi un speciālistu atbalsta trūkums²⁷;
- H. tā kā personām ar invaliditāti jābūt pieejamam individualizētam atbalstam un pielāgojumiem darba vietā; tā kā personām ar invaliditāti ir tiesības uz ienākumu atbalstu, kas nodrošina tām iespēju dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi, uz pakalpojumiem, kuri ļauj viņiem piedalīties darba tirgū un sabiedrības dzīvē, un tiesības uz darba vidi, kas ir pielāgota viņu vajadzībām; tā kā nelabvēlīgā situācija, ar ko saskaras personas ar invaliditāti, pastāv ne tikai nodarbinātības jomā; tā kā personu ar invaliditāti sociālais un finansiālais stāvoklis ES ir ievērojami sliktāks nekā personām bez invaliditātes²⁸ un ir strukturāli vai izglītības ziņā neizdevīgs un diskriminējošs; tā kā atbalsta pasākumiem, kas vērsti ne tikai uz nodarbinātību, bet arī uz citām jomām, piemēram, nabadzības mazināšanu, mājokļa un bērnu aprūpes pieejamību, pieejamu sabiedrisko transportu un personīgo palīdzību, arī ir būtiska nozīme, lai personām ar invaliditāti nodrošinātu iespējas piekļūt darba tirgum un palikt tajā;
- I. tā kā Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam ir ierosināts līdz 2023. gada beigām izveidot Eiropas invaliditātes karti, kas tiktu atzīta visās dalībvalstīs;
- J. tā kā tehniskiem jauninājumiem, piemēram, ētiskām un uz cilvēku vērstām mākslīgā

²⁶ Eiropas Komisija, "[Savienība, kurā valda līdztiesība: personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam — Savienības veidošana bez šķēršļiem](#)", 2021. gada 3. marts. Skatīt arī: Komisijas 2021. gada 3. marta paziņojumu "Savienība, kurā valda līdztiesība: personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam" (COM(2021)0101),

²⁷ *Eurofound*, "[Disability and labour market integration: Policy trends and support in EU Member States](#) (Invaliditāte un integrācija darba tirgū: politikas tendences un atbalsts ES dalībvalstīs), Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2021. gads.

²⁸ *Eurofound*, "[The social and employment situation of people with disabilities](#) (Cilvēku ar invaliditāti sociālais un nodarbinātības stāvoklis), Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2018. gads.

- intelekta sistēmām, ir potenciāls attīstīt efektīvus, pieejamus un nediskriminējošus darbā pieņemšanas procesus, bet tā kā neiekļaujoša tehnoloģiju attīstība var radīt risku, ka personām ar invaliditāti radīsies jauni šķēršļi un diskriminācijas veidi; tā kā *CRPD* 9. pantā ietverta prasība par piekļuvi informācijai, kā arī piekļuvi sakaru tehnoloģijām un sistēmām ar vienlīdzīgiem nosacījumiem, tā kā 64,3 % personu ar invaliditāti vecumā no 16 gadiem mājās ir interneta pieslēgums salīdzinājumā ar 87,9 % personu bez invaliditātes²⁹;
- K. tā kā *Eurofound* pētījumi liecina, ka atbalsts darījumdarbībai un pašnodarbinātībai orientācijas, apmācības un finansiāla atbalsta veidā var nodrošināt personām ar invaliditāti iespējas būt aktīvām atvērtā darba tirgū, mazinot viņu paļaušanos tikai uz invaliditātes pabalstiem; tā kā šādam atbalstam jābūt mērķtiecīgam un ar atbilstīgiem resursiem³⁰;
- L. tā kā Covid-19 pandēmija ir saasinājusi pastāvošos šķēršļus un nevienlīdzību attiecībā uz visām personām ar invaliditāti; tā kā *Eurofound* pētījums liecina, ka pandēmijas laikā vidēji 71 % respondentu ar invaliditāti bija pakļauti depresijas riskam un 25 % respondentu ar invaliditāti norādīja, ka viņi nevar piekļūt mentālās veselības aprūpei, kas ir divreiz vairāk nekā to respondentu vidū, kuriem nav invaliditātes³¹; tā kā *Eurofound* pētījums liecina, ka Covid-19 pandēmijas izraisītie aizliegumi un ierobežojumi īpaši skāra jauniešus ar invaliditāti vecumā no 18 līdz 29 gadiem, jo 51 % no šiem respondentiem norādīja, ka viņi jūtas vientuļi, kas ir par 19 % vairāk nekā jaunieši bez invaliditātes³²; tā kā plāni par atgriešanos darbā ir būtiski darba ņēmējiem, kas cieš no mentālās veselības problēmām;
- M. tā kā politiskā līdzdalība nevienlīdzīgi ietekmē visas personas ar invaliditāti; tā kā personas ar smagākiem traucējumiem, kā arī personas ar īpašiem traucējumiem, piemēram, personas ar intelektuālās attīstības traucējumiem, nesamērīgi saskaras ar šķēršļiem, kas kavē viņu līdzdalību politiskajā dzīvē; tā kā šie indivīdi bieži vien ir vieni no izolētākajiem un atstumtākajiem;
- N. tā kā desmit gadus pēc tam, kad ES kļuva par *CRPD* dalībnieci, institucionalizācijas līmenis nav mainījies; tā kā visā Eiropā vismaz 1,4 miljoni cilvēku joprojām atrodas aprūpes iestādēs, un šis skaits kopš konvencijas pieņemšanas nav mainījies³³; tā kā saskaņā ar Eiropas Neatkarīgās dzīves tīkla 2020. gada apsekojumu par neatkarīgu dzīvi 24 no 43 Eiropas Padomē pārstāvētajām valstīm nav izstrādāta deinstitucionalizācijas stratēģija, un attiecībā uz 18 valstīm, kurās šāda stratēģija ir izstrādāta, 88 %

²⁹ Komisijas 2021. gada 3. marta paziņojums "Savienība, kurā valda līdztiesība: personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam" (COM(2021)0101),

³⁰ *Eurofound*, [Disability and labour market integration: Policy trends and support in EU Member States](#) (Invaliditāte un integrācija darba tirgū: politikas tendences un atbalsts ES dalībvalstīs), Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2021. g., 25. lpp.

³¹ *Eurofound*, [People with disabilities and the COVID-19 pandemic: Findings from the Living, working and COVID-19 e-survey](#) (Cilvēki ar invaliditāti un Covid-19 pandēmija: e-aptaujas "Dzīvošana, strādāšana un Covid-19" secinājumi), Covid-19 sērija, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2022. g., 8. un 10. lpp.

³² *Eurofound*, [People with disabilities and the COVID-19 pandemic: Findings from the Living, working and COVID-19 e-survey](#), (Cilvēki ar invaliditāti un Covid-19 pandēmija: e-aptaujas "Dzīvošana, strādāšana un Covid-19" secinājumi), Covid-19 sērija, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2022., 11. lpp.

³³ *Angelova-Mladenova, L. and Brennan, C.*, ["Shadow report on the implementation of the ANO Convention on the Rights of Persons with Disabilities in the European Union"](#), *European Network on Independent Living*, 2022. gada februāris. 5. lpp.

- respondentu to raksturo kā nepietiekamu vai tādu, kam nepieciešami uzlabojumi;
- O. tā kā 33 Eiropas Padomes valstis sniedz sava veida personisku palīdzību, bet 97 % respondentu norāda, ka piekļuve ir vai nu nepietiekama, vai jāuzlabo;
- P. tā kā pašreizējais tiesiskais regulējums neparedz dalībvalstīm pienākumu izraudzīties līdztiesības iestādi, lai aizsargātu personas, kas cietušas no diskriminācijas invaliditātes dēļ;
- Q. tā kā 2008. gadā Komisija iesniedza priekšlikumu paplašināt aizsardzību pret diskrimināciju ne tikai nodarbinātības jomā, kā noteikts Nodarbinātības vienlīdzības direktīvā, kas aizliedz diskrimināciju invaliditātes, vecuma, seksuālās orientācijas un reliģiskās piederības vai ticības dēļ nodarbinātības un profesijas jomā; tā kā ar jauno direktīvu vienlīdzības princips tiktu piemērots izglītībai, piekļuvei precēm un pakalpojumiem un sociālajai aizsardzībai, tostarp sociālajam nodrošinājumam un veselības aprūpei. tā kā šis priekšlikums vēl nav pieņemts un 13 gadus ir bloķēts Padomē, kur tā pieņemšanai ir vajadzīga vienprātība;
- R. tā kā visas ES dalībvalstis ir ratificējušas ANO Konvenciju par bērna tiesībām, tāpēc tā ir tām saistoša, un tā kā Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 3. punktā ir noteikts ES uzdevums nodrošināt bērna tiesību aizsardzību; tā kā ES Pamattiesību harta garantē, ka ES iestādēm un dalībvalstīm, īstenojot ES tiesību aktus, ir jāaizsargā bērnu tiesības; tā kā Parlaments ar pārliecinošu balsu vairākumu pieņēma rezolūciju par Eiropas Garantiju bērniem, pieprasot, lai visiem bērniem, tostarp romu bērniem, bērniem ar invaliditāti, bērniem bezvalstniekiem un bērniem migrantiem, kā arī bērniem, kas dzīvo ārkārtas humanitārās situācijās, tiktu nodrošināta piekļuve iekļaujošai izglītībai no agrīnas bērnības līdz pusaudža vecumam;
- S. tā kā piekļuve kvalitatīvai nodarbinātībai, izglītībai un apmācībai, veselības aprūpei, sociālajai aizsardzībai, tostarp pāri robežām, pienācīgam mājoklim, neatkarīgas dzīves atbalstam un vienlīdzīgām iespējām piedalīties brīvā laika aktivitātēs un sabiedrības dzīvē ir būtiska, lai uzlabotu personu ar invaliditāti dzīves kvalitāti, samazinātu nabadzību un neaizsargātību un atbalstītu iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi; tā kā valstu minimālā ienākuma shēmām būtu jānodrošina vienlīdzīga piekļuve cilvēkiem ar invaliditāti; tā kā personām ar invaliditāti vajadzētu būt pieejamai arī mērķtiecīgai palīdzībai attiecībā uz papildu izdevumiem, kas saistīti ar invaliditāti, t. i., šādus izdevumus nevajadzētu segt tikai ar ienākumiem;
1. uzsver, ka personu ar invaliditāti tiesību uz darbu³⁴ īstenošana ir cieši saistīta ar pasākumiem, kas vērsti uz tiešas un netiešas diskriminācijas, nabadzības un šķēršļu novēršanu veselības, izglītības, apmācības, mājokļu, aprūpes, atbalsta, personīgās mobilitātes, apbūvētas vides pieejamības, segregācijas un institucionalizācijas jomā; tādēļ mudina Komisiju un dalībvalstis veikt efektīvus un konkrētus pasākumus, lai veicinātu personu ar invaliditāti un viņu ģimeņu līdztiesību, daudzveidību un horizontālo integrāciju visās sabiedrības daļās, cita starpā sniedzot personisku palīdzību, patstāvīgu dzīvi, sociālo aizsardzību, izpratnes veidošanu un vidi bez šķēršļiem; atgādina, ka personu ar invaliditāti integrācija darba tirgū ir ne tikai būtiska sociālajai iekļaušanai un vienlīdzīgām iespējām, bet arī sniedz būtiskas ekonomiskās iespējas

³⁴ CRPD 27. pants.

- personu ar invaliditāti finansiālajai neatkarībai un sniedz labumu ekonomikai kopumā;
2. aicina Eiropas Darba iestādi sadarboties ar valstu darba inspekcijām, lai īstenotu spēkā esošos tiesību aktus; iesaka darba inspektoriem uzraudzīt valsts un privātos darba devējus, lai nodrošinātu darba tiesību ievērošanu personām ar invaliditāti;
  3. aicina Komisiju un dalībvalstis pieņemt visaptverošu dzīves cikla politikas pieeju, lai atbalstītu diskriminācijas novēršanu un nodrošinātu personu ar invaliditāti efektīvu noturēšanu un iekļaušanu darba tirgū; aicina Komisiju un dalībvalstis pilnībā īstenot un integrēt *CRPD* visos likumdošanas, politikas un finansēšanas pasākumos, jo īpaši attiecībā uz personu ar invaliditāti sociālo un darba tirgus iekļaušanu; aicina ES un visas tās dalībvalstis ratificēt *CRPD* Fakultatīvo protokolu;
  4. atzinīgi vērtē nodarbinātības un sociālo lietu ministru nesenās politikas debates, kas notika 2022. gada 16. jūnijā, par personu ar invaliditāti nodarbinātību, par to, kā novērst šķēršļus, kas kavē personu ar invaliditāti pieņemšanu darbā, un par pasākumiem, kas veicina viņu integrāciju darba tirgū; gaida, ka dalībvalstis veiks konkrētus turpmākus pasākumus;
  5. uzsver, ka īpaša uzmanība jāpievērš etnisko minoritāšu invalīdu, piemēram, migrantu, bēgļu, romu un afrikāņu izcelsmes cilvēku, nodarbinātības stāvoklim;
  6. uzsver, ka ir jāizstrādā uz cilvēktiesībām balstīta pieeja, saskaņā ar kuru sabiedrība apspriež jautājumus par invaliditāti, un attiecīgi jāpielāgo atbalsts cilvēkiem ar invaliditāti; uzsver, cik būtiska ir visaptveroša piekļūstamības definīcija un piemērošana, un to, cik tā ir vērtīga kā neaizstājams pamats, kas personām ar invaliditāti nodrošina vienlīdzīgas iespējas, kā atzīts *CRPD* un atbilstīgi *CRPD* Vispārējam komentāram Nr. 2, ņemot vērā personu ar invaliditāti vajadzību daudzveidību un veicinot universālo dizainu³⁵ kā ES principu;
  7. uzsver, ka personām ar invaliditāti ir jānodrošina tiesības brīvi pārvietoties ES vienlīdzīgi ar citām personām, un mudina Komisiju nākt klajā ar priekšlikumu par saskaņotu invaliditātes definīciju ES līmenī, kā arī par invaliditātes statusa un ar to saistīto pabalstu un sociālās aizsardzības tiesību savstarpēju atzīšanu, lai personām ar invaliditāti nodrošinātu pārrobežu piekļuvi veselības aprūpes un citiem pakalpojumiem, kas veicina neatkarīgu dzīvi, kā arī izglītības, apmācības un nodarbinātības iespējām; aicina dalībvalstis atvieglot invaliditātes pabalstu un tiesību pārnesamību personām ar invaliditāti, tostarp attiecīgos gadījumos atbalsta pakalpojumus, lai vēl vairāk veicinātu tiesības uz brīvu pārvietošanos; aicina Komisiju un dalībvalstis pēc iespējas drīzāk izpildīt ES invaliditātes stratēģijā noteiktās saistības, jo īpaši solīto Eiropas invaliditātes kartes paplašināšanu, lai nodrošinātu invaliditātes statusa atzīšanu visās dalībvalstīs;
  8. aicina Padomi, jo īpaši tās nākamās prezidentvalstis, bez turpmākas kavēšanās atsākt sarunas par ierosināto horizontālo diskriminācijas novēršanas direktīvu un virzīties uz vienošanos, jo tas ir priekšnoteikums, lai panāktu vienlīdzību ES un paplašinātu personu

---

³⁵ Saskaņā ar *CRPD* 2. pantu universālais dizains ir definēts kā “ražojumu, vides, programmu un pakalpojumu dizains, kas pēc iespējas vairāk izmantojams visiem cilvēkiem bez pielāgošanas vai specializēta dizaina. Universālais dizains neizslēdz palīgierīces konkrētām personu grupām ar invaliditāti, ja tas ir nepieciešams”.

ar invaliditāti aizsardzību visās jomās;

9. aicina Komisiju veikt visu attiecīgo ES tiesību aktu transversālu, visaptverošu izvērtēšanu un vajadzības gadījumā pārskatīšanu, lai nodrošinātu to pilnīgu atbilstību *CRPD*, jo īpaši attiecībā uz būvētās un digitālās vides pieklūstamību; aicina Komisiju pēc iespējas drīzāk sākt Nodarbinātības vienlīdzības direktīvas pārskatīšanu, jo īpaši attiecībā uz saskaņotiem minimālajiem standartiem par saprātīgiem pielāgojumiem darba ņēmējiem ar invaliditāti, lai to pilnībā saskaņotu ar *CRPD* noteikumiem un īstenotu līdzdalības procesu, kura mērķis ir nodrošināt personu ar invaliditāti pārstāvības organizāciju tiešu un pilnīgu iesaistīšanos; aicina Komisiju pārskatīt Pārrobežu veselības aprūpes direktīvu³⁶, lai tā atbilstu *CRPD* un garantētu efektīvu piekļuvi kvalitatīvai pārrobežu veselības aprūpei personām ar invaliditāti;
10. uzsver, cik būtiski ir aktīvi iesaistīt personas ar invaliditāti, viņu ģimenes un pārstāvības organizācijas visu uz viņiem attiecināmo pasākumu izstrādē un īstenošanā; uzsver, ka ir būtiski integrēt invaliditātes apsvērumus darba vietā, un uzsver sociālā dialoga un darba devēju apmācības nozīmi šajā jomā; aicina dalībvalstis veikt aktīvus pasākumus, lai nodrošinātu nediskriminējošu attieksmi pret visiem, un nodrošināt, ka personas ar invaliditāti var izmantot savas darba un arodbiedrību tiesības ar tādiem pašiem noteikumiem kā citi;
11. uzsver, ka uzmākšanās darbā, tostarp seksuāla uzmākšanās un represijas par neklusēšanu, kavē piekļuvi darbam un nodarbinātībai, darba saglabāšanu un vienlīdzīgas karjeras iespējas, jo īpaši sievietēm ar invaliditāti³⁷, un ka dalībvalstīs ir vajadzīgi īpaši pasākumi, lai novērstu, apkarotu un sodītu uzmākšanos personām ar invaliditāti; šajā saistībā atzinīgi vērtē priekšlikumu direktīvai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu³⁸; mudina ES un visas dalībvalstis ratificēt Stambulas konvenciju, kurai būtu horizontāla ietekme uz visiem attiecīgajiem ES tiesību aktiem, īpašu uzmanību pievēršot sievietēm ar invaliditāti, kuras saskaras ar multiplo un krustenisko diskrimināciju;
12. uzskata, ka ienākumu atbalsta shēmas, ar invaliditāti saistītā palīdzība un aktīvs nodarbinātības atbalsts papildina personu ar invaliditāti pilnīgas un efektīvas līdzdalības darba tirgū veicināšanu, jo algas nevar aizstāt ar invaliditāti saistīto papildu izdevumu segšanu; tādēļ aicina dalībvalstis nošķirt ienākumus no aktīva nodarbinātības atbalsta un ar invaliditāti saistītas palīdzības³⁹, lai nodrošinātu, ka atbilstības noteikumi ir pēc iespējas iekļaujošāki, un segtu papildu izdevumus, kas saistīti ar invaliditāti, apkarotu strādājošo nabadzību un personām ar invaliditāti nodrošinātu vienlīdzību, cieņu un autonomiju; mudina dalībvalstis ieviest līdzīgus risinājumus, lai personu ar invaliditāti aprūpētāji papildus ar aprūpi saistītajiem pabalstiem gūtu ienākumus;
13. atgādina, ka *CRPD* 19. pantā ir paredzētas personu ar invaliditāti vienlīdzīgas tiesības

³⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/24/ES (2011. gada 9. marts) par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē (OV L 88, 4.4.2011., 45. lpp.).

³⁷ [Europe 2020 data & People with disabilities - tables \(EU SILC 2017\)](#), sagatavojis Stefanos Grammenos, Eiropas Sociālās un ekonomiskās politikas centrs, 2019. gada 27. decembris.

³⁸ Komisijas priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē apkarošanu (COM(2022)0105).

³⁹ ANO īpašais referents personu ar invaliditāti tiesību jautājumos, īpašā referenta personu ar invaliditāti tiesību jautājumos ziņojums, kas iesniegts ANO Ģenerālās asamblejas 70. sesijā 2015. gada 7. augustā.

dzīvot patstāvīgi un iekļauties sabiedrībā; mudina dalībvalstis ar Komisijas atbalstu paātrināt deinstitucionalizācijas procesu un veicināt pāreju uz sabiedrībā balstītu aprūpi un atbalstu; uzsver, ka ES līdzekļi būtu jāizmanto, lai veicinātu iekļautību un piekļūstamību; aicina dalībvalstis savās deinstitucionalizācijas stratēģijās iekļaut konkrētus mērķus ar noteiktu termiņu, tos pienācīgi finansēt un izstrādāt mehānismus, ar kuriem nodrošināt efektīvu koordināciju starp attiecīgajām iestādēm dažādās administratīvajās nozarēs un līmeņos; pauž nožēlu par to, ka trūkst pieejamu mājokļu par pieņemamu cenu, kas ir liels šķērslis neatkarīgai dzīvei; uzsver, ka saskaņā ar *CRPD* Vispārējo piezīmi Nr. 5 ir jāstiprina un jāpanāk neatkarīga dzīve sabiedrībā kā alternatīva institucionālajai sistēmai;

14. mudina Komisiju nodrošināt, lai dalībvalstis ievērotu vienlīdzīgas attieksmes principu un visiem darba ņēmējiem nodrošina vienādu darba samaksu par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu; turklāt uzstāj, ka darba ņēmējiem ar invaliditāti aizsargātās darbnīcās jānodrošina vismaz tādas pašas tiesības un statuss kā darba ņēmējiem, kas strādā atvērtā darba tirgū; uzskata, ka šādās darbnīcās būtu jāizmanto individualizēta pieeja un, ciktāl tas ir praktiski iespējams, jāparedz iespēja noteikt pagaidu periodu personām ar invaliditāti visā viņu darba dzīves ciklā; turklāt uzskata, ka šādām darbnīcām būtu jāveicina prasmju attīstība un jāsekmē pāreja uz atvērto darba tirgu; uzstāj, ka personas ar invaliditāti, kas strādā šādā vidē, būtu jāaizsargā saskaņā ar spēkā esošajiem tiesiskajiem regulējumiem, kuri attiecas uz sociālo aizsardzību un darba apstākļiem, tostarp minimālās algas aizsardzību vienlīdzīgi ar citām personām, atbilstīgi *CRPD* 27. pantam; aicina dalībvalstis izstrādāt iekļaujošus aizsargātās un atbalstītas nodarbinātības modeļus, ievērojot personu ar invaliditāti tiesības, kas kalpotu kā pasākumi efektīvai iekļaušanai un vēlākai pārejai uz atvērto darba tirgu; uzsver, ka personām ar invaliditāti ir būtiski atrast kvalitatīvu darbu, kas atbilst viņu prasmēm un mērķiem, un ka personu ar invaliditāti apmācībai, kvalifikācijas celšanai un pārkvalificēšanai ir jānodrošina reālas spējas un prasmes; aicina dalībvalstis novērtēt esošo aizsargāto darbnīcu efektivitāti, nodrošinot personām ar invaliditāti prasmes iegūt darbu atvērta darba tirgū, un aicina Komisiju uzraudzīt šo procesu;
15. atzīmē, ka Covid-19 krīze ir veicinājusi attālināto darbu un ka tāldarbs varētu palīdzēt palielināt personu ar invaliditāti nodarbinātību, jo tas ir veids, kā pielāgoties invaliditātes vajadzībām un līdzeklis, lai panāktu labāku darba un privātās dzīves līdzsvaru un mazinātu ar sāpēm un nogurumu saistītos šķēršļus darba tirgū; tomēr brīdina, ka darba devēji nedrīkst izmantot tāldarbu, lai izvairītos no saprātīgiem pielāgojumiem vai iekļaujošas darbavietas kultūras radīšanas darba ņēmējiem ar invaliditāti⁴⁰, jo tas var radīt izolētību un ietekmēt viņu mentālo veselību; uzsver, ka turpmākā tāldarba politika jāizstrādā, ņemot vērā personu ar invaliditāti tiesības, un tās izstrādē jāiesaista personas ar invaliditāti, kad tiek izstrādāti jauni koplīgumi par tāldarbu un kad uzņēmumi pārskata savu tāldarba politiku, lai nodrošinātu, ka tā ir piemērota personām ar invaliditāti; atgādina, ka ir vajadzīga vienlīdzīga piekļuve izglītībai un apmācībai personām ar invaliditāti, kā arī digitālo prasmju apguve un ar to saistītās digitālās infrastruktūras pieejamība gan pilsētās, gan laukos un attālos reģionos, lai cilvēki varētu izmantot digitalizācijas radītās jaunās nodarbinātības iespējas; uzsver, ka darba ņēmējiem ar invaliditāti ir tiesības uz saprātīgu pielāgošanu, un uzskata, ka

---

⁴⁰ Schur, L.A., Ameri, M. un Kruse, D., *Telework After COVID: A Silver Lining' for Workers with Disabilities?*, *Journal of Occupational Rehabilitation*, 30. sēj., Nr. 4, 2020, 521–536. lpp.

valsts iestādēm būtu jāpalielina izpratnes veicināšanas pasākumi un programmas par personu ar invaliditāti prasmēm un spējām, kā arī jāpalielina privāto un publisko darba devēju izpratne par saprātīgu pielāgošanu, lai novērstu darbaspēka trūkumu un nodrošinātu, ka darba devēju rīcībā ir līdzekļi, ar kuriem nodarbināt, atbalstīt un noturēt darba ņēmējus ar invaliditāti;

16. norāda, ka vecāka gadagājuma personu tiesību veicināšana ir cieši saistīta ar vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanu personām ar invaliditāti, jo vecāka gadagājuma personām ir lielāka invaliditātes iespējamība un vairāk nekā 46 % personu vecumā no 60 gadiem ir invaliditāte; uzsver, ka saistībā ar demogrāfiskajām pārmaiņām, jo īpaši saistībā ar sabiedrības novecošanu, ir jārisina jaunas problēmas, kas saistītas ar lielāku invaliditātes izplatību saistībā ar darbaspēka novecošanu un lielāku to darba ņēmēju skaitu, kuri slimo ar hroniskām slimībām; uzsver, ka ir būtiski izstrādāt politiku, tostarp elastīgus darba grafikus, lai palīdzētu darba ņēmējiem ar invaliditāti labāk integrēties darba tirgū, kā arī aprūpes pakalpojumus personām ar invaliditāti, tostarp standartus par personāla apmācību un personiskās palīdzības standartus;
17. aicina dalībvalstis uzraudzīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra 2. un 3. principa ievērošanu, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi un iespējas attiecībā uz dalību darba tirgū, nodarbinātības noteikumiem un karjeras virzību vīriešu un sieviešu vidū neatkarīgi no rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas; aicina uzraudzīt, kā tiek īstenoti *CRPD* noteiktie pasākumi;
18. aicina dalībvalstis sniegt pielāgotu atbalstu personām ar invaliditāti attiecībā uz piekļuvi prasmju pilnveidei, profesionālajai izglītībai un apmācībai un nodarbinātībai, lai nodrošinātu iekļaujošu un aktīvu darba tirgus politiku; mudina nodarbinātības dienestus un publisko un privāto sektoru īstenot individualizētus pasākumus, lai uzlabotu personu ar invaliditāti nodarbināmību un noturēšanu darba tirgū ar mērķi ievērot *CRPD*, un apmainīties ar paraugpraksi personu ar invaliditāti nodarbināšanā, izmantojot Eiropas Valsts nodarbinātības dienestu tīklu; aicina dalībvalstis sniegt norādījumus, apmācību un finansiālu atbalstu darba vietu radīšanai, darījumdarbības un pašnodarbinātības veicināšanai personām ar invaliditāti, tostarp izmantojot Eiropas Sociālo fondu Plus; uzsver, ka sociālā ekonomika var labvēlīgi ietekmēt personu ar invaliditāti nodarbinātību; aicina dalībvalstis izveidot stimulus, lai mudinātu personas ar invaliditāti izveidot sociālās ekonomikas struktūras un uzsākt darbības, kas rada ienākumus;
19. uzskata, ka darba tirgus atbalsta pasākumos jāņem vērā invaliditāte un īpaši pielāgoti politikas risinājumi, lai atbalstītu personu ar invaliditāti iekļaušanu nodarbinātībā; aicina dalībvalstis atbalstīt darba piemeklēšanu, profesionālo profilēšanu, vienlaicīgu nodarbinātību un apmācību, ievadīšanu darbā, apmācību darba vietā, karjeras attīstību un darbaudzināšanu, kā arī iekļaujošu un pieejamu profesionālo izglītību un apmācību, lai atbalstītu personu ar invaliditāti nepieciešamo integrāciju un noturēšanu darba vietā; uzsver, ka pasākumi personu ar invaliditāti iekļaušanas un nodarbinātības uzlabošanai nebūs patiesi efektīvi, ja netiks novērsti arī ar invaliditāti saistītie stereotipi un stigmatizācija darbavietā un plašākā sabiedrībā; šajā saistībā uzsver, ka ir būtiski veicināt pedagogu, darba devēju un darba ņēmēju, kā arī plašas sabiedrības izpratni un apmācību, lai cīnītos pret aizspriedumiem, mainītu domāšanas veidu un nodrošinātu patiesi iekļaujošu sabiedrību;

20. uzsver, ka personu ar invaliditāti zemais aktivitātes līmenis kavē sociālekonomisko iekļaušanu, kas jāuzlabo ar Eiropas un valstu programmām, kuru mērķis ir iesaistīt un apmācīt no darba tirgus atstumtas personas; uzsver, ka, atbalstot un veicinot personu ar invaliditāti līdzdalību darba tirgū, ir būtiski ieviest arī atbilstīgus un iekļaujošus sociālās aizsardzības mehānismus, lai nodrošinātu, ka atbalsts ir pieejams visām personām ar invaliditāti;
21. aicina Komisiju rūpīgi izvērtēt personu ar invaliditāti nodarbinātības un darba samaksas atšķirību līmeni dažādos nodarbinātības veidos, tostarp aizsargātā nodarbinātībā, sniedzot datus, kas sadalīti pēc dzimuma un invaliditātes veida, un nodrošināt kvalitatīvu analīzi;
22. atkārtoti aicina Komisiju un dalībvalstis izvērtēt galvenās tendences attiecībā uz darba nākotni no invaliditātes viedokļa, lai apzinātu un uzsāktu konkrētas darbības ar mērķi padarīt darba tirgu iekļaujošāku un samazināt digitālo plaisu; uzsver, ka ir būtiski labāk izmantot inovatīvas tehnoloģijas, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un likvidētu šķēršļus izglītībai, apmācībai un nodarbinātībai, jo īpaši digitālajā darba tirgū, un palīdzētu personām ar invaliditāti piekļūt digitālajiem rīkiem un programmatūrai, kas ir nepieciešami viņu patstāvīgai dzīvei; aicina Komisiju un dalībvalstis atbalstīt pētniecības programmas, kas vērstas uz palīgtehnoloģiju, tostarp robotikas, digitālo tehnoloģiju un ētiska mākslīgā intelekta, izstrādi, nodrošinot personu ar invaliditāti pilnīgu integrāciju visos dzīves aspektos, tostarp darba tirgū; uzsver nepieciešamību aizsargāt personas ar invaliditāti no diskriminācijas mākslīgā intelekta izmantošanā darbā pieņemšanas, atlases, paaugstināšanas amatā un darba attiecību izbeigšanas lēmumu pieņemšanā; aicina dalībvalstis uzlabot apmācības kursu pieejamību digitālo prasmju jomā to cilvēku grupām, kuriem draud atstumtība, tostarp personām ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēkiem, lai labāk integrētu viņus sociālajā dzīvē un darba tirgū un nodrošinātu labāku piekļuvi e-pakalpojumiem un administrācijai;
23. atzinīgi vērtē un atbalsta Komisijas juridisko iniciatīvu par saistošiem standartiem līdztiesības iestādēm, ko būtu jāpublicē 2022. gada septembrī, un mudinātu dalībvalstis paplašināt līdztiesības iestāžu pilnvaras, lai aizsargātu personas, kas cietušas no diskriminācijas invaliditātes dēļ;
24. stingri atbalsta pētniecību, sociālos ieguldījumus un mērķtiecīgas iniciatīvas ES līmenī attiecībā uz programmām un pakalpojumiem, kas izrādījušies efektīvi, atbalstot personu ar invaliditāti ilgtermiņa integrāciju darba tirgū, īpašu uzmanību pievēršot personām no autisma spektra; iesaka dalībvalstīm pasūtīt pētījumus par modeļiem un programmām, kam vēl nav pierādījumu bāzes, kā arī finansēt inovācijas pakalpojumu sniegšanā, piemēram, mākslīgā intelekta izmantošanu palīgtehnoloģijās⁴¹;
25. atzīmē, ka personas ar invaliditāti ir viena no visvairāk atstumtajām un apdraudētajām iedzīvotāju grupām jebkurā krīzes skartajā sabiedrībā; turklāt uzsver, ka kara rezultātā personas ar invaliditāti bruņotu konfliktu situācijās saskaras ar vardarbīgiem uzbrukumiem, piespiedu pārvietošanu un pastāvīgu nevērību humānās palīdzības sniegšanā civiliedzīvotājiem, kas iesaistīti kaujās, un bieži dienām vai nedēļām tiek

---

⁴¹ *European Platform for Rehabilitation, [Artificial intelligence and service provision for people with disabilities – An analytical paper](#)* (Mākslīgais intelekts un pakalpojumu sniegšana cilvēkiem ar invaliditāti — analītisks dokuments), 2022.g.

pamestas savās mājās vai neapdzīvotos ciematos ar ierobežotu piekļuvi pārtikai vai ūdenim; atgādina, cik svarīga ir ES stratēģija par bērnu tiesībām, Bērnu garantija, Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam, kā arī visi spēkā esošie ES juridiskie instrumenti, tostarp Pagaidu aizsardzības direktīva⁴², atbalstot dalībvalstis, lai risinātu bēgļu ar invaliditāti īpašās vajadzības, aizsardzību un aprūpi;

26. aicina dalībvalstis nodrošināt personu ar invaliditāti līdzdalību vēlēšanu procesā 2024. gadā un likumdošanas procesā; aicina dalībvalstis likvidēt šķēršļus, kas var liegt personām ar invaliditāti iespēju ietekmēt to tiesību aktu un politikas izstrādi un īstenošanu, kuri veido viņu ikdienas dzīvi;
27. atgādina dalībvalstīm, ka visiem ES finansētajiem projektiem jāatbilst ES tiesību aktiem, tostarp Pamattiesību hartai, kā arī *CRPD*; uzsver, ka Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem būtu jāturpina veicināt pāreju no institucionālās aprūpes uz aprūpi, kas balstīta uz kopienas un ģimeni, finansējot atbalsta pakalpojumus, kas nodrošina tiesības dzīvot neatkarīgi; aicina ES nodrošināt, ka visas finansēšanas programmas ir pieejamas un ka pieejamības nodrošināšana tiek atbalstīta ar atbilstīgiem līdzekļiem, un aicina dalībvalstis savās darba programmās un valstu darbības programmās iekļaut skaidrus mērķus un pasākumus, lai uzlabotu personu ar invaliditāti dzīves un darba apstākļus; aicina Eiropas Revīzijas palātu rūpīgi izvērtēt ES programmu sniegumu attiecībā uz personu ar invaliditāti iekļaušanu un atbalstu, īpašu uzmanību pievēršot izglītības un nodarbinātības programmām, jo tās var nesasniegt vistrucīgākās grupas, tostarp personas ar invaliditāti;
28. mudina valstu valsts iestādes nodrošināt, lai prasība reģistrēties balsošanai vai prasība par saprātīgiem pielāgojumiem nenozīmētu to, ka personas ar invaliditāti tiek izslēgtas no vēlēšanu procesa; aicina dalībvalstis iekļaut pasākumus, kas nodrošina reģistrācijas procesa pieejamību, pārveidojot attiecīgās tīmekļa vietnes saskaņā ar ES standartiem;
29. norāda, ka gan tiesu, gan ārpustiesas sūdzību mehānismi būtu jāpadara pieejamāki personām ar invaliditāti; aicina dalībvalstis atcelt ierobežojumus personām, kurām atņemta tiesībspēja un rīcībspēja, iesniegt sūdzības neatkarīgi no sava aizbildņa un veikt efektīvus pasākumus, lai nodrošinātu, ka informācija par to, kā un kur iesniegt sūdzības, ir pieejama visām personām ar invaliditāti, sagatavojot informatīvos materiālus dažādos un pieejamos formātos un izplatot tos ar personu ar invaliditāti atbalsta un aizstāvības organizāciju, tostarp invalīdu organizāciju, starpniecību;
30. aicina dalībvalstis, jo īpaši valstu koordinatorus, savās daudzgadu valsts stratēģijās saskaņā ar Eiropas Bērnu garantiju pievērst īpašu uzmanību bērnu ar invaliditāti vajadzībām un nodrošināt efektīvu un brīvu piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem, jo īpaši iekļaujošai izglītībai, un aicina tās nodrošināt efektīvu piekļuvi veselīgam uzturam un pienācīgiem mājokļiem visiem bēgļu bērniem ar invaliditāti vienlīdzīgos apstākļos ar bērniem uzņēmējvalstīs saskaņā ar ieteikumu⁴³ nodrošināt, lai valstu integrētajos pasākumos tiktu ņemti vērā starptozaru trūkumi; tādēļ aicina dalībvalstis un Komisiju

---

⁴² Padomes Direktīva 2001/55/EK (2001. gada 20. jūlijs) par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas (OV L 212, 7.8.2001., 12. lpp.).

⁴³ Padomes Ieteikums (ES) 2021/1004 (2021. gada 14. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Garantiju bērniem (OV L 223, 22.6.2021., 14. lpp.).

steidzami palielināt finansējumu Eiropas Bērnu garantijai, paredzot tai atvēlētu budžetu vismaz 20 miljardu EUR apmērā, un šajā saistībā mudina visas dalībvalstis piešķirt vairāk nekā minimālos Eiropas Sociālā fonda Plus līdzekļus dalītā pārvaldībā, lai atbalstītu darbības, uz kurām attiecas Eiropas Bērnu garantija; atkārtoti aicina dalībvalstis īstenot pastiprināto Garantiju jauniešiem, lai nodrošinātu augstas kvalitātes piedāvājumus, tostarp taisnīgu atalgojumu, piekļuvi sociālajai aizsardzībai un darba videi, kas pielāgota personu ar invaliditāti vajadzībām;

31. norāda, ka tā ir stingri pieprasījusi nelabvēlīgā situācijā esošu grupu un personu ar invaliditāti iekļaušanu izglītībā un apmācībā pēdējos gados, tostarp pilnībā integrējot invaliditātes tiesību perspektīvu visos programmas *Erasmus+* aspektos un koordinējot to ar citām attiecīgām ES programmām, piemēram, Garantiju jauniešiem; atgādina par saistībām, ko Portu sociālajā samītā uzņēmas attiecībā uz nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanu, kā arī attiecībā uz prasmju apguvi un darba vietu radīšanu;
32. aicina Komisiju izvērtēt problēmas un tiesību pārkāpumus, ar ko Covid-19 pandēmijas laikā saskārusās personas ar invaliditāti, un pieņemt mērķtiecīgus pasākumus psiholoģiskam atbalstam un reintegrācijai darba tirgū;
33. aicina Komisiju izstrādāt šos pasākumus, koordinējot un sazinoties ar personām ar invaliditāti un visām iesaistītajām organizācijām, sākot ar Parlamenta *CRPD* tīklu;
34. aicina katru dalībvalsti izveidot neatkarīgu struktūru, kas būtu atbildīga par visu ar piekļūstamību saistīto tiesību aktu, tostarp Eiropas Piekļūstamības akta, Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas⁴⁴, telesakaru paketes un Tīmekļa piekļūstamības direktīvas, uzraudzību;
35. aicina dalībvalstis īstenot Direktīvu par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētājiem⁴⁵, ar kuru ievieš aprūpētāju atvaļinājumu, kas ir piecas darba dienas gadā; uzstāj, ka būtu jāapsver īpaša kārtība attiecībā uz aprūpētāja atvaļinājumu, paternitātes atvaļinājumu, bērna kopšanas atvaļinājumu un elastīgu darba laiku vecākiem, kas atrodas īpaši nelabvēlīgā situācijā, piemēram, invalīdiem vai bērnu vecākiem ar invaliditāti vai ilgstošām slimībām, neradot nekādas sekas no darba devēja puses;
36. aicina dalībvalstis nodrošināt labākus darba un dzīves apstākļus, tostarp ar atbilstošu minimālo algu un atalgojuma pārredzamības pasākumiem, lai samazinātu darba samaksas atšķirības invaliditātes jomā un panāktu iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi darba tirgū; uzsver, ka ir būtiski ātri pieņemt direktīvu par minimālo algu un darba samaksas pārredzamību, kas pilnībā attiektos uz personām ar invaliditāti;
37. uzsver, ka ir būtiski apsvērt un vienlīdz uzmanīgi izturēties pret personām ar intelektuāliem un psihosociāliem traucējumiem, pieņemot pasākumus viņu nākotnei pēc viņu aprūpētāju nāves;

---

⁴⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/13/ES (2010. gada 10. marts), par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (OV L 95, 15.4.2010., 1. lpp.).

⁴⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1158 (2019. gada 20. jūnijs) par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētājiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 2010/18/ES (OV L 188, 12.7.2019., 79. lpp.).

38. aicina Komisiju izstrādāt un veicināt Eiropas tiesisko regulējumu iekļaujošiem uzņēmumiem, lai radītu pastāvīgu nodarbinātību cilvēkiem ar invaliditāti.

INFORMĀCIJA PAR PIENĒMŠANU ATZINUMU SNIEDZOŠAJĀ KOMITEJĀ

Pieņemšanas datums	10.10.2022
Galīgais balsojums	+: 41 -: 0 0: 1
Komitejas locekļi, kas bija klāt galīgajā balsošanā	João Albuquerque, Atidzhe Alieva-Veli, Marc Angel, Gabriele Bischoff, Vilija Blinkevičiūtė, Sylvie Brunet, Jordi Cañas, David Casa, Jarosław Duda, Estrella Durá Ferrandis, Lucia Āuriš Nicholsonová, Loucas Fourlas, Cindy Franssen, Helmut Geuking, Alicia Homs Ginel, Irena Joveva, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Katrin Langensiepen, Miriam Lexmann, Elena Luzzi, Jörg Meuthen, Max Orville, Dennis Radtke, Guido Reil, Daniela Rondinelli, Monica Semedo, Eugen Tomac, Maria Walsh, Stefania Zambelli
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Konstantinos Arvanitis, Rosa D'Amato, José Gusmão, Evelyn Regner, Terry Reintke
Aizstājēji (209. panta 7. punkts), kas bija klāt galīgajā balsošanā	Attila Ara-Kovács, Franc Bogovič, Mohammed Chahim, Mónica Silvana González, Predrag Fred Matić, Piernicola Pedicini, Sergei Stanishev

ATZINUMU SNIEDZOŠĀS KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAKSTA

41	+
ID	Elena Lizzi, Stefania Zambelli
NI	Jörg Meuthen, Daniela Rondinelli
PPE	Franc Bogovič, David Casa, Jarosław Duda, Loucas Fourlas, Cindy Franssen, Helmut Geuking, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Miriam Lexmann, Dennis Radtke, Eugen Tomac, Maria Walsh
"Renew Europe"	Atidzhe Alieva-Veli, Sylvie Brunet, Jordi Cañas, Irena Joveva, Max Orville, Monica Semedo, Lucia Āuriš Nicholsonová
S&D	João Albuquerque, Marc Angel, Attila Ara-Kovács, Gabriele Bischoff, Vilija Blinkevičiūtė, Mohammed Chahim, Estrella Durá Ferrandis, Mónica Silvana González, Alicia Homs Ginel, Predrag Fred Matić, Evelyn Regner, Sergei Stanishev
The LEFT	Konstantinos Arvanitis, José Gusmão
VERTS/ALE	Rosa D'Amato, Katrin Langensiepen, Piernicola Pedicini, Terry Reintke

0	-

1	0
ID	Guido Reil

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:

+ : par

- : pret

0 : atturas

13.7.2022

LŪGUMRAKSTU KOMITEJAS ATZINUMS

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejai

Virzība uz vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanu personām ar invaliditāti
(2022/2026(INI))

Atzinuma sagatavotāja: *Ulrike Müller*

IEROSINĀJUMI

Lūgumrakstu komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju rezolūcijas priekšlikumā, ko tā pieņems, iekļaut šādus ierosinājumus:

- ņemot vērā Komisijas priekšlikumu Padomes Direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas (COM(2008) 426) — „Diskriminācijas aizlieguma direktīvai“, kurā ir paredzēta labāka aizsardzība pret visu veidu diskrimināciju, bet kas joprojām ir iesaldēta Padomē,
  - ņemot vērā pārskatīto Eiropas Sociālo hartu, jo īpaši tās 15. pantu par personu ar invaliditāti tiesībām uz neatkarību, sociālo integrāciju un līdzdalību sabiedrības dzīvē;
  - ņemot vērā 2018. gada 29. novembra rezolūciju par sievietēm ar invaliditāti stāvokli¹,
  - ņemot vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāra principus, jo īpaši 17. principu par personu ar invaliditāti iekļaušanu un 18. principu par tiesībām uz ilgtermiņa aprūpi,
  - ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības 11.7 mērķi, kas attiecas uz pieejas nodrošināšanu drošām un iekļaujošām zaļām un publiskām telpām un vietām,
- A. tā kā Lūgumrakstu komitejas loma ietver īpašu pienākumu aizsargāt cilvēku ar invaliditāti tiesības Eiropas Savienībā un tā kā šo personu pamatbrīvību un tiesību izmantošanu garantē ES tiesību akti un ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām (*UNCRPD*);
- B. tā kā Eiropas Savienībā dzīvo aptuveni 87 miljoni cilvēku ar invaliditāti un gandrīz katrs ceturtais aptaujātais ES iedzīvotājs ir ziņojis par zināmu funkcionālo ierobežojumu

---

¹ OV C 363, 28.10.2020., 164. lpp.

pakāpi veselības stāvokļa dēļ²;

- C. tā kā darba izraisīta cilvēku ar invaliditāti diskriminācija ir savstarpēji saistīta ar iekļaujošas izglītības un profesionālās apmācības trūkumu, kā arī ar segregāciju un diskrimināciju mājokļa un veselības aprūpes jomā un arī nespēju izmantot transporta un citus pakalpojumus un iegādāties preces;
- D. tā kā bērni ar invaliditāti Eiropas Savienībā nesamērīgi biežāk tiek ievietoti aprūpes iestādēs nekā bērni bez invaliditātes un izrādās, ka uz viņiem centieni nodrošināt pāreju no institucionālās aprūpes uz aprūpi ģimenē iedarbojas daudz mazāk labvēlīgi,
1. uzsver, ka *UNCRPD* un *UNCRPD* komitejas 2015. gada ieteikumi³ uzliek ES pienākumu kā *UNCRPD* parakstītājai izbeigt visu personu ar invaliditāti diskrimināciju un rādīt priekšzīmi minētās konvencijas īstenošanā, lai nodrošinātu, ka viņas var vienlīdzīgi izmantot visas cilvēktiesības un pilnībā piedalīties visās sabiedrības jomās⁴; pauž nožēlu par to, ka, neraugoties uz zināmu progresu, kas ir panākts pēdējos gados, ES *UNCRPD* vispārējo mērķi vēl sasniegusi nav; aicina ES iestādes un dalībvalstis no jauna apliecināt savu apņēmību panākt līdztiesību un personu ar invaliditāti iekļaušanu; uzskata, ka Fakultatīvais protokols ir neatņemama *UNCRDP* daļa; uzsver, ka ES un dažas dalībvalstis fakultatīvo protokolu ratificējušas nav, un mudina minētās dažas dalībvalstis, to izdarīt; aicina Padomi veikt nepieciešamos pasākumus, kas nodrošinātu ES pievienošanos Fakultatīvajam protokolam; aicina dalībvalstis īstenot valsts līmeņa izpratnes veicināšanas kampaņas par invaliditāti, iestājoties par *UNCRPD* un ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam, un izraudzīties atbildīgās iestādes, kas darbotos kā kontaktpunkti: uzsver, ka dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šo iestāžu darbā tiek iesaistīts būtisks skaits personu ar invaliditāti;
  2. ņem vērā progresu, ko dalībvalstis ir panākušas, rezultatīvi piemērojot *UNCRDP* un uzraugot tās piemērošanu un pielāgojot pieklūstamības pasākumus nolūkā panākt atbilstību *UNCRPD* standartiem; aicina dalībvalstis saskaņā ar *UNCRPD* 33. pantu visos administratīvajos līmeņos izveidot koordinācijas mehānismus, kas nodrošinātu tās īstenošanu un uzraudzību;
  3. uzsver, ka 37 % no ES iedzīvotājiem, kas nav jaunāki par 15 gadiem, ir atzinuši, ka viņiem ir (mēreni vai smagi) fizisko spēju vai maņu orgānu darbības traucējumi⁵; atgādina, ka personām ar invaliditāti sniegto pakalpojumu klāsts un līmenis ir nepietiekams, un tādēļ uzsver, ka atbalsts būtu jāpielāgo individuālām vajadzībām; aicina dalībvalstis pastiprināt centienus sniegt atbalstu personām ar invaliditāti šādās prioritārajās jomās: veselība, izglītība, pieklūstamība, nodarbinātība un darba apstākļi, neatkarīga dzīve, koordinācija, dzīves apstākļi, sociālā aizsardzība un izpratnes veicināšana;
  4. atgādina, ka *UNCRPD* noteiktie pienākumi un *UNCRPD* komitejas ieteikumi ir saistoši

² Eurostat, *Functional and activity limitations statistics* (“Funkcionālu un aktivitātes ierobežojumu statistika”), skatīts 2021. gada 6. jūlijā.

³ <https://digitallibrary.un.org/record/812354?ln=en>

⁴ Lūgumraksti Nr. 1077/2017 un 0226/2021.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Functional_and_activity_limitations_statistics#Functional_and_activity_limitations

arī visām ES iestādēm, kas ir atbildīgas par piekļūstamības un nediskriminēšanas nodrošināšanu, arī attiecībā uz ES iestāžu darbiniekiem ar invaliditāti un personu ar invaliditāti aprūpētājiem; jo īpaši uzsver, ka Lūgumrakstu portālam būtu jābūt pieejamākam un lūgumrakstu izskatīšanas procesam būtu jābūt redzamākam visām personām un organizācijām Eiropas Savienībā, tostarp personām ar invaliditāti; atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu izstrādāt rīcības plānu par visu ES iestāžu, struktūru un aģentūru iespējām piekļūt tīmeklim, ar kuru tiktu nodrošināta ES tīmekļvietņu atbilstība Eiropas piekļūstamības standartiem; mudina ES iestādes uzlabot piekļūstamības līmeni un kvalitāti visās savās ēkās un nodrošināt publisko konsultāciju piekļūstamību, piemēram, veicot tulkojumus Eiropas Savienībā izmantotā starptautiskā un dalībvalstu zīmju valodās, un sastādot dokumentus Braila rakstā, lietojot vienkāršu valodu;

5. uzsver, ka neatkarīga dzīve iet roku rokā ar brīvību izvēlēties dzīvesvietu⁶, iekļaujošu izglītību⁷, garantētām demokrātiskajām tiesībām⁸, piemēram, balsstiesībām⁹, un piekļuvi atvērtam darba tirgum ar pienācīgu algu¹⁰, atbilstīgām sociālo pabalstu un palīdzības sistēmām, piekļuvi publiskai infrastruktūrai, pakalpojumiem un precēm, īpaši veselības aprūpei, informācijai un saziņai, transportam un banku pakalpojumiem, pateicoties kam neviens netiek atstāts novārtā; aicina dalībvalstis nodrošināt savstarpēju tādas deinstitucionalizācijas un neatkarīgas dzīves sabiedrībā atzišanu, kurā būtu iespējama sociāla līdzdarbošanās un kurā pakalpojumi tiktu sniegti sabiedrībā atbilstīgi individuālajai gribai un gaumei; aicina dalībvalstis nodrošināt, ka personām ar invaliditāti ir vienlīdzīgas iespējas piekļūt pienācīgam atbalstam neatkarīgi no teritorijas, kurā viņi dzīvo, un neatkarīgi no tā, vai viņi dzīvo pilsētās, laukos vai attālos reģionos;
6. mudina Komisiju pastiprināt centienus apmierināt personu ar invaliditāti vajadzības, piemēram, tās, kas ir izklāstītas Parlamenta 2021. gada 7. oktobra rezolūcijā “Personu ar invaliditāti aizsardzība, iesniedzot lūgumrakstus: : gūtā pieredze¹¹”, tostarp, jo sevišķi vajadzību pēc pakāpeniskas piekļūstamības, dalības un dzīves sabiedrībā definīciju tuvināšanas, kas pastiprinātu dalībvalstu kohēziju, un tās, kas ir izklāstītas 2020. gada 8. jūlija rezolūcijā par personu ar intelektuālās attīstības traucējumiem tiesībām Covid-19 krīzes laikā¹²; aicina Komisiju izmantot Eiropas Piekļūstamības aktu un uz tā pamata pieņemt pamatīgu ES satvaru attiecībā uz piekļūstamu un iekļaujošu vidi, kurā būtu pilnībā piekļūstamas publiskās telpas un vietas un pakalpojumi, tostarp transporta, sakaru, administratīvie un finanšu pakalpojumi, un pilnībā — būvētā vide;
7. uzsver, ka personas ar invaliditāti diskriminācijai tiek pakļautas visbiežāk; tas notiek visās dzīves jomās, jo īpaši personas ar intelektuāla, psihosociāla vai garīga rakstura traucējumiem, sievietes un meitenes, migranti un LGBTIQ kopienas locekļi ar invaliditāti; pauž nožēlu par to, ka ES savos tiesību aktos un politikas nostādnēs nav paredzējusi pietiekami daudz pasākumu, ar kuriem tiktu nodrošināta līdztiesība un

6 Lūgumraksts Nr. 0988/2020.

7 Lūgumraksti Nr. 1340/2020 un Nr. 1529/2020.

8 Lūgumraksts Nr. 1132/2016.

9 Lūgumraksts Nr. 135/2021: Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 2019. gada 20. marta ziņojums par personu ar invaliditāti reālajām tiesībām balsot Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

10 Lūgumraksti Nr. 0608/2020 un 1280/2021.

11 OV C 132, 24.3.2022., 129. lpp.

12 OV C 371, 15.9.2021., 6. lpp.

risināts diskriminācijas aizliegums; prasa līdztiesības struktūru stiprināšanas ceļā uzlabot diskriminācijas novēršanas tiesību aktus un tādējādi aizsargāt personu ar invaliditāti tiesības, un prasa Padomē atbloķēt ierosināto horizontālo Diskriminācijas novēršanas direktīvu, kura, izmantojot horizontālu pieeju, nodrošinātu lielāku aizsardzību pret jebkāda veida diskrimināciju¹³; prasa nodrošināt arī pienācīgus turpmākos pasākumus, īstenojot Eiropas rīcības programmu garīgās veselības un labklājības jomā, un uzlabot ES kompasu rīcībai garīgās veselības un labklājības jomā;

8. mudina Komisiju veikt ES tiesību aktu šķēršenu un visaptverošu pārskatīšanu, lai nodrošinātu to pilnīgu saskaņošanu ar *UNCRPD* normām, tostarp, bez turpmākas kavēšanās pieņemot plānu, kurā sīki izklāstīta būtu vispārējā šā mērķa sasniegšanas stratēģija;
9. uzsver, ka ļoti svarīgi ir uzlabot darbības, kuru mērķis ir pilnībā ievērot personu ar invaliditāti cilvēktiesības un pamatbrīvības, un novērst jebkādas šķēršļus, kas šīm personām liedz neierobežoti un vienlīdzīgi piedalīties sabiedrības dzīvē; aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt, lai visi pasākumi, ar kuriem valstu un ES līmenī īsteno Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam, pilnībā atbilst *UNCRPD*;
10. stingri nosoda vardarbību pret sievietēm, uzsverot tās ietekmi uz viņu fizisko un garīgo veselību mūža garumā; pauž lielu satraukumu par to, ka vardarbība pret sievietēm Eiropas Savienībā apdraud vairāk nekā 250 miljonu sieviešu drošību; pie kam sieviešu ar invaliditāti risks ciest no vardarbības ir 2–5 reizes lielāks; aicina Padomi prioritārā kārtā pabeigt darbu pie tā, lai ES ratificētu Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija), lai stiprinātu vispārējo rīcību cīņā pret vardarbību, ar kuru saskaras visas sievietes, un atbalstītu visus cietušos, tādējādi sekmējot arī *UNCRPD* un Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu pienācīgu īstenošanu;
11. uzsver, ka personas ar invaliditāti, darba iemeslu dēļ īstenojot savas tiesības brīvi pārvietoties, bieži saskaras ar nesamērīgiem šķēršļiem; konstatē, ka invaliditātes statuss dalībvalstu vidū savstarpēji atzīts netiek; prasa visās dalībvalstīs atzīt ES invaliditātes karti, kas aptvertu visas dzīves jomas, tostarp transportu, un aicina Komisiju paplašināt šīs ES invaliditātes kartes tvērumu, lai nodrošinātu personu ar invaliditāti pārvietošanās brīvību;
12. norāda, ka lūgumrakstu iesniedzēju visbiežāk paustās bažas par personu ar invaliditāti līdztiesību lielākoties gravitē ap piekļūstamību un sociālo aizsardzību, kā arī nodarbinātības tiesībām un tiesībām dzīvot sabiedrībā neatkarīgi; pauž nopietnas bažas par to, ka bezdarbs joprojām nesamērīgi ietekmē personas ar invaliditāti; šajā sakarībā uzsver, ka steidzami ir jāveic pētījumi par aizsargātām darbnīcām un ir jāgūst priekšstats par to, cik daudz personas ar invaliditāti, tostarp sievietes ar invaliditāti, ir nodarbinātas atvērtā darba tirgū; uzsver, ka aizsargātām darbnīcām būtu jābūt vērstām uz to, lai ievērotu personu ar invaliditāti tiesības, un tām būtu jākalpo par soli ceļā uz iekļaušanu atvērtā darba tirgū un pārejā uz to; stingri mudina dalībvalstis ieviest proaktīvus pasākumus un piedāvāt stimulus uzņēmumiem, kas nodarbina personas ar invaliditāti, lai veicinātu iekļaujošu darba vietu izveidi; atgādina, ka Covid-19 krīze ir

---

¹³ Lūgumraksti Nr. 0164/2020 un 0226/2021.

veicinājusi attālinātu darbu, kas varētu nodrošināt personām ar invaliditāti plašāku piekļuvi nodarbinātībai; tomēr uzsver, ka šim apstāklim nebūtu jāmazina invalīdu iespējas strādāt savā darba vietā, jo pretējā gadījumā viņiem tiktu liegta izvēles brīvība un, iespējams, samazinātos apbūvētās vides un transporta pieejamība; mudina dalībvalstis veikt nopietnus pasākumus, ar kuriem novērst bezdarbu un darba samaksas atšķirības, jo īpaši attiecībā uz sievietēm ar invaliditāti¹⁴;

13. atgādina, ka, lai izstrādātu pienācīgas un rezultatīvas politikas nostādnes un rastu risinājumus, kas būtu pielāgoti personu ar invaliditāti vajadzībām Eiropas Savienībā — visā viņu lielajā dažādībā —, ir vajadzīgi salīdzināmi un uzticami ES dati; tādēļ aicina Komisiju un dalībvalstis pastiprināt centienus izveidot Eiropas statistikas par indivīdu un mājsaimniecību kopēju satvaru, kurā tiktu apkopoti uzticami dati, kas būtu pasniegti arī dzimumu griezumā, par personu ar invaliditāti līdzdalību dažādajos izglītības un darba veidos un līmeņos, kā arī par līdzdalību sociālajā dzīvē;
14. uzsver, ka steidzami ir jāveic pētījums un izpēte, kuros tiktu savākti dati, kas būtu strukturēti pēc dažādiem invaliditātes veidiem un dažādiem šķēršļiem, ar kuriem saskaras dažādas personu ar invaliditāti grupas, jo īpaši, mēģinot iekļūt darba tirgū, pateicoties kam, tiktu ievērojami uzlabota izpratne par to, kā bezdarbs ietekmē personas ar invaliditāti un sniegta palīdzība Komisijai un dalībvalstīm sasniegt to mērķi un īstenot centienus uzlabot personu ar invaliditāti darba tirgus rezultātus Eiropas Savienībā;
15. uzsver, ka personu ar invaliditāti dzīves dārdzība ir uzskatāma par vienu no lielākajām problēmām, ar ko saskaras personas ar invaliditāti; šajā sakarībā uzsver, ka ir steidzami jāvāc dati, pamatojoties uz kuriem, tiktu sīkāk analizēti personu ar invaliditāti dzīves dārdzības jautājumi; uzsver, ka šie dati palīdzēs saprast, kāpēc no nabadzības tik nesamērīgi cieš personas ar invaliditāti un kāpēc invaliditātes pabalsta zaudēšanas problemātika situācijā, kad persona sāk saņemt algu, var būt tik smaga un bīstama; uzsver, ka invaliditātes pabalsta zaudēšana pēc apmaksāta darba uzsākšanas ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc personas ar invaliditāti nevar vienkārši sākt strādāt darba tirgū, un ka tādēļ viņi ir pakļauti lielākam nodarbinātu personu nonākšanas nabadzībā riskam;
16. atgādina par to ES iedzīvotāju lielo skaitu, kuriem invaliditātes vai garīgās veselības problēmu dēļ ir liegtas tiesības piedalīties vēlēšanās, tostarp Eiropas Parlamenta vēlēšanās; mudina Komisiju, jo īpaši, ņemot vērā nākamās — 2024. gadā paredzētās vēlēšanas — Eiropas Parlamenta vēlēšanas, sadarboties ar dalībvalstīm Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā, lai garantētu personu ar invaliditāti, tostarp personu ar intelektuālu un psihosociālu invaliditāti, demokrātiskās tiesības, nodrošinot, ka balsošanas procedūras, materiāli un aprīkojums ir viegli pieejami un tiek aktīvi veicināta līdzdalība sabiedriskajā un politiskajā dzīvē;
17. uzsver, ka ES vēlēšanu likuma reforma būtu uzskatāma par sākotnēju atbildi uz nepieciešamību garantēt personu ar invaliditāti tiesības balsot visās dalībvalstīs;
18. mudina Komisiju un dalībvalstis ieviest cilvēkiem ar invaliditāti domātas publiskā un

---

¹⁴ Lūgumraksti Nr. 0608/2020, Nr. 1139/2021, Nr. 0226/21 un Nr. 0070/2022.

privātā sektora darbavietu kvotas, kas darba vietas padarītu iekļaujošākas;

19. mudina dalībvalstis uzlabot ēku, transporta un sakaru piekļūstamību, tostarp tīmekļa piekļūstamību un aizvākt visās jomās pastāvošos fiziskos, digitālos, loģistikas un sociālos šķēršļus, lai pilnībā aizsargātu visas personu ar invaliditāti pamattiesības, nodrošinot viņu aktīvu un vienlīdzīgu līdzdalību sabiedrības dzīvē; atgādina, ka dalībvalstīm ir jāpaātrina Eiropas Piekļūstamības akta transponēšana¹⁵; aicina Komisiju izmantot iniciatīvu “Jauns Eiropas *Bauhaus*”, ar kuru veicina un atbalsta mājokļu risinājumus, kas ir noderīgi visiem un pateicoties kuriem cilvēki ar invaliditāti var dzīvot mājās un turpināt darboties sabiedrībā;
20. aicina dalībvalstis pilnībā īstenot un pastāvīgi uzraudzīt visus ar piekļūstamību saistītos tiesību aktus, tostarp Direktīvu (ES) 2019/882 (Eiropas Piekļūstamības akts), lai rezultatīvi un pilnīgi likvidētu un novērstu šķēršļus, ar kuriem saskaras darba ņēmēji ar invaliditāti, un lai uzlabotu un nodrošinātu piekļūstamu pakalpojumu piedāvājumu, kā arī šo pakalpojumu sniegšanas nosacījumu piemērotību; šajā kontekstā aicina dalībvalstis, Eiropas Piekļūstamības aktu transponējot valsts tiesību aktos, apsvērt pakalpojumu piekļūstamības un būvētās vides piekļūstamības mījsakarību;
21. mudina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt, lai tiktu likvidēti būvtehniskie šķēršļi ēkās un ārpus tām, kā arī visās publiskajās un privātajās vietās un telpās; turklāt tām iesaka panākt, lai nevienā vietā netiktu radīti jauni personu ar invaliditāti piekļūstamības šķēršļi;
22. atgādina dalībvalstīm, ka neatkarīga dzīve, kvalitatīvi sociālie un nodarbinātības pakalpojumi, pieņemama sociālā aizsardzība un spēcīgāka sociālā ekonomika ir būtiski, lai nodrošinātu pienācīgu dzīvi visām personām ar invaliditāti, kā tas ir uzsvērts ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā;
23. atgādina, ka piekļūstamībai ir jābūt cieši saistītai ar atbilstošu infrastruktūru; mudina dalībvalstis palielināt ESF+, ERAF un Taisnīgas pārkārtošanās fonda izdevumus publiskās infrastruktūras, tostarp transporta, un publisko telpu un vietu pielāgošanai visiem;
24. uzsver, ka lielākajā daļā ES valstu tiesību akti veicina neatkarīgu dzīvi, taču pastāv nopietnas īstenošanas atšķirības, jo īpaši lauku apvidos;
25. atgādina, ka lūgumrakstu iesniedzēji ir atkārtoti uzsvēruši ierobežojumus attiecībā uz izglītības pieejamību personām ar invaliditāti, jo īpaši tādu krīžu laikā kā Covid-19 pandēmija; uzsver, ka bērniem ar invaliditāti, tostarp bērniem ar intelektuālās attīstības traucējumiem, ir tiesības uz iekļaujošu izglītību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā citiem bērniem, kā tas ir noteikts *UNCRPD* 24. pantā, sevišķi izglītības iestādēs, kurās visu spēju studenti mācās kopā vienā un tajā pašā klasē, tādējādi ievērojot imperatīvu, ka izglītības sistēmām ir jāpieskaņojas viņu vajadzībām, nevis otrādi; šajā sakarībā atgādina, ka ir jāveic saprātīgi pielāgojumi un jānodrošina pietiekams skaits skolotāju un pedagogu; aicina dalībvalstis vēl vairāk palielināt savu izglītības sistēmu spēju nodrošināt augstas kvalitātes pieejamu izglītību visiem izglītojamajiem, veicinot īpašus pasākumus un individualizētu atbalstu, piemēram, pieejamas un īpaši pielāgotas mācību

---

¹⁵ Lūgumraksti Nr. 0954/2019, Nr. 1491/2020, Nr. 1135/21 un Nr. 1213/2021.

programmas, un nodrošināt, ka, ja iespējams, tiek izstrādāti un izmantoti pieejami digitālie rīki¹⁶; aicina dalībvalstis audzēkņu segregāciju nepieļaut un sniegt pietiekamu finansiālu un specializētu atbalstu iekļaujošai izglītībai skolās, trešā līmeņa izglītībā un programmās (tostarp *Erasmus+*, *Discover EU* un Eiropas Solidaritātes korpusā);

26. prasa vākt ar invaliditāti saistītus ES mēroga datus, izmantojot cilvēktiesībās balstītu pieeju, un datus, kas ir saistīti ar Covid-19 krīzes ietekmi uz personām ar invaliditāti, lai sniegtu pierādījumus, kas ir vajadzīgi, lai ievērojami vairāk veiktu ātros novērtējumus un steidzami izstrādātu stratēģijas un kopā ar dalībvalstīm sagatavotu intervences pasākumus, kuru mērķis būtu novērst atkritienu tiesību un attīstības ziņā, kurš ir novērots Covid-19 ierobežošanas pasākumu īstenošanas dēļ;
27. uzsver, ka bērni ar invaliditāti joprojām ir nesamērīgi pārstāvēti institucionālajā aprūpē, ilgstoši vai pastāvīgi dzīvo aprūpes iestādēs un saskaras ar augstu diskriminācijas un nevērības līmeni;
28. atgādina, ka ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam ir ierosināts līdz 2023. gada beigām izveidot Eiropas invaliditātes karti, kas tiktu atzīta visās dalībvalstīs; pasvītro ātras rīcības nozīmi Eiropas invaliditātes kartes ieviešanā¹⁷; pauž pārliecību, ka, tā kā Eiropas invaliditātes karte kalpos par galveno līdzekli, kas palīdzēs personām ar invaliditāti izmantot savas tiesības brīvi pārvietoties Eiropā bez šķēršļiem, tai tādēļ vajadzētu būt obligātai visās dalībvalstīs.
29. pauž dziļas bažas par personu ar invaliditāti, īpaši sievieti, augsto bezdarba līmeni salīdzinājumā ar citām Eiropas Savienības iedzīvotāju grupām;
30. aicina Komisiju un dalībvalstis ieguldīt speciālistu apmācībā par personu ar invaliditāti vajadzībām; atkārtoti pauž viedokli, ka, īstenojot attiecīgās ES finansēšanas programmas un piešķirot to realizācijai paredzētos līdzekļus, būtu jāveicina pāreja uz iekļaujošu izglītību; uzsver, ka personām ar invaliditāti būtu jāgarantē piekļuve izglītībai, — arī tādu krīžu laikā kā Covid-19 pandēmija un citu krīžu laikā, un dalībvalstīm šajā jomā būtu jācīnās pret visu veidu diskrimināciju un atstumtību;
31. aicina Komisiju un dalībvalstis likvidēt visus fiziskos, juridiskos un pedagoģiskos šķēršļus, kas kavē vienlīdzīgu piekļuvi mācību un mācīšanas videi skolotājiem un studentiem ar invaliditāti un īpašām vajadzībām;
32. atkārti, ka personām ar invaliditāti, tostarp personām ar garīga un psihosociāla rakstura traucējumiem, būtu jābūt tiesībām uz visaugstāko sasniedzamo fiziskās un garīgās veselības stāvokli un piekļuvi veselības aprūpei bez diskriminācijas tādā pašā apjomā un kvalitātē kā citiem ES iedzīvotājiem¹⁸; pauž nožēlu par nevienlīdzīgām iespējām veikt slēptas invaliditātes novērtējumu, piemēram, tādu īpašu mācīšanās traucējumu kā disleksijas un diskalkulijas gadījumā; aicina Komisiju un dalībvalstis izstrādāt kopīgus Eiropas novērtējuma kritērijus attiecībā uz mācīšanās traucējumiem un īstenot iekļaujošu izglītības politiku, kas studentiem ar invaliditāti nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi; aicina dalībvalstis apsvērt iespēju pāriet uz atbalstītām lēmumu pieņemšanas

¹⁶ Lūgumraksti Nr. 0956/2018 un 1340/2020.

¹⁷ Lūgumraksts Nr. 1249/2014;

¹⁸ Lūgumraksti Nr. 0687/2020 un Nr. 0470/2020.

shēmām, nevis intelektuāli nepieskaitāmām personām liegt tiesībspēju pieņemt lēmumus;

33. uzsver, ka Covid-19 pandēmijas laikā dažādu dalībvalstu veselības aprūpes un sociālās aprūpes sistēmu spējas un sagatavotība pienācīgi atbalstīt personas ar invaliditāti, tostarp personas ar garīgu invaliditāti, atklājās nopietnas nepilnības, kas ir skaidrojamas ar resursu trūkumu, vāju pārvaldību un personu ar invaliditāti nepietiekamas iesaisti tādu pasākumu plānošanā, ar kuriem novērš vīrusa izplatīšanos un sniedz nepieciešamo palīdzību; pauž stingru pārliecību, ka dalībvalstīm ir ievērojami jāuzlabo savas veselības aprūpes un sociālās aprūpes sistēmas, novēršot visus pastāvošos trūkumus, lai nodrošinātu, ka pat krīzes laikā pilnīgs atbalsts tiek sniegts ikvienam, jo īpaši visneaizsargātākajiem, tādējādi pienācīgi aizsargājot visu iedzīvotāju veselību un sociālās tiesības;
34. uzsver, ka steidzami ir vajadzīgi ES tiesību akti, kuru izstrādes mērķis būtu aizsargāt iedzīvotājus pret jebkāda veida diskrimināciju Eiropas Savienībā, un uzskata, ka tie ir neatsverami, lai pareizi īstenotu *UNCRPD* politikas nostādnes; mudina dalībvalstis pieņemt ES horizontālo diskriminācijas apkaršanas direktīvu, kuru Komisija iesniedza 2008. gadā; aicina Komisiju, cik vien ātri iespējams, nākt klajā ar alternatīvu risinājumu, pateicoties kuram, varētu virzīties uz priekšu diskriminācijas apkaršanā visā Eiropas Savienībā — visās dzīves jomās;
35. aicina Komisiju ieviest pasākumu kopumu, kuru Eiropas Ombude ieteica, izmeklējot lietu OI/2/2021/MHZ¹⁹, un ar kuru nodrošina, ka ES strukturālo un investīciju fondu, kā arī Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļu izmantošana no dalībvalstu puses atbilst Eiropas Savienībai *UNCRPD* noteiktajām saistībām veicināt personu ar invaliditāti tiesības uz neatkarīgu dzīvi;
36. uzsver, ka dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, ar kuriem stiprina personu ar invaliditāti aizsardzību pret diskrimināciju;
37. uzsver, cik svarīgi ir pašreizējie likumdošanas procesi no digitālo platformu un pakalpojumu un mākslīgā intelekta regulēšanas viedokļa, jo tie attiecas uz personu ar invaliditāti tiesībām; uzsver, ka ārkārtīgi svarīgi ir labāk nodrošināt to, lai šie tiesību akti atbilstu *UNCRPD*, un uzlabot personu ar invaliditāti iespējas izmantot digitālās tehnoloģijas;
38. aicina Komisiju veikt visaptverošu ES invaliditātes stratēģijas un finansēšanas programmu atjaunināšanu, pateicoties kurai, tiktu pilnībā ievērota *UNCRPD*, jo konstruktīvi tiktu iesaistītas personu ar invaliditāti organizācijas; aicina Komisiju un dalībvalstis personu ar invaliditāti organizācijas iesaistīt personu ar invaliditāti tiesību stratēģijas 2021.–2030. gadam dialogā un visos tās īstenošanas posmos;
39. uzsver, ka ANO Personu ar invaliditāti tiesību komiteja pavisam nesen konstatēja, ka personām ar invaliditāti Ungārijā viņu invaliditātes dēļ, nav mehānisma, pamatojoties uz kuru, viņas varētu pieņemt lēmumus autonomi, un ieteica Ungārijai grozīt savus tiesību aktus, lai nodrošinātu, ka šis valsts atbalstītie lēmumu pieņemšanas mehānismi respektē to personu ar invaliditāti cieņu, autonomiju un gribu un vēlmes, kuri īsteno

---

¹⁹ <https://www.ombudsman.europa.eu/lv/decision/en/155353>

savu tiesībspēju un rīcībspēju; uzsver, ka ANO komiteja akcentēja arī to, ka ir svarīgi sniegt atbalstu personām ar invaliditāti, lai viņas varētu dzīvot neatkarīgi un vienlīdzīgi ar citiem sabiedrības locekļiem neatkarīgi no viņu invaliditātes veida, un ierosināja Ungārijai pārveidot savus pasākumus un novirzīt savus centienus un budžetus kopienas mērogā sniegtiem atbalsta pakalpojumiem; pauž stingru pārliecību, ka Ungārijas iestādēm ir pilnībā, konsekventi un ātri jāīsteno ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejas ieteikumi;

40. atgādina ANO dalībvalstīm par ilgtspējīgas attīstības mērķi Nr. 11.7., kurš paredz līdz 2030. gadam nodrošināt vispārēju piekļuvi drošām, iekļaujošām un pieejamām zaļajām un sabiedriskajām telpām un vietām, jo īpaši bērniem un sievietēm, personām ar invaliditāti un gados vecākiem cilvēkiem;
41. mudina dalībvalstis nodrošināt, lai personas ar invaliditāti politikas nostādņu veidošanas procesā tiktu iesaistītas bez jebkādiem ierobežojumiem; konstatē, ka *UNCRPD* ir pieprasīta pilnīga iesaistīšanās politikas veidošanā, kas nozīmē, ka personas ar invaliditāti var piedalīties un būt pārstāvētas politikas vārdiskā noformēšanā un lēmumu pieņemšanā visās jomās Eiropas Savienības, valstu un vietējā līmenī saskaņā ar invaliditātes integrēšanas principu;
42. mudina ātri pārskatīt Nodarbinātības vienlīdzības direktīvu, lai to pilnībā saskaņotu ar *UNCRPD* normām un īstenotu līdzdalības procesu, kura mērķis būtu nodrošināt pārstāvības organizāciju tiešu un pilnīgu iesaisti, pilsoniskās sabiedrības — personu ar invaliditāti organizāciju — pilnīgu pārstāvību vispārējā lēmumu pieņemšanas procesā;
43. uzsver, ka ir jāpastiprina pētniecība un inovācija piekļūstamu tehnoloģiju jomā, lai stiprinātu cilvēku ar invaliditāti iekļautību;
44. aicina Komisiju un dalībvalstis ieguldīt publiskās izglītības infrastruktūras objektos, kā arī izglītības darbaspēka apmācībā un profesionālajā izglītībā, lai nodrošinātu, ka tiek apmierinātas bērnu un studentu ar invaliditāti mācīšanās un attīstības vajadzības.
45. aicina Komisiju un dalībvalstis saskaņā ar *UNCRPD* 30. pantu nodrošināt un veicināt personu ar invaliditāti tiesības piedalīties kultūras dzīvē, tostarp iespējas baudīt pieejamā formātā kultūras materiālās vērtības un televīzijas programmas, filmas, teātra izrādes un citus kultūras pasākumus; īpaši norāda uz to, ka ir svarīgi uzlabot kultūras mantojuma objektu pieejamību cilvēkiem ar invaliditāti;
46. atgādina, ka, pamatojoties uz pandēmijas laikā gūto pieredzi par to, kā kultūra ir devusi labumu cilvēkiem ar invaliditāti, kā arī sabiedrībai kopumā, būtu arī turpmāk jāatbalsta cilvēku ar invaliditāti iespējas baudīt kultūru, cik vien iespējams, lielā skaitā Eiropas finansējuma programmu nodrošinot īpašus attiecīgus līdzekļus un horizontāli paplašinot personu ar invaliditāti piekļuvi kultūras pasākumu finansējumam, vienlaikus panākot, ka nākotnē iespējamo krīžu laikā jau darbosies mehānismi, kas vajadzības gadījumā nodrošinās cilvēku ar invaliditāti pienācīgu piekļuvi kultūrai;

INFORMĀCIJA PAR PIENĒMŠANU

ATZINUMU SNIEDZOŠAJĀ KOMITEJĀ

Pieņemšanas datums	13.7.2022
Galīgais balsojums	+: 21 -: 0 0: 3
Komitejas locekļi, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Alexander Bernhuber, Eleonora Evi, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Ibán García Del Blanco, Vlad Gheorghe, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Dolors Montserrat, Ulrike Müller, Frédérique Ries, Loránt Vincze, Michal Wiezik, Tatjana Ždanoka
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Mara Bizzotto, Jarosław Duda, Angel Dzhambazki, Maite Pagazaurtundúa
Aizstājēji (209. panta 7. punkts), kas bija klāt galīgajā balsošanā	Mazaly Aguilar, Francisco Guerreiro

**ATBILDĪGĀS KOMITEJAS
GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAKSTA**

21	+
NI	Tatjana Ždanoka
PPE	Alexander Bernhuber, Jarosław Duda, Agnès Evren, Gheorghe Falcă, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kympouropoulos, Dolors Montserrat, Loránt Vincze
Renew	Vlad Gheorghe, Ulrike Müller, Maite Pagazaurtundúa, Frédérique Ries, Michal Wiezik
S&D	Alex Agius Saliba, Andris Ameriks, Ibán García Del Blanco, Cristina Maestre Martín De Almagro
Verts/ALE	Eleonora Evi, Francisco Guerreiro

0	-

3	0
ECR	Mazaly Aguilar, Angel Dzhambazki
ID	Mara Bizzotto

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:

+ : par

- : pret

0 : atturas

17.5.2022

KULTŪRAS UN IZGLĪTĪBAS KOMITEJAS VĒSTULE

Juan Fernando López Aguilar
Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas
priekšsēdētājam
BRISELĒ

Temats: Atzinums par “Virzību uz vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanu personām ar invaliditāti” (2022/2026(INI))

Godātais priekšsēdētāj!

Saistībā ar minēto procedūru Kultūras un izglītības komitejai tika uzdots iesniegt atzinumu Jūsu vadītajai komitejai. 2022. gada 26. janvāra sanāksmē tā nolēma atzinumu nosūtīt vēstules veidā.

Komiteja šo jautājumu izskatīja 2022. gada 17. maija sanāksmē un pieņēma atzinumu¹.

Ar cieņu

Sabine Verheyen

---

¹ Galīgajā balsojumā piedalījās: Sabine Verheyen (priekšsēdētāja un atzinuma sagatavotāja), Dace Melbārde (priekšsēdētājas vietniece), Victor Negrescu (priekšsēdētājas vietnieks), Michaela Šojdrová (priekšsēdētājas vietniece), Asim Ademov, Christine Anderson, Andrea Bocskor, Ilana Cicurel, Gianantonio Da Re, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Alexis Georgoulis, Catherine Griset, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Elżbieta Kruk, Peter Pollák, Diana Riba i Giner, Marcos Ros Sempere, Domènec Ruiz Devesa, Monica Semedo, Andrey Slabakov, Massimiliano Smeriglio, Sabine Verheyen, Viola Von Cramon-Taubadel, Maria Walsh, Theodoros Zagorakis, Milan Zver.

IEROSINĀJUMI

- A. Uzsver būtisko lomu, kāda izglītībai, kultūrai un sportam ir cilvēku ar invaliditāti integrācijā un kā instrumentam, ar ko veicināt viņu pilnīgu personīgo izaugsmi un aktīvu līdzdalību sabiedrībā.
- B. Aicina dalībvalstis palielināt investīcijas un izmantot finansējuma iespējas, ko piedāvā programma “Erasmus+” un tās pamatdarbības, piemēram, skolotāju akadēmijas, Eiropas Solidaritātes korpus un programma “Radošā Eiropa”, lai mazinātu nevienlīdzību starp cilvēkiem ar invaliditāti un cilvēkiem bez invaliditātes; atgādina par šo trīs programmu spēcīgo iekļaujošo dimensiju un to palielinošo ietekmi uz Eiropas un valstu politiku invaliditātes jomā.
- C. Pauž bažas par to, ka Covid-19 pandēmijas dēļ skolēniem ar invaliditāti ir radušās grūtības piekļūt izglītībai un šī pandēmija ir parādījusi, ka iekļaujošas izglītības koncepcija daudzās dalībvalstīs vēl faktiski nepastāv; aicina dalībvalstis izglītības politikas īstenošanā īpašu uzmanību pievērst skolēnu ar invaliditāti vajadzībām; šajā sakarībā atgādina, ka viens no Eiropas izglītības telpas (EIT) stratēģiskā satvara (2021.–2030. gadam) mērķiem ir iekļaujoša izglītība un mūžizglītība.
- D. Uzstāj, ka dalībvalstīm izglītības un apmācības sistēmās par prioritāti jānosaka profilakses, agrīnas atklāšanas un rehabilitācijas pasākumi, vienlaikus popularizējot pielāgotu kopienas pieeju to cilvēku integrācijai un atzīšanai, kam ir jebkāda veida invaliditāte vai atšķirīgas mācīšanās spējas.
- E. Uzsver, ka ir svarīgi izstrādāt politiku, kas nodrošina, ka personām ar invaliditāti ir tādas pašas iespējas un piekļuve kvalitatīvai digitālai izglītībai; aicina Komisiju un dalībvalstis izstrādāt īpašas iekļaušanas stratēģijas attiecībā uz skolēniem ar invaliditāti un vairāk censties iepazīstināt un apmainīties ar paraugpraksi par to, kā izglītojamies ar invaliditāti var labāk integrēt izglītības un apmācības sistēmās.
- F. Aicina Komisiju un dalībvalstis sadarboties IKT jomās, kas var sniegt reālus ieguvumus cilvēkiem ar invaliditāti un ar to saistītajiem atbalsta un veselības aprūpes pakalpojumiem; aicina izvērtēt un izmantot Covid-19 pandēmijas laikā uzsāktās IKT iniciatīvas, lai atvieglotu cilvēku ar invaliditāti piekļuvi izglītībai.
- G. Aicina dalībvalstis samazināt šķēršļus, kas cilvēkiem ar invaliditāti traucē iesaistīties brīvā laika pavadīšanas, kultūras un sporta pasākumos, un izstrādāt īpaši pielāgotu politiku, kas uzlabotu piekļuvi kultūras un fiziskajām aktivitātēm un nodrošinātu plašāku dalību tajās, kā arī popularizētu piekļūstamu sporta infrastruktūru; uzsver nepieciešamību strukturēti apmainīties ar labu praksi, piemēram, izveidojot īpašu platformu.
- H. Uzsver, cik svarīgas ir plašai sabiedrībai paredzētas izglītošanas un izpratnes veidošanas kampaņas un attiecīgajiem aktoriem paredzēta specializēta apmācība par personu ar invaliditāti tiesībām un vajadzībām, jo īpaši attiecībā uz izglītību, apmācību un iekļaušanos darba tirgū.
- I. Aicina dalībvalstis nodrošināt, ka personas ar invaliditāti ir taisnīgi pārstāvētas medijos, un atgādina, ka ir pienācīgi jāīsteno Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva, jo īpaši tās noteikumi, kas attiecas uz personām ar invaliditāti.

**INFORMĀCIJA PAR PIENĒMŠANU
ATBILDĪGAJĀ KOMITEJĀ**

Pieņemšanas datums	17.11.2022
Galīgais balsojums	+: 44 -: 1 0: 5
Komitejas locekļi, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Katarina Barley, Pietro Bartolo, Vladimír Bilčík, Malin Björk, Vasile Blaga, Ioan-Rareș Bogdan, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Jorge Buxadé Villalba, Caterina Chinnici, Clare Daly, Lena Düpont, Nicolaus Fest, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Alice Kuhnke, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Erik Marquardt, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Theresa Muigg, Emil Radev, Diana Riba i Giner, Isabel Santos, Birgit Sippel, Vincenzo Sofo, Tineke Strik, Yana Toom, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Jadwiga Wiśniewska, Javier Zarzalejos
Aizstājēji, kas bija klāt galīgajā balsošanā	Anne-Sophie Pelletier, Silvia Sardone, Róza Thun und Hohenstein, Dragoș Tudorache, Miguel Urbán Crespo, Petar Vitanov
Aizstājēji (209. panta 7. punkts), kas bija klāt galīgajā balsošanā	Jordi Cañas, Radan Kanev, David Lega, Javier Nart

**ATBILDĪGĀS KOMITEJAS
GALĪGAIS BALSOJUMS PĒC SARAKSTA**

44	+
PPE	Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareș Bogdan, Karolin Braunsberger-Reinhold, Lena Düpont, Radan Kanev, David Lega, Jeroen Lenaers, Nadine Morano, Emil Radev, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Javier Zarzalejos
RENEW	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Jordi Cañas, Sophia in 't Veld, Moritz Körner, Javier Nart, Róza Thun und Hohenstein, Yana Toom, Dragoș Tudorache
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Caterina Chinnici, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Theresa Muigg, Isabel Santos, Birgit Sippel, Petar Vitanov
THE LEFT	Malin Björk, Clare Daly, Anne-Sophie Pelletier, Miguel Urbán Crespo
VERTS/ALE	Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Alice Kuhnke, Erik Marquardt, Diana Riba i Giner, Tineke Strik

1	-
ID	Nicolaus Fest

5	0
ECR	Jorge Buxadé Villalba, Patryk Jaki, Vincenzo Sofo, Jadwiga Wiśniewska
ID	Silvia Sardone

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums:

+ : par

- : pret

0 : atturas